

Friesland Bank
Financieel Jaarverslag
2010

Friesland Bank N.V.

Beursplein 1
8911 BE Leeuwarden

Postbus 1
8900 AA Leeuwarden

Telefoon 058 299 44 99
Telefax 058 299 45 91

Internet: www.frieslandbank.nl

Financieel

Jaarverslag 2010

Friesland Bank

Inhoud

5	Een eigen weg, een bijzondere visie	
7	Kerncijfers	
8	Goed op koers in een turbulent jaar Bericht van de Raad van Bestuur	
13	Een jaar van strategisch overleg en veelvuldige toetsing van risico's en doelen Verslag van de Raad van Commissarissen	
18	Financiële resultaten	
31	Verantwoord beleid, toezicht op wet- en regelgeving	
33	Corporate Governance	
37	Code Banken	
41	Duurzaam ondernemen past bij wat wij van nature doen	
44	Nieuwe tijden, nieuwe voorwaarden riskmanagement	
46	Investeren in mensen als basis van hernieuwd vertrouwen	
48	Beloningsbeleid leden Raad van Bestuur	
49	1 Jaarrekening	139
50	1.1.1 Geconsolideerde balans per 31 december 2010	140
52	1.1.2 Geconsolideerde winst- en verliesrekening over 2010	142
53	1.1.3 Geconsolideerd overzicht totaal resultaten over 2010	143
54	1.1.4 Geconsolideerd mutatieoverzicht eigen vermogen over 2010	144
55	1.1.5 Geconsolideerd kasstroomoverzicht over 2010	
57	1.2 Grondslagen	
76	1.3 Toelichting op de geconsolideerde balans	
100	1.4 Toelichting op de geconsolideerde winst- en verliesrekening	
109	1.5 Additionele toelichtingsinformatie	
137	1.6 Belangrijke deelnemingen	
	2 Enkelvoudige jaarrekening	154
	2.1.1 Enkelvoudige balans per 31 december 2010	
	2.1.2 Enkelvoudige winst- en verliesrekening over 2010	
	2.2 Grondslagen	
	2.3 Toelichting op de enkelvoudige jaarrekening	
	3 Overige gegevens	
	Accountantsverklaring	155
	Personalia	157
	Vestigingen	159

Een eigen weg, een bijzondere visie

Friesland Bank N.V. is in 1913 opgericht als 'Coöperatieve Zuivelbank' en opereert sinds 1970 onder haar huidige naam. De activiteiten van de bank zijn in de loop der jaren aanzienlijk verbreed. De dienstverlening die zich in het begin concentreerde op de zuivelsector, is uitgebreid naar het complete gamma van financiële producten en bijbehorende advisering voor zowel particuliere als zakelijke relaties. Vervolgens heeft een regionale expansie plaatsgevonden met recentelijk de opening van een drietal kantoren in de Randstad (achtereenvolgens Amsterdam, Utrecht en Rotterdam). Met deze fysieke vestigingen en een eigentijds internetkanaal biedt Friesland Bank haar diensten aan in het gehele land, al ligt het accent daarbij op de noordelijke helft van Nederland.

De aandelen van Friesland Bank N.V. zijn volledig in handen van Friesland Bank Holding N.V. De aandelen van Friesland Bank Holding N.V. werden tot 1 april 2011 gehouden door Vereniging Friesland Bank. Op die datum is Vereniging Friesland Bank omgezet in Stichting Friesland Bank. De stichting heeft als statutair doel het in stand houden van Friesland Bank als bank met een eigen commerciële identiteit en cultuur en het behartigen van de belangen van de bank, haar klanten en haar medewerkers. Er vindt in principe geen uitkering van dividend aan Stichting Friesland Bank plaats; het resultaat van de bank wordt volledig toegevoegd aan het eigen vermogen.

Visie en Missie

We leven in een snel veranderende wereld. Dit biedt kansen, maar brengt ook bedreigingen en onzekerheden met zich mee. Door de internationalisering, de verwevenheid van markten en de toenemende invloed van kapitaalstromen, lijken de veranderingen heftiger en elkaar sneller op te volgen. Tegelijkertijd neemt de individuele verantwoordelijkheid toe, waardoor de financiële 'huishouding' van onze klanten extra complex is geworden. Bij deze ontwikkelingen hebben mensen behoefte aan een bank die begrijpelijk is in haar advisering, zich inleeft in de vragen van haar klanten en transparant is in haar dienstverlening. Onze missie sluit hierop aan:

Wij zijn een ondernemende bank.
Wij doen het uiterste om onze klanten verantwoord keuzes te laten maken.
Onze helderheid in zeggen en doen geeft zekerheid.

Strategie

Om invulling te geven aan onze missie, stellen wij persoonlijke aandacht centraal in onze klantbenadering. Wij willen begrijpen in welke situatie onze klanten zich bevinden en weten wat onze klanten beweegt. Alleen dan kunnen we een integraal advies geven, waarin rekening is gehouden met de verschillende aspecten van financiële mogelijkheden en doelen. Dit geldt voor zowel onze zakelijke als onze particuliere klanten. Waar wij duidelijk klantvoordeel zien, betrekken wij diverse partners in onze dienstverlening. Onze partner voor vermogensbeheer is Optimix Vermogensbeheer N.V. Voor de medische sector werken we nauw samen met de Vereniging voor Arts en Auto (VvAA), een landelijke ledenorganisatie van en voor professionals in het brede (para)medische werkveld.

Wij richten onze dienstverlening primair op relaties die in onze specifieke benadering toegevoegde waarde herkennen en ervaren. Wij voelen ons dan ook in het bijzonder verbonden met het middensegment dat gediend is met een klankbord voor specifieke financiële vraagstukken. Wij koesteren onze relaties en blijven investeren in de verbetering van onze dienstverlening. De recente crisis heeft nog eens benadrukt hoe trots we mogen zijn op onze loyale klantenbasis.

Het vertrouwen van onze klanten zien wij als hoofdvoorwaarde om zowel het zakelijke als particuliere segment van de Nederlandse markt als succesvolle bank met een eigen identiteit te bedienen. Wij zijn en blijven een bank met Friese wortels, maar met takken die uitgroeien over de rest van Nederland.

Relatiebankier

Een cruciale eigenschap in onze stijl van bankieren is de mate waarin wij ons inleven in de situatie en de beweegredenen van onze klanten. Inzicht in persoonlijke omstandigheden en de financiële situatie, wensen en doelen is de sleutel, ongeacht via welk kanaal de contacten verlopen. De wetenschap dat alleen met die kennis een serieus en verantwoord advies aan de klant kan worden uitgebracht, is binnen onze totale organisatie stevig verankerd. Om het klantgericht ondernemen in de volle breedte van Friesland Bank tot uitdrukking te brengen, is veel geïnvesteerd. Wij zijn er trots op dat we door het winnen van de CRM Pioneer Award (uitgereikt door het Platform voor Klantgericht Ondernemen), de externe bevestiging hebben gekregen dat wij op de goede weg zijn. Dat deze benadering ook in de agrarische sector wordt gewaardeerd blijkt uit marktonderzoek van AgriDirect en V-focus. Friesland Bank kwam in de categorie banken voor de agrarische sector de afgelopen drie jaar als beste naar voren.

Om deze weg te kunnen vervolgen, is het van groot belang dat wij onze inzichten en activiteiten geregeld toetsen aan wat er bij onze klanten leeft. Daarom gaan we structureel met hen in dialoog. Zo organiseren wij bijvoorbeeld jaarlijks een twintigtal klantpanels die waardevolle informatie opleveren over de manier waarop onze relaties onze dienstverlening willen ervaren. Zo kunnen wij ons als bankorganisatie blijven doorontwikkelen en onze dienstverlening blijven toetsen aan de behoeftes van onze klanten.

Respect en realisme

De ontwikkelingen van de afgelopen jaren, vooral in de financiële sector, bevestigen ons idee dat we als Friesland Bank de goede keuzes hebben gemaakt. We zijn blijven doen waar we goed in zijn: een relatie opbouwen met onze klanten, gebaseerd op wederzijds respect, met een reële kijk op de wereld. We zijn trouw gebleven aan onszelf, maar vooral aan onze klanten. Want daarin ligt de basis voor een gezonde toekomst.

Credit ratings

	Moody's Investors Service	Fitch Ratings
Long-term	A3	BBB+
Short-term	P-2	F2

Kerncijfers

(x € mln)	Kerncijfers *	2010	2009	2008	2007	2006
Balansgegevens						
	Balanstotaal	11.055,4	11.009,5	10.934,1	10.188,8	9.346,8
	Kredieten	8.545,8	8.451,0	8.227,3	7.622,0	7.271,2
	Spaargelden	3.265,8	2.926,4	2.705,6	2.283,7	2.088,1
	Overige toevertrouwde middelen	2.010,9	2.521,9	2.990,9	3.128,5	2.916,9
	Schuldbewijzen	3.149,7	2.912,3	2.734,1	2.929,0	2.513,2
	Eigen vermogen (exclusief belang derden)	795,6	856,2	796,8	922,2	833,0
	Eigen vermogen (inclusief belang derden)	841,6	883,0	824,7	938,1	856,7
	Aansprakelijk vermogen	1.202,1	1.301,8	1.234,2	1.341,4	1.230,2
	BIS-ratio (kernvermogen, in %) **)	9,0	10,0	10,1	12,6	13,2
	BIS-ratio (totaal vermogen, in %) **)	12,1	13,1	12,6	12,6	13,2
Resultaatgegevens, exclusief consolidatie van participaties						
(x € mln)	Operationele inkomsten	225,2	225,6	177,7	322,5	291,6
	Operationele bedrijfslasten	162,0	169,3	165,4	163,7	156,0
	Bedrijfsresultaat	63,2	56,3	12,3	158,7	135,5
	Waardeverminderingen	113,9	41,8	115,0	49,7	17,6
	Operationeel resultaat	-50,7	14,5	-102,7	109,0	118,0
	Nettoresultaat	-43,3	27,0	-75,1	120,6	106,9
	Efficiency-ratio (in %)	71,9	75,0	93,1	50,8	53,5
	Rendement eigen vermogen (in %)	-5,2	3,3	-8,7	13,7	12,6
Resultaatgegevens, inclusief consolidatie van participaties						
(x € mln)	Operationele inkomsten	412,5	536,8	476,2	438,9	389,1
	Operationele bedrijfslasten	345,3	467,2	448,7	271,2	247,6
	Bedrijfsresultaat	67,2	69,5	27,5	167,7	141,5
	Waardeverminderingen	115,9	41,8	115,0	49,7	17,6
	Operationeel resultaat	-48,7	27,8	-87,5	118,0	123,9
	Nettoresultaat	-42,6	32,6	-66,6	127,1	110,7
	Efficiency-ratio (in %)	83,7	87,0	94,2	61,8	63,6
	Rendement eigen vermogen (in %)	-4,9	3,8	-7,6	14,2	12,7

*) Onder IFRS worden participaties van Friesland Bank Investments van meer dan 50% meegeconsolideerd in de jaarrekening van Friesland Bank. De cijfers exclusief deze consolidaties geven een beter beeld van de gang van zaken bij Friesland Bank zelf. De analyses in dit verslag zijn gebaseerd op de cijfers exclusief consolidatie van participaties van Friesland Bank Investments.

**) t/m 2007 Basel I, vanaf 2008 Basel II

Goed op koers in een turbulent jaar

Bericht van de Raad van Bestuur

Financiële ontwikkelingen in 2010

Friesland Bank heeft in 2010 een voortgaande groei gerealiseerd in vrijwel alle bedrijfsonderdelen. De kredietverlening nam toe in zowel de zakelijke als in de particuliere markt. Daarnaast kende onze bank een zeer bevredigende toename van de spaargelden, die voor een groot deel te danken is aan een groeiend aantal klanten. In tijden van onzekere marktomstandigheden en geringer vertrouwen in het financiële stelsel, sterkt dit ons in de overtuiging dat Friesland Bank de juiste strategie volgt.

Het bedrijfsresultaat kwam uit op € 63 miljoen, een stijging van 12% ten opzichte van 2009.

De nettowinst exclusief eenmalige waardevermindering bedroeg € 18 miljoen (2009: € 27 miljoen). Door waardeverminderingen van in totaal € 114 miljoen (inclusief een eenmalige afwaardering van € 61 miljoen op deelneming Van Lanschot) komt het nettoresultaat uit op € 43 miljoen negatief.

Friesland Bank is van oudsher sterk gekapitaliseerd. Een deel van het eigen vermogen van de bank is geïnvesteerd in door de bank genomen belangen in participaties in andere bedrijven (via Friesland Bank Investments) en in andere banken, waaronder in een nu nog 23% belang in Van Lanschot. Voor de berekening van de solvabiliteit van de bank wordt dit belang volledig in mindering gebracht op de berekende BIS-ratio (jaareinde: 12,1%), waarvan voor 50% op de berekende Tier1 ratio (jaareinde: 9,0%). Nieuwe Basel III richtlijnen vereisen echter een volle aftrek van het belang op de berekende Tier1 ratio.

Friesland Bank heeft verschillende opties om deze aftrek te compenseren. Naast winstinhouding is dat onder meer het aantrekken van additioneel eigen vermogen en de (gedeeltelijke) afbouw van het belang in Van Lanschot. Aangezien Friesland Bank alle opties nadrukkelijk wil openhouden, kiest zij ervoor een vermindering van genoemd belang mogelijk te maken. De nu gehanteerde waardeaanpassing past in dat kader. Een toekomstige verkoop zal hierdoor naar verwachting niet meer met verlies gepaard hoeven te gaan.

Friesland Bank verwacht met de nu toegepaste waardevermindering de weg vrij te maken voor het vroegtijdig kunnen voldoen aan de zwaardere Basel III eisen ten aanzien van solvabiliteit. Het zal Friesland Bank een circa 5%-punt hogere BIS-ratio opleveren ten opzichte van eind 2010, waarvan circa de helft zal doorwerken in de Tier1 ratio. Dit maakt het mogelijk dat de bank voor haar kernactiviteiten weer vrij zal kunnen beschikken over een aanzienlijk groter deel van het eigen vermogen. Deze ruimte zal worden aangewend voor de verdere autonome groei van de kernactiviteiten van de bank en maakt aanvullende investeringen in niet autonome uitbreiding mogelijk.

Door de hogere bijdrage van de traditionele bankactiviteiten, rente en provisie, is de kwaliteit van de winst sterk verbeterd. In 2009 was nog sprake van aanzienlijke incidentele baten uit in- en verkoop van financiële instrumenten.

Economisch herstel en turbulentie

Het jaar 2010 stond in het teken van de naweeën van de kredietcrisis. Het was een uiterst turbulent jaar, vol tegenstellingen. Economisch ging het beter dan verwacht, wat in belangrijke mate kan worden toegeschreven aan een fors herstel van de export. Vooral grotere, internationaal opererende ondernemingen profiteerden hiervan. Het MKB had het nog aanzienlijk zwaarder dan het grootbedrijf, enerzijds doordat de consument zich aarzelend bleef opstellen, anderzijds doordat veel multinationals maatregelen voor kostenbeheersing hebben doorgevoerd, die toeleveranciers rechtstreeks troffen.

Ondanks het verbeterde economische klimaat, toonden de financiële markten nog maar beperkt herstel van vertrouwen. De aandelenbeurzen maakten weliswaar een verdere stijging door, onder meer als reactie op de goede winstontwikkeling bij de multinationals, op de geld- en kapitaalmarkten hield de onzekerheid nog altijd aan. De zichtbaar wordende last voor overheden, die voortvloeit uit noodzakelijke maatregelen ter bestrijding van de crisis, bracht vooral in Europa een migratie van beleggers op gang. Landen waar beleggers eerder geen risico's wilden zien, kregen massaal de rug toegekeerd. Dit stelde (het geloof in) de Europese Monetaire Unie en de euro zwaar op de proef. De wetenschap dat veel obligaties van de zwakkere landen in handen zijn van het bankwezen stond een terugkeer van het vertrouwen in de financiële sector behoorlijk in de weg. Ondanks enorme steunmaatregelen voor zwakkere landen en door banken uitgevoerde stresstesten, bleven beleggers uiterst terughoudend. De Nederlandse staat kon profiteren van de vlucht naar veilige beleggingen met een sterke daling van de rendementen op staatsleningen naar historisch lage niveaus, maar het bankwezen kon hier maar nauwelijks van profiteren.

Meer klanten, herstellende marges

Bij deze turbulente omstandigheden heeft Friesland Bank als vermeld een bedrijfsresultaat van € 63 miljoen kunnen realiseren, een stijging van 12% ten opzichte van 2009. Positieve factoren waren de groei in de kredietverlening, in zowel de zakelijke als de particuliere markt, en een herstel van de rentemarge. Negatieve factoren waren een lager maar alleszins bevredigend resultaat uit het participatiebedrijf en lagere opbrengsten uit financiële transacties. Met dit beeld mogen we concluderen dat de kwaliteit van het bedrijfsresultaat beduidend beter is dan in het voorafgaande jaar.

Aan de basis van de groei van onze activiteiten lag een zich voortzettende opwaartse trend in het aantal klanten dat wij mogen bedienen. Het ging om een toename van bijna 10 duizend tot een totaal van 274 duizend. Deze groei deel zich vooral voor in het particuliere segment. Veel nieuwe relaties voelden zich tot Friesland Bank aangetrokken door ons succesvolle KlimSpaardeposito. Daarbij kan worden vastgesteld dat nieuwe klanten onze bank steeds beter weten te vinden via internet.

Bedragen die in deposito zijn gegeven, lagen net als in 2009 vaak boven de wettelijk gegarandeerde grens van € 100.000,-. Dit is een goede illustratie van het vertrouwen in onze bank. Naast het feit dat wij veel waarde hechten aan de loyaliteit van onze bestaande klantenkring, zien wij de toestroom van nieuwe relaties als belangrijk teken van vertrouwen in onze koers, zeker gezien het huidige, voor de financiële sector moeizame klimaat.

Toenemende kredietverlening

De kredietverlening in de zakelijke markt nam in 2010 toe met 2% tot € 3,9 miljard. Niet alleen bestaande klanten zorgden voor meer volume, ook mochten we in de zakelijke kredietverlening een aantal nieuwe relaties verwelkomen. In de particuliere markt nam de kredietverlening eveneens toe met 2% tot € 4,7 miljard. In het licht van een stagnerende markt voor hypotheekleningen is dit een meer dan bevredigend resultaat.

Groei spaargelden

Een belangrijk gegeven is dat de groei van de kredietverlening volledig kon worden gefinancierd vanuit de toename van de spaargelden. Zoals gezegd, bleek het Friesland Bank KlimSpaardeposito een aantrekkelijke propositie in de spaarmarkt. Per saldo groeiden de aan Friesland Bank toevertrouwde spaargelden met 12% tot € 3,3 miljard. Daarnaast plaatste de bank een securitisatie van hypotheeklen op de kapitaalmarkt met een omvang van ruim € 600 miljoen.

Investeren in strategie

Het afgelopen jaar heeft onze bank belangrijke stappen gezet om de drie kernpunten van onze strategie te verwezenlijken. Het gaat om meer efficiency in de afwikkeling van de dienstverlening rond onze standaardproducten, meer klantaandacht bij vormen van dienstverlening waarin wij het verschil kunnen maken, alsmede groei van het aantal klanten en van ons marktaandeel.

Verbetering infrastructuur

Friesland Bank heeft in 2010 opnieuw geïnvesteerd in het verbeteren van haar dienstverlening en het optimaliseren van processen. Dit heeft een belangrijke bijdrage geleverd aan de beheersing van de kosten, die in ons bankbedrijf 8% lager uitvielen dan in 2009. In 2010 hebben we een aantal kantoren, die nog maar nauwelijks werden bezocht, gesloten. Door de klanten thuis te laten bezoeken door accountmanagers vanuit nabij gelegen kantoren en door verdere investeringen in ons internetkanaal blijven we een hoogwaardige bediening van onze klanten nastreven.

De getroffen maatregelen zijn steeds zorgvuldig gecommuniceerd. Daarnaast geeft Friesland Bank actief voorlichting over nieuwe servicekanalen. Dat klanten over het algemeen begrip hebben voor de gevolgde koers en de voordelen van de hedendaagse werkwijze inzien, blijkt onder meer uit de grote belangstelling voor onze cursus internetbankieren. Onze Service Desk is in 2010 in een onderzoek bij 250 bedrijven, uitgevoerd door de Stichting ITO, geëindigd in de top vijf van bedrijven die het best bereikbaar zijn via email. Dit onderstreept het belang dat wij hechten aan klantgerichte en klantvriendelijke dienstverlening, via welk kanaal dan ook en geeft ook aan dat wij met de verbetering van onze infrastructuur goed op koers liggen. Duidelijk is dat wij met onze gezamenlijke inspanningen van de afgelopen jaren een belangrijke inhaalslag hebben gemaakt.

Nadruk op advies

Binnen haar strategie heeft Friesland Bank de laatste jaren steeds meer nadruk gelegd op de advisering aan haar relaties. Onze kracht ligt in klantkennis en inlevingsvermogen. Door ons te verdiepen in persoonlijke en zakelijke omstandigheden kunnen we komen tot een advies op maat, dat beantwoordt aan de specifieke situatie van de klant. Daar zijn meestal geen ingewikkelde producten voor nodig, het is veeleer de juiste combinatie van producten die een oplossing passend maakt. Het afgelopen jaar hebben we de processen zo georganiseerd dat onze accountmanagers meer tijd aan onze klanten kunnen besteden en die tijd kunnen gebruiken om klanten werkelijk te adviseren. Zo groeien onze accountmanagers uit tot 'sparringpartners' en kan Friesland Bank het klankbord zijn waaraan haar relaties aantoonbare behoefte hebben. Binnen deze marktbenadering bouwt Friesland Bank aan diepgaande expertise van drie nichemarkten waarin de bank extra ambities koestert. Dit zijn de agrarische sector, de watersport en de medische sector. Met de agrarische sector hebben we een historische verbintenis. Watersport hoort bij de provincie waar onze wortels liggen. Voor aanvullende expertise in de medische sector werken wij nauw samen met de VvAA.

Op beleggingsgebied heeft Friesland Bank in 2010 een belangrijke stap gezet met de vergroting van het belang in Optimix, tot 70%. De samenwerking die we in 2008 zijn gestart, is voor beide partijen goed verlopen. Friesland Bank profiteert van de ruime beleggings-expertise van Optimix, terwijl Optimix profiteert van ons netwerk en dienstverleningsconcept. De essentie is uiteraard dat onze klanten baat hebben bij de samenwerking. De ervaringen tot op heden zijn positief, gezien het toenemende aantal klanten dat kiest voor maatwerk in vermogensbeheer door Optimix. De uitbreiding van ons belang onderstreept de gedeelde intentie om de samenwerking verder te intensiveren.

Ook onze tweede kernactiviteit, Friesland Bank Investments, heeft de economische tegenwind goed doorstaan. Dat wij ons primair richten op bedrijven met een stevige track record en een sterke marktpositie is daarbij een belangrijke factor. Het participatiebedrijf realiseerde een nettoresultaat na financieringslasten van € 15 miljoen, tegen € 29 miljoen in 2009. In het licht van het economische klimaat van 2010 is dit alleszins bevredigend. Enerzijds kon een aantal goede desinvesteringen worden gerealiseerd, anderzijds kon in één nieuwe participatie worden deelgenomen en werd de deelname in een aantal uitgebreid.

Bij de bancaire deelnemingen waren de financieringslasten in 2010 opnieuw groter dan de baten, al was er onderliggend wel sprake van een verbetering. Van Lanschot toonde in 2010 een fors herstel in de resultaten. Op het belang werd, zoals eerder toegelicht, een bijzondere waardevermindering doorgevoerd. Bij BinckBank kenden de resultaten een lichte teruggang. Van meer betekenis was echter de daling van de resultaten op desinvesteringen die met bijna € 6 miljoen fors achterbleven bij het voorgaande jaar, waarin deze resultaten ruim € 20 miljoen bedroegen.

Verder bouwen vanuit onze kracht

Waar de financiële crisis heeft aangetoond dat 'big' lang niet altijd 'beautiful' hoeft te zijn, is schaalgrootte in de strategie van Friesland Bank wel een belangrijk aspect. Ontwikkelingen in automatisering, risicobewaking en toezicht brengen kosten mee, die op een relatief kleine organisatie extra zwaar drukken. Dat maakt verdere groei noodzakelijk. Hoofddoel daarbij is de uitbreiding van het aantal klanten dat zich door het bedieningsconcept van Friesland Bank weet aangesproken. Een geleidelijke uitbreiding van ons kantorennet buiten Friesland, met de opening van een kantoor in Rotterdam in 2010 als meest recente wapenfeit, is daarbij een belangrijk instrument. De fysieke aanwezigheid met kantoren wordt dankzij de inzet van moderne communicatiemiddelen weliswaar minder belangrijk, wij blijven hechten aan het persoonlijke contact met lokale aanspreekpunten. Met de overname van een deel van de bancaire activiteiten van Unilever voor haar personeel konden wij het kantoor in Rotterdam bij de start een extra impuls geven. Tevens geldt dat onze samenwerking met de VvAA een succesvolle basis biedt voor groei van onze dienstverlening aan de medische sector.

De geambieerde groei willen wij realiseren vanuit onze kracht, voortbouwend op dat waar we sterk in zijn: het inleven in de behoefte van de klant en het zoeken naar een passende oplossing. Ons werkgebied is Nederland, ons motto 'dicht bij huis bankieren'. Deze combinatie heeft ons gebracht waar we nu staan en de basis gelegd waarop we verder kunnen bouwen.

Verantwoord groeien

Verdere groei is voor Friesland Bank een belangrijke doelstelling. Maar groeien is geen doel op zichzelf. Het ultieme doel is het bieden van de best mogelijke oplossingen aan onze klanten. Daarbij is schaalgrootte een belangrijke factor, maar geeft de kwaliteit van onze medewerkers uiteindelijk de doorslag. In 2010 is voor alle medewerkers van onze bank een programma gestart waarmee wij essentiële

aspecten als integriteit en zorgplicht naar een hoger plan willen tillen en nog beter in ons dagelijkse handelen willen verankeren. Wij blijven investeren in de kennis en competenties van onze medewerkers en toetsen systematisch of ons productenpalet voldoet aan de actuele behoefte aan transparantie en de verwachtingen van onze klanten. Ons uitgangspunt is dat wij de bepalingen in de 'Code Banken' integraal volgen ('comply') en hiervan slechts bij hoge uitzondering, in samenhang met onze specifieke positie, zullen afwijken ('explain'). De Raad van Bestuur van Friesland Bank heeft de moreel-ethische verklaring ondertekend. Mede in het kader hiervan is besloten dat Friesland Bank explicieter aandacht gaat besteden aan Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen. Aspecten daarvan zullen wij in onze advisering nadrukkelijker belichten, in samenhang met onze financiële expertise.

Solide fundament

Hoewel de crisis aan geen enkele bank voorbij gaat, zijn wij, mede dankzij ons risicoprofiel van behoedzaam opererende bancaire instelling, in staat gebleken de crisis zonder overheidssteun door te komen. De Europese stresstesten, waaraan Friesland Bank op basis van vrijwilligheid heeft deelgenomen, hebben ons gunstige risicoprofiel bevestigd, onder meer door onze afwezigheid in de Europese risicolanden. Waar de geld- en kapitaalmarkten nog moeizaam functioneren, kan Friesland Bank de groei in de kredietverlening volledig financieren met door klanten toevertrouwde middelen. Het solide fundament waarop verleden, heden en toekomst van Friesland Bank gebouwd zijn, komt ook tot uiting in onze sterke vermogenspositie. De BIS-ratio bedraagt 12,1%, vorig jaar 13,1%. De Tier1 ratio bedraagt 9,0%. Beide ratio's liggen boven de minimale Basel II eisen. Deze positieve uitgangspositie is het resultaat van bijna honderd jaar 'sober' en klantgericht bankieren, met een aandeelhouder die de bank en haar klanten en medewerkers centraal stelt. De ontwikkelingen van 2010 bieden een stevige basis om een nieuw jaar waarin markten nog steeds onzeker zijn met voldoende vertrouwen tegemoet te treden. Daarbij is motivatie om met een oprecht advies, een uitgelezen productmix en doelmatige dienstverlening naast en achter onze klanten te staan groot.

Verwachting 2011

De omstandigheden zijn nog steeds onzeker en kunnen materiële impact hebben op de financiële resultaten van de bank. Friesland Bank vertrouwt er echter op dat de in de afgelopen jaren gedane investeringen in een verbeterde dienstverlening aan onze klanten, waaronder de introductie van enkele aantrekkelijke nieuwe producten, zullen bijdragen aan de voortgaande commerciële groei. Gecombineerd met een strikte beheersing van de kosten en lagere waardeverminderingen kan het resultaat van het bankbedrijf hoger komen te liggen. Voor het participatiebedrijf voorzien wij onverminderd goede resultaten. Bij de bancaire deelnemingen gaan wij uit van een verder winstherstel bij Van Lanschot. Voornoemde factoren kunnen in combinatie resulteren in een krachtig herstel van de totale nettowinst in 2011.

Leeuwarden, 20 april 2011

Drs. C.J. Beuving
A. Vlaskamp
Drs. G.T. van Wakeren

Een jaar van strategisch overleg en veelvuldige toetsing van risico's en doelen

Verslag van de Raad van Commissarissen

Strategie

Tegen de achtergrond van de financiële crisis, de maatregelen die daaruit voor de banksector voortvloeien en de gewenste versterking van de rentabiliteit van het kernbedrijf van Friesland Bank heeft in 2010 een diepgaande analyse plaatsgevonden van de strategische positionering van Friesland Bank, de doelstellingen en het programma dat erop is gericht om in de jaren 2010 tot 2013 de rentabiliteit op niveau te brengen.

De analyse is uitgevoerd door een werkgroep samengesteld uit leden van de Raad van Bestuur en van de Raad van Commissarissen bijgestaan door externe deskundigen. Het geheel is getoetst door een tweetal experts uit de bancaire sector die tevens een aantal adviezen hebben gegeven. Dit heeft geleid tot een aanscherping van het strategische programma zoals dat de komende twee jaar door de bank zal worden uitgevoerd.

Jaarrekening en dividendvoorstel

De Raad van Commissarissen heeft de jaarrekening na controle door Ernst & Young Accountants LLP goedgekeurd. Voor de controleverklaring van de onafhankelijke accountant wordt verwezen naar pagina 155. Wij stellen de Algemene vergadering van Aandeelhouders voor de jaarrekening 2010 vast te stellen en de leden van de Raad van Bestuur en de Raad van Commissarissen kwijting te verlenen voor het door de Raad van Bestuur gevoerde beleid, respectievelijk voor het door de Raad van Commissarissen uitgeoefende toezicht.

Het netto resultaat beschikbaar voor aandeelhouders van Friesland Bank N.V. over het boekjaar 2010 beloopt € 43.282.000,- negatief. Op voorstel van de Raad van Bestuur, onder goedkeuring van de Raad van Commissarissen, wordt het netto resultaat ten laste van de reserves gebracht. Voorts wordt op voorstel van de Raad van Bestuur, onder goedkeuring van de Raad van Commissarissen, eveneens ten laste van de reserves een bedrag ad € 3.889.000,- als dividend uitgekeerd in verband met de jaarlijkse uitkering aan houders van Perpetual Capital Securities.

Risico

De Raad van Commissarissen heeft zich uitgebreid laten informeren over de impact voor Friesland Bank van de verzwaarde solvabiliteits- en liquiditeitseisen die ten gevolge van de Basel III akkoorden worden opgelegd. Friesland Bank heeft in dat kader, evenals andere banken in Nederland, met goed gevolg stresstests uitgevoerd.

In de vergaderingen van de Risicocommissie zijn aan de hand van rapportages regelmatig de diverse bancaire risico's met de belangrijkste risicobeheersingsinstrumenten en daarbij behorende controles aan de orde gesteld.

De risicobereidheid en het risicoprofiel van de bank zijn nader ingevuld. Met name de Risicocommissie van de raad is hierbij nauw betrokken geweest. Als onderdeel van het educatieprogramma hebben commissarissen tezamen met Raad van Bestuur een volle dag het thema verder uitgediept.

Samenstelling en functioneren Raad van Commissarissen

De Raad van Commissarissen kwam gedurende het verslagjaar frequenter dan in voorgaande jaren bijeen. Aanleiding hiertoe vormde de diepgaande strategische analyse die in 2010 plaatsvond alsmede besprekingen over samenstelling en functioneren van Raad van Commissarissen en Raad van Bestuur. De besprekingen over samenstelling en functioneren vonden deels plaats buiten aanwezigheid van de Raad van Bestuur.

Bij de reguliere vergaderingen waren alle commissarissen, op een enkele uitzondering na, steeds aanwezig; tussentijdse vergaderingen en conference calls konden niet steeds door een ieder worden bijgewoond.

Gedurende het verslagjaar waren alle commissarissen onafhankelijk in de zin van hetgeen daaromtrent is bepaald in de Nederlandse Corporate Governance Code.

Op 1 oktober 2010 trad, met het oog op het aanstaande einde van zijn zittingsperiode, de heer prof. drs. K. Wezeman op eigen verzoek terug als lid van de raad. De heer Wezeman maakte vanaf 1999 deel uit van de raad. Vanaf 2004 bekleedde hij de functie van voorzitter. Wij zijn hem ten zeerste erkentelijk voor de inzet en betrokkenheid die hij al deze jaren voor Friesland Bank heeft getoond. De heer drs. R.J. Meuter heeft hem als voorzitter opgevolgd. Voor een totaal overzicht van de samenstelling van de raad en informatie over de individuele leden wordt verwezen naar pagina 157.

Na zijn benoeming tot voorzitter heeft de heer Meuter met alle commissarissen individueel gesproken over het functioneren van de raad als geheel en van de individuele leden. Naar aanleiding daarvan heeft de raad een aantal maal in eigen kring gesproken over het meest gewenste profiel. Geconcludeerd is dat een versterking van de bancaire kennis binnen de raad gewenst is. Bij toekomstige mutaties zal in lijn met deze constatering worden gestreefd naar het aantrekken van commissarissen met een bancaire achtergrond. Daarbij zal worden gezorgd voor het bewaren van voldoende diversiteit en complementariteit binnen de raad.

Samenstelling en werkzaamheden van de Commissies

De raad kent drie vaste commissies. Gedurende het verslagjaar is het reglement van ieder van de commissies geëvalueerd en op een aantal punten geherformuleerd. De reglementen van de vaste commissies van de raad zijn gepubliceerd op de website.

Remuneratiecommissie

De Remuneratiecommissie wordt per heden gevormd door J. Keijzer, mr. L. Lindner en drs. R.J. Meuter (lid en voorzitter vanaf 1 oktober 2010). Tot 1 oktober 2010 berustte het voorzitterschap van de commissie bij prof. drs. K. Wezeman.

De Remuneratiecommissie vergaderde in 2010 tien keer. De belangrijkste onderwerpen die aan de orde kwamen waren de samenstelling van de Raad van Commissarissen en van de Raad van Bestuur, de benoeming van de voorzitter van de Raad van Bestuur en de evaluatie van het functioneren van de Raad van Bestuur en haar individuele leden. Daarnaast heeft de commissie de inrichting en de bezetting van het nieuw ingerichte Management Team voor het bankbedrijf besproken.

De commissie besprak verder voorstellen voor de toepassing van het Reglement Variabele Beloning Raad van Bestuur voor het jaar 2010, alsmede de vergoedingen uit hoofde van beëindiging van arbeidsovereenkomst van uittredende leden van de Raad van Bestuur. Tevens heeft de commissie vergaderd over de aanpassing van het remuneratiebeleid van de Raad van Bestuur en de aanpassing van het remuneratiebeleid Friesland Bank, zoals dat met ingang van 2011 ingaat.

Audit- en Compliance commissie

De Audit- en Compliance Commissie (A&CC) bestaat per heden uit mr. B.R.I.M. Gerner, J. Keijzer (voorzitter) en drs. R.J. Meuter. In het verslagjaar trad de heer Wezeman af als lid van de commissie en de heer Meuter werd door de raad als nieuw lid benoemd. De A&CC beoordeelde conform haar opdracht vooral de inrichting en werking van de financiële verslaglegging en de compliance van de bank. In het verslagjaar kwam de commissie vier maal in vergadering bijeen. De vergaderingen werden bijgewoond door een delegatie van de Raad van Bestuur, de Directeur Internal Audit en de Directeur Compliance, en gedeeltelijk door de externe accountant.

De A&CC heeft de jaarcijfers, de halfjaarcijfers, het accountantsverslag en de Management Letter uitgebreid besproken, alvorens deze ter behandeling voor te leggen aan de voltallige raad. Dit geldt ook voor de Begroting 2011. In de commissie kwamen eveneens aan de orde het jaarplan 2011 tot en met 2013 van de afdeling Internal Audit en de kwartaalrapportages van de afdelingen Internal Audit en Compliance. Tevens besprak de A&CC de door De Nederlandsche Bank en de Autoriteit Financiële Markten uitgebrachte rapporten en de reacties van Friesland Bank daarop. De A&CC besprak eveneens het concept van het nieuwe Reglement A&CC.

Eenmaal sprak de commissie buiten aanwezigheid van de Raad van Bestuur met de directeuren Internal Audit en Compliance en de externe accountant.

Risicocommissie

Deze commissie bestaat uit dr. G. Benedictus, drs. R.J. Meuter (voorzitter) en A. Oosterhof en kwam in 2010 vier maal bijeen. De vergaderingen werden bijgewoond door een afvaardiging van de Raad van Bestuur, de Directeur Risk Management, de Directeur Kredietrisico Management en de Directeur Treasury & Financiële Markten.

De Risicocommissie besprak de ontwikkeling van de voor Friesland Bank belangrijkste risico's, waaronder liquiditeitsrisico, kredietrisico, renterisico, operationeel risico en marktrisico. In het kader van liquiditeitsrisico liet de Risicocommissie zich frequent informeren over de ontwikkelingen in de geld- en kapitaalmarkt en de potentiële gevolgen voor de fundingpositie van de bank. De commissie vergaderde ook regelmatig over de kwalitatieve en kwantitatieve ontwikkeling van de kredietportefeuille, alsmede de hoogte van de kredietvoorzieningen. De potentiële gevolgen van nieuwe regelgeving ten aanzien van solvabiliteit en liquiditeit hebben uitgebreid aandacht gekregen.

Samenstelling en functioneren Raad van Bestuur

In 2010 heeft de samenstelling van de Raad van Bestuur wijzigingen ondergaan. De heer drs. R. Klaasman trad op 21 april 2010 uit de raad. Op 15 juli werd de heer drs. C.J. Beuving benoemd tot voorzitter. Mevrouw drs. E.H.M.M. Krijnsen RA gaf te kennen niet in aanmerking te willen komen voor een tweede termijn en is op 31 december 2010 als lid van de Raad van Bestuur afgetreden. De Raad van Commissarissen is mevrouw Krijnsen en de heer Klaasman zeer erkentelijk voor de bijdragen die zij in de afgelopen periode aan de ontwikkeling van de bank geleverd hebben.

Op voorstel van de Raad van Bestuur onder voorzitterschap van de heer Beuving is de Raad van Commissarissen akkoord gegaan met een nieuwe managementstructuur. In deze structuur is de uitvoering van het beleid van de bancaire activiteiten in handen gelegd van een Management Team waarin naast de leden van de Raad van Bestuur zes directeuren van de bank zitting hebben. In dit kader heeft de Raad van Commissarissen zich er van vergewist dat de leden van de Raad van Bestuur konden blijven voldoen aan de deskundigheidseisen van De Nederlandsche Bank. De Raad van Commissarissen heeft zich een oordeel gevormd over de kwaliteiten van de directeuren die zijn toegetreden tot het Management Team van de bank.

Governance

Om te kunnen voldoen aan de eisen die nieuwe wet- en regelgeving en de Code Banken stellen aan goed bestuur, is de totale groeps- en governancestructuur opnieuw beoordeeld. In dat kader is de aandeelhouder overgegaan tot omzetting van haar rechtsvorm van vereniging naar stichting en zijn de statuten en reglementen van de tot de groep behorende vennootschappen aangepast en geactualiseerd. Vervolgens zijn de betreffende stukken gepubliceerd op de website. Elders in het jaarverslag wordt hier nader op ingegaan. Leden van Raad van Commissarissen hebben regelmatig inhoudelijk overleg gevoerd met de aandeelhouder en de werkgroep die het proces van implementatie van de Code Banken binnen de bank begeleiden. De totale raad heeft haar goedkeuring gehecht aan de uiteindelijke documentatie. Het vigerende Reglement van de Raad van Commissarissen is gedurende het verslagjaar nageleefd.

Remuneratie

In 2010 is het beloningsbeleid van Friesland Bank getoetst aan nieuwe wet- en regelgeving en aan de principes van de Code Banken. Dit heeft geleid tot aanpassingen in het beloningsbeleid voor het jaar 2011, die elders in het verslag worden toegelicht. De Raad van Commissarissen heeft het nieuwe beloningsbeleid goedgekeurd.

Tot slot

Leden van de Raad van Commissarissen hebben in de loop van 2010 meerdere besprekingen gevoerd met (een delegatie van) de Ondernemingsraad. Hierbij stonden vooral de samenstelling van de Raad van Bestuur en het Management Team, evenals de aanscherping en voortgang van het strategisch plan, centraal.

De Raad van Commissarissen prijst zich gelukkig met de constructieve betrokkenheid van de Ondernemingsraad en de inzet van de medewerkers van Friesland Bank. Zij hoopt en verwacht hier ook in 2011 op te mogen voortbouwen.

Leeuwarden, 20 april 2011

Raad van Commissarissen:
drs. R.J. Meuter, voorzitter
J. Keijzer, vice voorzitter
dr. G. Benedictus
mr. B.R.I.M. Gerner
mevr. mr. L. Lindner
A. Oosterhof

Financiële resultaten*

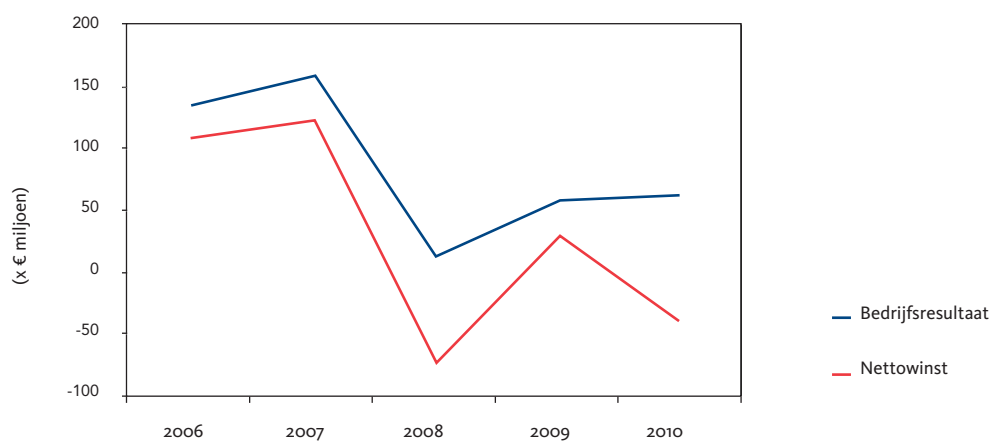
I. Concern

- Sterk herstel rentebaten
- Spaargelden +12%; gematigde groei van de kredieten
- Efficiency(ratio) verbeterd door lagere kosten
- Bedrijfsresultaat +12% naar € 63 miljoen
- Nettowinst uit operationele activiteiten € 18 miljoen
- Afwaardering belang Van Lanschot vooruitlopend op Basel III
- Nettowinst inclusief eenmalige afwaardering € 43 miljoen negatief

De samengevatte resultatenrekening van het concern is als volgt:

	2010	2009	Vershil
Operationele inkomsten	225	225	-0%
Operationele bedrijfslasten	162	169	-4%
Bedrijfsresultaat	63	56	+12%
Waardeverminderingen	114	42	+173%
Operationeel resultaat	-51	14	-448%
Belastingen	-9	-13	-30%
Belang derden	1	-	-%
Nettowinst	-43	27	-260%

Ontwikkeling resultaat

*) De resultaatcijfers in dit financieel verslag betreffen -in afwijking van de jaarrekening- de cijfers exclusief consolidatie van participaties van Friesland Bank Investments. Voor een nadere toelichting hieromtrent wordt verwezen naar de pagina's 29 en 30.

Resultaat concern

Friesland Bank heeft in 2010 een bedrijfsresultaat van € 63 miljoen en een resultaat van -€ 43 miljoen gerealiseerd. Uit de cijfers blijkt dat de onderliggende resultaten in 2010 aanzienlijk zijn verbeterd, vooral door verbetering van het renteresultaat. Op concernniveau was er per saldo sprake van stabilisatie van de inkomsten, bij een daling van de bedrijfslasten. Hierdoor nam het bedrijfsresultaat in vergelijking tot 2009 toe met 12% naar € 63 miljoen. De waardeverminderingen lagen met € 114 miljoen op een veel hoger niveau dan in 2009. Dit betreft voor € 61 miljoen een waardevermindering van ons belang in Van Lanschot. Hierdoor was de verbetering van het bedrijfsresultaat niet zichtbaar in de ontwikkeling van de nettowinst, deze kwam uit op € 43 miljoen negatief. Zonder de afwaardering van Van Lanschot zou het resultaat op € 18 miljoen positief zijn uitgekomen.

De inkomsten zijn per saldo stabiel op € 225 miljoen. Onderliggend is echter sprake van een aanmerkelijke verbetering van de traditionele bancaire inkomsten rente en provisies en een daling van het meer incidentele resultaat uit financiële transacties. De rente steeg met 26% tot € 113 miljoen, ondermeer door een hoger commercieel resultaat en lagere fundingkosten. De provisies zijn met 33% toegenomen, waarbij een deel van de stijging het gevolg is van de consolidatie van Optimix.

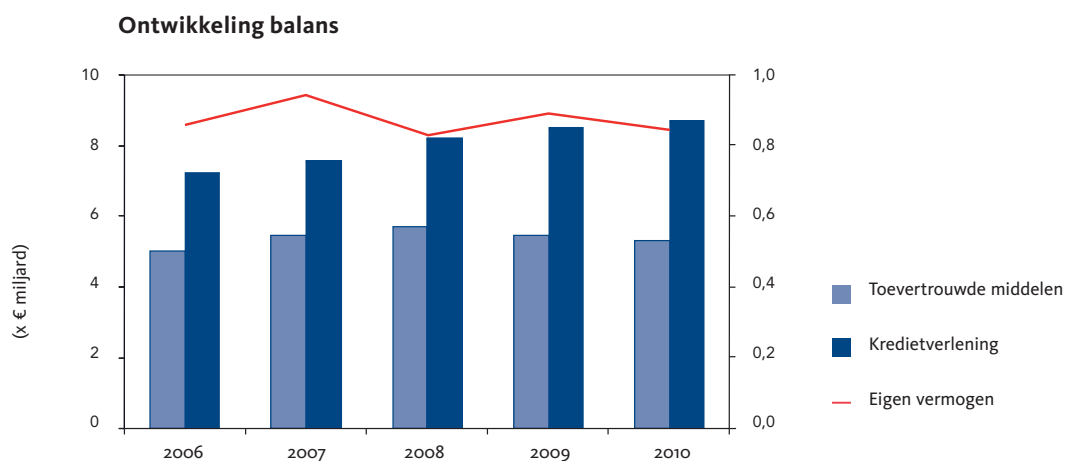
De opbrengsten uit effecten en deelnemingen zijn met 5% gedaald naar € 64 miljoen. De inkomsten van het participatiebedrijf lagen op een goed niveau, maar wel onder de uitkomsten van 2009. De opbrengsten van de bancaire deelnemingen zijn in vergelijking tot vorig jaar gestegen, waarbij het winstherstel van Van Lanschot duidelijk zichtbaar is. Het resultaat uit financiële transacties is € 31 miljoen lager dan in 2009. Dit verschil laat zich vooral verklaren door de eenmalig hoge resultaten in het voorgaande boekjaar.

De bedrijfslasten kenden in 2010 een autonome daling van 7%. Met inbegrip van het consolidatie-effect Optimix is de daling 4%. Hierin zijn de resultaten zichtbaar van het programma Back-to-Basics. De daling van de personeelskosten was 8% (autonoom: 11%) en die van de andere beheerskosten 2% (autonoom 5%). De afschrijvingen zijn toegenomen, vooral door hogere afschrijvingen in het bankbedrijf. De waardeverminderingen kwamen € 72 miljoen hoger uit op € 114 miljoen. De stijging betreft vooral de bancaire deelnemingen (Van Lanschot) en daarnaast zowel hogere waardeverminderingen op kredieten als hogere impairments in het participatiebedrijf. De post belastingen kwam uit op € 9 miljoen.

De efficiency-ratio van het concern is verbeterd van 75,0% naar 71,9%. Deze verbetering is toe te schrijven aan de lagere bedrijfslasten. Het rendement op het eigen vermogen is -5,2%, over 2009 was dit 3,3%.

Balans

Het balanstotaal is in 2010 beperkt gestegen tot € 11,1 miljard. Aan de debetzijde van de balans is de commerciële groei vooral zichtbaar in de post kredieten. Hier kon een stijging worden genoteerd van 1%, waarbij de groei zo goed als evenredig verdeeld is over de particuliere en zakelijke kredieten. Ondanks de beperkte activiteit op de woningmarkt en in het bedrijfsleven was er in beide segmenten sprake van toename van de portefeuille. De particuliere kredieten stegen met 2% tot € 4,7 miljard en de zakelijke kredieten met eveneens 2% tot € 3,9 miljard. Aan de creditzijde van de balans komt de groei van de commerciële spaargelden tot uitdrukking in de post toevertrouwde middelen. De spaargelden van particulieren namen in 2010 toe met 12%, waarvan een groot deel in de vorm van het (langlopende) KlimSpaardeposito.

Het eigen vermogen is in het afgelopen boekjaar gedaald met € 41 miljoen tot € 842 miljoen. Deze daling betreft vooral de verwerking van het negatieve resultaat, met name door de hoge waardeverminderingen. De afwaardering van Van Lanschot werkt overigens niet door in de solvabiliteitsratio, omdat dit belang voor de solvabiliteitsberekening als aftrekpost in aanmerking wordt genomen. De solvabiliteit stond desondanks enigszins onder druk, omdat de stijging van de risicogewogen activa niet werd gecompenseerd door een navenante toename van het toetsingsvermogen. De BIS-ratio kwam uit op 12,1% (was 13,1%), de Tier1 ratio bedroeg 9,0% (was 10,0%). De liquiditeitspositie bevond zich eind 2010 ruim binnen de gestelde kaders, met een saldo liquide middelen van € 524 miljoen. Eind 2010 werd voor € 550 miljoen gebruik gemaakt van funding door de ECB.

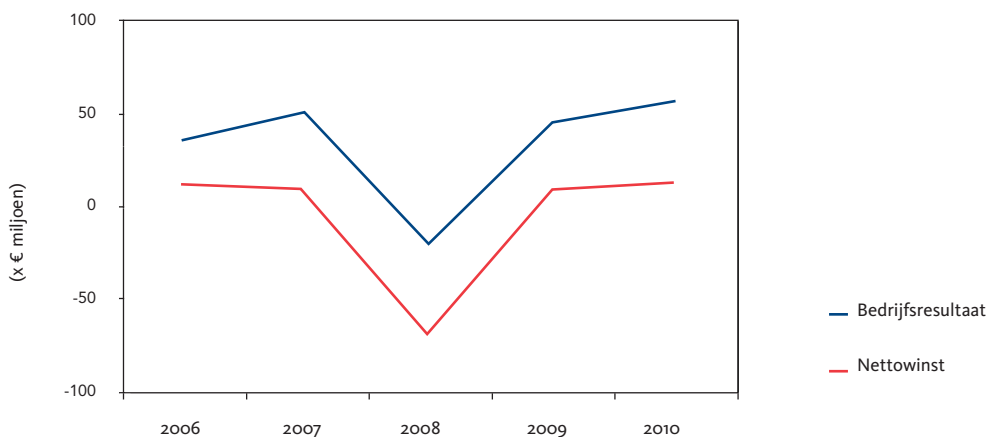
II. Bankbedrijf

- Aanzienlijke commerciële groei
- Sterke verbetering onderliggend resultaat
- Bedrijfslasten dalen met 8%
- Bedrijfsresultaat +25%
- Hogere waardeverminderingen

De samengevatte resultatenrekening van het bankbedrijf is als volgt:

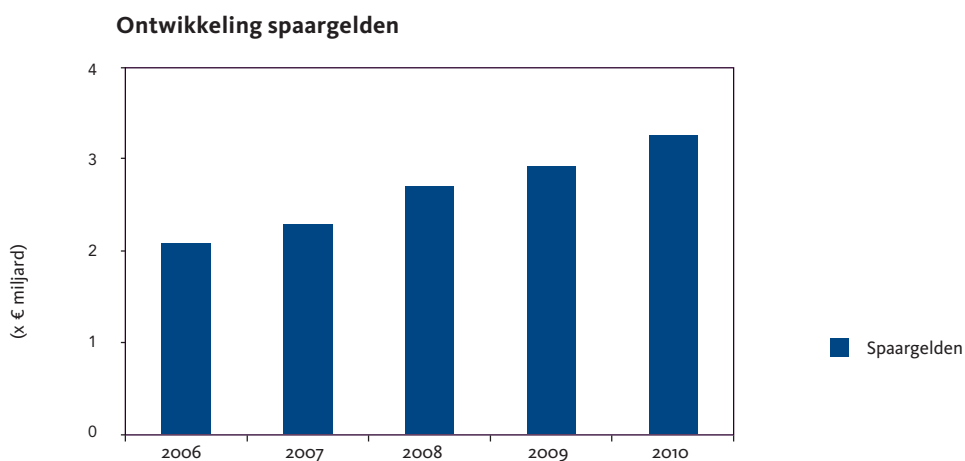
	2010	2009	Vershil
Operationele inkomsten	205	206	-0%
Operationele bedrijfslasten	147	160	-8%
Bedrijfsresultaat	58	46	+25%
Waardeverminderingen	37	33	+10%
Operationeel resultaat	21	13	+65%
Belastingen	7	2	+221%
Nettowinst	14	11	+33%

Ontwikkeling resultaat bankbedrijf

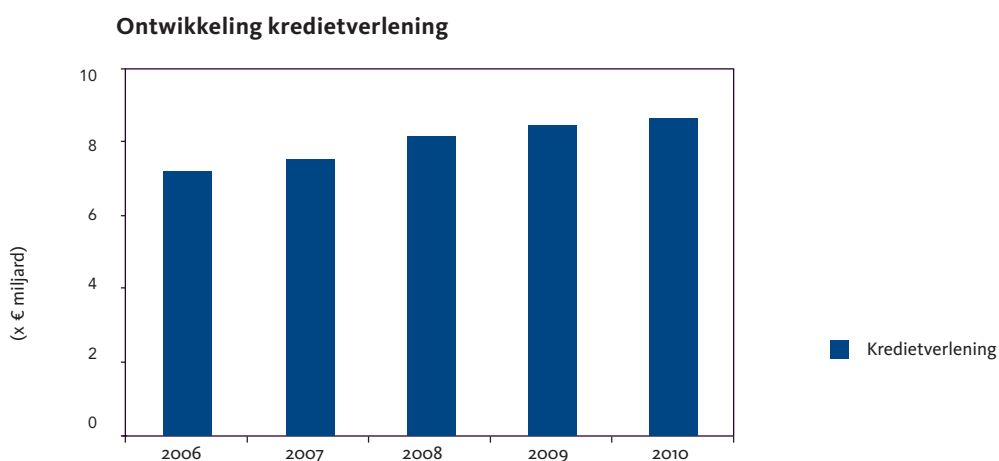

Algemene en commerciële ontwikkelingen

De commerciële groei manifesteerde zich in 2010 vooral in de groei van het aantal klanten en de toevertrouwde middelen. Het aantal klanten nam in 2010 toe met ongeveer 10.000 tot 274.000. Hierbij ging het vooral om particuliere klanten die samen met bestaande klanten zorgden voor een aanzienlijke groei in de commerciële toevertrouwde middelen van € 350 miljoen tot € 4,9 miljard (+8%). Vooral het Friesland Bank KlimSpardeposito had grote aantrekkingskracht op de spaarmarkt. De particuliere spaargelden stegen met 12%.

De kredietverlening kende een gematigde groei van 2% tot bijna € 8,7 miljard. Hierin zijn zowel de verminderde activiteit op de woningmarkt als de moeilijke omstandigheden in het bedrijfsleven zichtbaar. De groei van de kredietverlening kon (meer dan) volledig gefinancierd worden uit de groei van de spaargelden. De particuliere kredietverlening nam met 2% toe tot € 4,7 miljard. De stijging betrof vooral woningfinancieringen, mede als gevolg van de groei van de bancaire samenwerking met VvAA. De stijging bij de zakelijke kredietverlening bedroeg eveneens 2%, naar ruim € 3,9 miljard. De groei deed zich zowel bij grotere als kleinere zakelijke klanten voor.

In het provisiebedrijf was sprake van een gemengd beeld. De assurantieprovisie stond onder druk, mede als gevolg van de ontwikkelingen op de (woning)markt. De provisie betalingsverkeer is gestegen, door zowel het toegenomen aantal transacties als tariefsaanpassingen. De effectenprovisie liet eveneens een stijging zien, al lag het niveau nog aanzienlijk lager dan voor de financiële crisis.

Resultaat bankbedrijf

De nettowinst in het bankbedrijf is toegenomen met € 3 miljoen, naar € 14 miljoen (+33%). De groei van de nettowinst is getemperd door een relatief hoge post waardeverminderingen. Hierdoor steeg de nettowinst minder dan het bedrijfsresultaat. Het bedrijfsresultaat is gestegen met € 12 miljoen (+25%) tot € 58 miljoen. Deze stijging is gerealiseerd door per saldo stabiele inkomsten bij lagere kosten.

Operationele inkomsten bankbedrijf

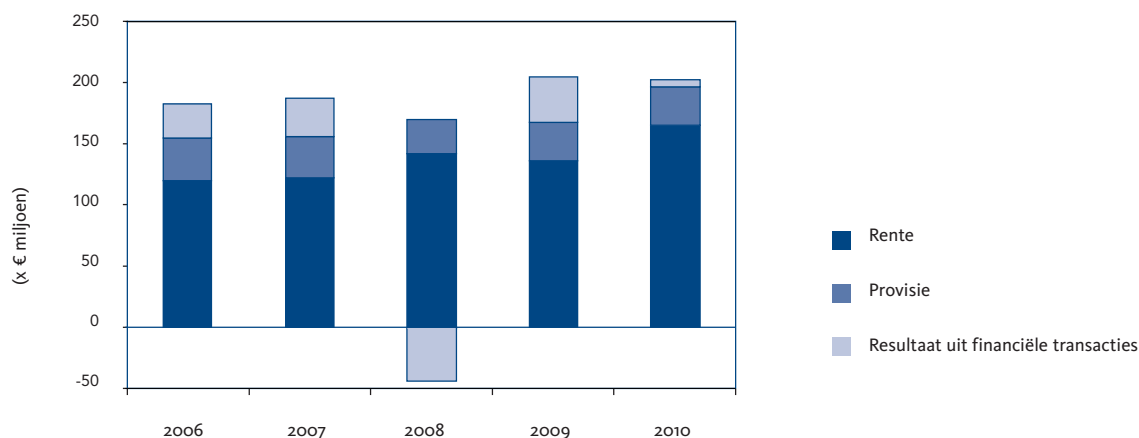
De operationele inkomsten van het bankbedrijf hebben zich als volgt ontwikkeld:

	2010	2009	Verskil
Rente	165	137	+21%
Opbrengsten uit effecten en deelnemingen	1	-	-%
Provisie	32	31	+2%
Resultaat uit financiële transacties	6	37	-83%
Overige baten	1	1	+51%
	205	206	-0%

Hoewel de baten in het bankbedrijf per saldo stabiel zijn, is onderliggend de kwaliteit van de inkomsten aanmerkelijk verbeterd. In 2009 zijn de baten in positieve zin ondersteund door eenmalige incidentele inkomsten uit in- en verkoop van financiële instrumenten. In totaal bedroeg het resultaat uit financiële transacties toen € 37 miljoen. In 2010 is er een terugkeer naar een meer regulier niveau van € 6 miljoen.

De daling van € 31 miljoen in het resultaat uit financiële transacties is voor een belangrijk deel gecompenseerd door een hogere rente. De totale rente in het bankbedrijf steeg met € 28 miljoen (+21%) naar € 165 miljoen. De stijging van de rente is vooral het gevolg van een verbeterde rentemarge. Hier werken de commerciële groei, lagere fundingkosten en de rentestructuur in door. Daarnaast zijn de rentegerelateerde provisies (zoals afsluit- en boeteprovisie) hoger en is de aan de overige bedrijfsonderdelen toegerekende financieringsrente toegenomen. De provisies zijn beperkt (+2%) gestegen naar € 32 miljoen. De assurantieprovisies namen af tot € 15 miljoen (van € 16 miljoen). Hier stonden een stijging van de provisie betalingsverkeer naar bijna € 11 miljoen (+8%) en de effectenprovisie naar € 6 miljoen (+17%) tegenover.

Ontwikkeling baten bankbedrijf

Operationele bedrijfslasten bankbedrijf

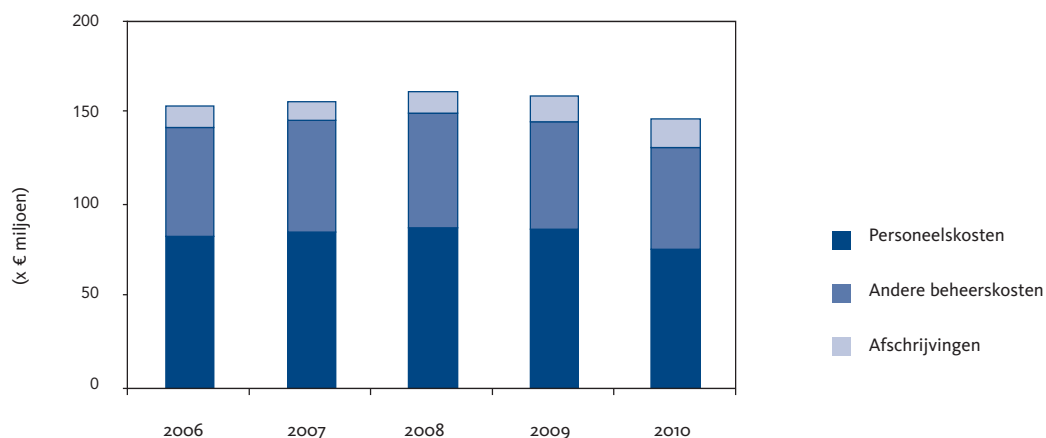
De operationele bedrijfslasten van het bankbedrijf hebben zich als volgt ontwikkeld:

	2010	2009	Vershil
Personeelskosten	76	87	-13%
Andere beheerskosten	55	59	-6%
Afschrijvingen	16	14	+15%
	147	160	-8%

De bedrijfslasten in het bankbedrijf zijn in 2010 met 8% gedaald naar € 147 miljoen. Deze daling is grotendeels het gevolg van het Back-to-Basics programma. De effecten van de besparingen zijn vooral terug te vinden in de personeelskosten, waarin een daling is gerealiseerd van 13%. In het bijzonder de salariskosten eigen personeel zijn door het verminderde aantal fte's in 2010 gedaald. Het gemiddeld aantal fte's in het bankbedrijf bedroeg 907 tegenover 990 in 2009. De salarissen ingeleend personeel liggen ongeveer op hetzelfde niveau als een jaar eerder. Daarnaast zijn de sociale lasten gedaald vanwege het feit dat in 2009 eenmalige reorganisatiekosten ten laste van het resultaat zijn gekomen. De overige personele kosten (waaronder pensioenen en opleidingen) lagen per saldo op een vergelijkbaar niveau als in 2009.

De andere beheerskosten in het bankbedrijf zijn gedaald met 6% naar € 55 miljoen. Deze daling is vooral toe te schrijven aan een afname van de projectkosten. Hoewel in 2010 nog veel projectmatige activiteiten zijn ontplooid, kwamen de kosten toch lager uit dan in het jaar er voor. Verder is er bij de andere beheerskosten sprake van een meer trendmatige kostenontwikkeling. De afschrijvingen zijn in 2010 met 15% gestegen naar € 16 miljoen. Dit betreft voornamelijk hogere afschrijvingen op geactiveerde projecten, de resultante van de investeringsinspanningen in de afgelopen jaren.

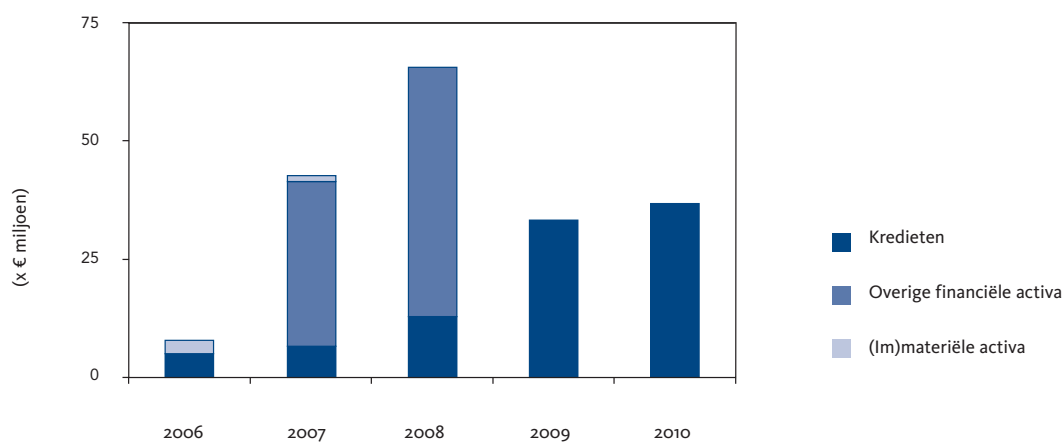
Ontwikkeling lasten bankbedrijf

Waardeverminderingen bankbedrijf

De waardeverminderingen van het bankbedrijf bestaan volledig uit waardeverminderingen van kredieten. Hier is sprake van een toename van € 3 miljoen naar € 37 miljoen. Vooral in de eerste helft van het boekjaar lagen de reserveringen voor kredieten nog op een hoger niveau (€ 22 miljoen). In de tweede helft van het jaar was er duidelijk sprake van een verbeterende situatie. De waardeverminderingen bedroegen toen € 15 miljoen. De waardeverminderingen bestaan grotendeels uit zakelijke posten (€ 32 miljoen), die min of meer evenredig zijn verdeeld over grote, middelgrote en kleine ondernemingen. De waardeverminderingen op de particuliere portefeuille zijn met € 5 miljoen zeer beperkt van omvang. Over het gehele jaar bedragen de waardeverminderingen van kredieten 0,59% van de risicogewogen activa; in 2009 was dit 0,55%.

Ontwikkeling waardeverminderingen bankbedrijf

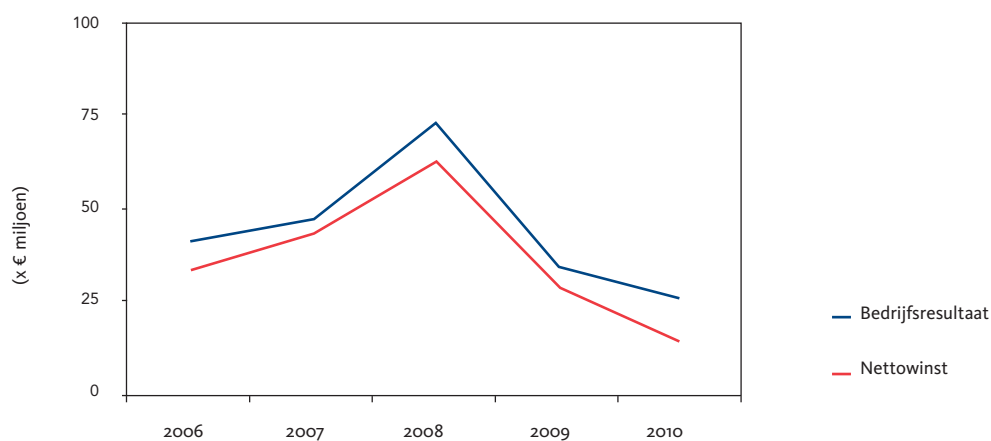
III. Participatiebedrijf

- Operationele resultaten blijven sterk
- Ondersteuning door verkoopresultaten
- Impairments hoger
- Nettowinst € 15 miljoen

De samengevatte resultatenrekening van het participatiebedrijf is als volgt:

	2010	2009	Vershil
Operationele inkomsten	35	42	-16%
Operationele bedrijfslasten	9	9	+1%
Bedrijfsresultaat	26	33	-20%
Waardeverminderingen	16	8	+94%
Operationeel resultaat	10	25	-59%
Belastingen	-5	-4	+12%
Nettowinst	15	29	-48%

Ontwikkeling resultaat participatiebedrijf

Het participatiebedrijf heeft in 2010 een nettowinst (na financieringsrente) gerealiseerd van € 15 miljoen. Over 2009 was dit € 29 miljoen. Ondanks de moeilijke economische omstandigheden blijft de operationele performance sterk. De uitkomsten waren beter dan verwacht, maar het niveau van 2009 kon niet worden gehaald. Lagere operationele resultaten van de participaties lagen hieraan ten grondslag. Daarnaast waren de impairments (waardeverminderingen) hoger. Voor circa de helft betrof dit een daadwerkelijke waardevermindering van enkele belangen, voor de andere helft heeft dit accountingtechnische achtergronden. Door het opboeken van de resultaatbijdrage werd de boekwaarde van enkele belangen hoger dan de reële waarde, waardoor een technische afwaardering noodzakelijk werd. De operationele lasten in het participatiebedrijf bedroegen € 9 miljoen, dit is vergelijkbaar met het niveau van 2009. De lasten bestaan uit de personeels- en andere beheerskosten van het participatiebedrijf zelf (€ 7 miljoen) en daarnaast uit afschrijvingslasten uit hoofde van participaties (€ 2 miljoen).

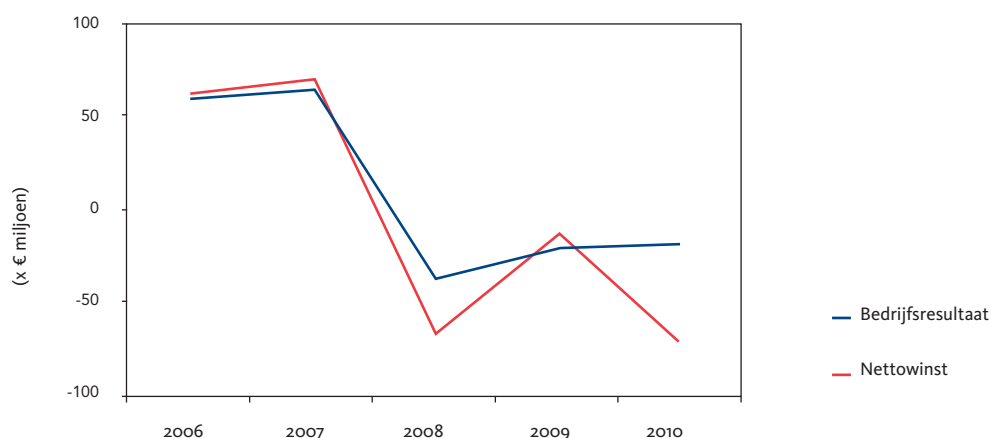
IV. Bancaire deelnemingen

- Winstherstel en afwaardering Van Lanschot
- Lagere bijdrage BinckBank
- Uitbreiding belang Optimix
- Resultaat negatief

De samengevatte resultatenrekening van de bancaire deelnemingen is als volgt:

	2010	2009	Vershil
Operationele inkomsten	-15	-22	+32%
Operationele bedrijfslasten	6	1	+499%
Bedrijfsresultaat	-21	-23	+9%
Waardeverminderingen	61	0	+100%
Operationeel resultaat	-82	-23	-258%
Belastingen/belang derden	-10	-10	+5%
Nettowinst	-72	-13	-466%

Ontwikkeling resultaat bancaire deelnemingen

De bijdrage van de bancaire deelnemingen (na financieringsrente) was, vooral door de afwaardering van het belang in Van Lanschot, in 2010 sterk negatief. De belangrijkste bancaire deelnemingen betreffen Van Lanschot, BinckBank en Optimix.

De reguliere bijdrage van *Van Lanschot* betreft een evenredig aandeel in het resultaat en kwam in 2010 beduidend hoger uit. De winst per aandeel over 2010 bedroeg € 1,47, tegen -€ 0,75 in 2009. Hiermee was er weliswaar sprake van herstel, maar de normale rendementen van een winst per aandeel van € 4 à € 5 werden nog niet bereikt. De beurskoers van Van Lanschot stond in 2010 onder druk, deze daalde van € 36,84 naar € 30,05 aan het eind van het jaar.

Ook de koers van het aandeel *BinckBank* daalde in 2010: van € 12,54 eind 2009 naar € 11,60 ultimo 2010. De bijdrage van BinckBank bestaat uit ontvangen dividenden en eventuele verkoopresultaten. Per saldo kwam deze bijdrage in 2010 aanzienlijk lager uit. In 2009 werd het resultaat ondersteund door een aanzienlijk verkoopresultaat op een deel van het belang. Het belang van Friesland Bank in BinckBank is in het afgelopen boekjaar iets verkleind, waardoor er een boekwinst van bijna € 6 miljoen is gerealiseerd.

In 2010 heeft Friesland Bank het belang in *Optimix* uitgebreid van 45% naar 70%. De cijfers van Optimix zijn met ingang van 2010 volledig meegeconsolideerd. Dit verklaart onder andere de stijging van de provisies en bedrijfslasten bij de bancaire deelnemingen. De resultaten van Optimix ontwikkelden zich goed.

Cijfers in- en exclusief consolidatie van participaties

Onder IFRS worden participaties van Friesland Bank Investments van meer dan 50% meegeconsolideerd in de jaarrekening van Friesland Bank. De cijfers exclusief deze consolidaties geven een beter beeld van de gang van zaken bij Friesland Bank zelf. De analyses in dit verslag zijn daarom gebaseerd op de cijfers exclusief consolidatie van participaties van Friesland Bank Investments. De aansluiting tussen de winst- en verliesrekening exclusief en inclusief consolidatie van participaties is als volgt:

Bedragen in duizenden euro's	exclusief		inclusief		inclusief	
	consolidatie	consolidatie	consolidatie	consolidatie	consolidatie	consolidatie
	2010	2010	2010	2009	2009	2009
Rente	112.533	-2.220	110.313	89.481	-4.421	85.060
Opbrengsten uit effecten en deelnemingen	64.157	-7.572	56.585	67.286	-13.541	53.745
Provisie	41.713	0	41.713	31.334	0	31.334
Resultaat uit financiële transacties	5.986	0	5.986	36.741	0	36.741
Overige baten	833	80	913	752	4.108	4.860
Omzet participaties	0	196.993	196.993	0	325.036	325.036
Operationele inkomsten	225.222	187.281	412.503	225.594	311.182	536.776
Personeelskosten	84.265	41.078	125.343	91.522	129.215	220.737
Andere beheerskosten	59.129	137.089	196.218	60.148	158.998	219.146
Afschrijvingen	18.603	5.099	23.702	17.625	9.721	27.346
Operationele bedrijfslasten	161.997	183.266	345.263	169.295	297.934	467.229
Bedrijfsresultaat	63.225	4.015	67.240	56.299	13.248	69.547
Waardeverminderingen van kredieten	36.705	0	36.705	33.348	0	33.348
Waardeverminderingen van overige financiële activa	77.194	2.007	79.201	8.404	0	8.404
Waardeverminderingen van (im)materiële vaste activa	0	0	0	0	0	0
Totaal waardeverminderingen	113.899	2.007	115.906	41.752	0	41.752
Operationeel resultaat	-50.674	2.008	-48.666	14.547	13.248	27.795
Belastingen	-8.727	2.628	-6.099	-12.441	7.678	-4.763
Nettowinst	-41.947	-620	-42.567	26.988	5.570	32.558
Nettowinst beschikbaar voor belang derden	1.335	-620	715	0	5.570	5.570
Nettowinst beschikbaar voor aandeelhouders	-43.282	0	-43.282	26.988	0	26.988

Aansluiting gesegmenteerde informatie:	Bankbedrijf	Participatie bedrijf	Bancaire deel- nemingen	Bankbedrijf	Participatie bedrijf	Bancaire deel- nemingen
	2010	2010	2010	2009	2009	2009
Nettowinst beschikbaar voor aandeelhouders	14.067	15.095	-72.444	10.607	29.174	-12.793
Belang derden	0	-620	1.335	0	5.570	0
Nettowinst beschikbaar voor aandeelhouders cf jaarrekening	14.067	14.475	-71.109	10.607	34.744	-12.793

Verantwoord beleid, toezicht op wet- en regelgeving

Compliance

De afdeling Compliance ziet binnen Friesland Bank toe op de naleving van wet- en regelgeving om de goede reputatie en de integriteit van de organisatie, haar medewerkers, bestuurders, commissarissen en andere betrokkenen zoveel mogelijk te waarborgen. De afdeling geeft onpartijdige richtlijnen en adviezen en oordeelt over compliance vraagstukken. Daarnaast behoren het bewaken van compliance risico's, het onderhouden van contacten met de toezichthouders, het ontwikkelen en uitvoeren van trainingen met betrekking tot compliance en monitoringonderzoeken tot de verantwoordelijkheden.

Naleving Code Banken

Begin 2010 heeft de Raad van Bestuur de moreel-ethische verklaring, zoals opgenomen in de Code Banken, ondertekend. Ook is in het kader van de Code Banken in 2010 gestart met het programma 'Permanente Educatie' voor de Raad van Bestuur en de Raad van Commissarissen. Daarnaast zijn in 2010 diverse andere maatregelen doorgevoerd, die de bank in het licht van de Code Banken noodzakelijk achtte.

Beloningsbeleid

Met het oog op nieuwe wetgeving ten aanzien van belonen, die per 1 januari 2011 in werking is getreden, is in 2010 een risicoanalyse uitgevoerd met betrekking tot ons beloningsbeleid. Daar waar nodig wordt het beloningsbeleid aangepast. Overigens hanteert Friesland Bank een gematigd beloningsbeleid dat past binnen de strategie van de bank en de huidige tijdsgeest.

Cultuur en Attitude

Mede ingegeven door de Code Banken is eind vorig jaar een start gemaakt met de uitrol van het programma 'Integriteit, Fraudepreventie en Informatiebeveiliging' voor alle medewerkers van Friesland Bank. Het programma is geïnitieerd in opdracht van de Raad van Bestuur. Doel is onder meer het opdoen van benodigde kennis over integriteit, fraudepreventie en informatiebeveiliging en het vergroten van de bewustwording over integer handelen in relatie tot de organisatie.

Zorgplicht

Er is in 2010 veel aandacht besteed aan het onderwerp zorgplicht in samenhang met de strategie van Friesland Bank. Het vergroten van de bewustwording en het bewustzijn met betrekking tot zorgplicht en zorgplichtuitoefening in het dagelijks handelen heeft geleid tot het 'Project Zorgplicht'. Belangrijke activiteiten binnen dit project zijn het opstellen en invoeren van een communicatieplan, het bepalen en invoeren van sturingskaders en het verzorgen van trainingen en opleidingen die zijn gericht op het verhogen van het bewustzijn met betrekking tot dit onderwerp.

Monitoring

Tot de vele functies van Compliance behoort ook het opzetten en systematisch uitvoeren van monitoringonderzoek. Hiermee wordt waardevolle informatie ingewonnen over de naleving van wet- en regelgeving en de mogelijke risico's die de organisatie loopt. Er zijn in 2010 diverse van dergelijke onderzoeken uitgevoerd.

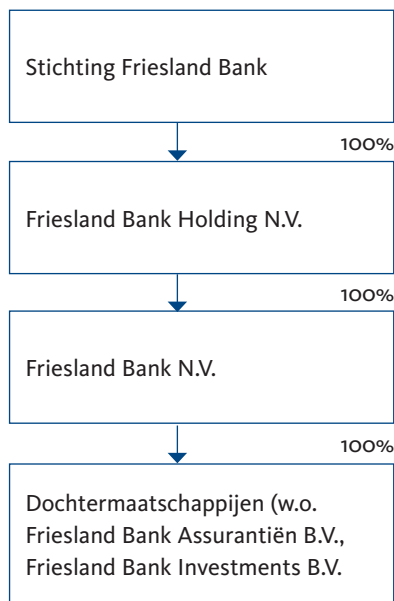
Wet- en regelgeving

De verschillende richtlijnen die de AFM in 2010 heeft gepubliceerd, hebben daar waar nodig geleid tot het aanpassen van het gevoerde beleid. Tevens zijn er voorbereidende werkzaamheden verricht met het oog op de wet- en regelgeving die, voor zover bekend, in 2011 in werking treedt.

Corporate Governance

Friesland Bank is in 1913 opgericht als de 'Coöperatieve Zuivelbank' door een aantal Friese zuivelcoöperaties. Het primaire doel was om de deelnemende partijen in staat te stellen onderling kasoverschotten en -tekorten uit te wisselen. Vanaf 1970 opereert de bank onder de naam 'Friesland Bank'. Sindsdien hebben wij onze activiteiten verder verbreed naar relaties buiten de coöperatieve sector. Had de bank aanvankelijk alleen vestigingen in Friesland, sinds 1992 ook in de overige Noordelijke provincies. In die periode is de coöperatieve structuur verlaten. Met de recente opening van kantoren in Amsterdam (2008), Utrecht (2009) en Rotterdam (2010) spreidt de bank haar vleugels ook verder uit over Nederland. Als algemene bank bieden wij een breed productenpakket aan particuliere en zakelijke relaties.

Eigendomsstructuur

De activiteiten van Friesland Bank worden uitgeoefend in Friesland Bank N.V. en haar belangrijkste dochtermaatschappijen Friesland Bank Assurantiën B.V. en Friesland Bank Investments B.V. De aandelen van Friesland Bank N.V. zijn volledig in handen van Friesland Bank Holding N.V. De aandelen van Friesland Bank Holding N.V. werden tot 1 april 2011 gehouden door Vereniging Friesland Bank. Gezien de wenselijkheid van een optimale corporate governance structuur is op genoemde datum Vereniging Friesland Bank omgezet in Stichting Friesland Bank.

Activiteiten

Stichting Friesland Bank

Friesland Bank hecht sterk aan haar identiteit en cultuur die het resultaat zijn van bijna een eeuw bankieren. Het behoud van deze identiteit en cultuur ligt verankerd in de statutaire doelstelling van Stichting Friesland Bank, die als volgt luidt:

“het in stand houden van de naamloze vennootschappen Friesland Bank Holding N.V., hierna te noemen Friesland Bank Holding N.V., en Friesland Bank N.V., hierna te noemen Friesland Bank N.V., beide gevestigd te Leeuwarden, als bank met een eigen commerciële identiteit en eigen cultuur, alsmede het behartigen van de directe en indirecte belangen van Friesland Bank Holding N.V., en de daarmee in een groep verbonden maatschappijen en de daarmee verbonden belanghebbenden zoals klanten en werknemers”.

Friesland Bank Holding N.V.

Friesland Bank Holding N.V. treedt op als houdstermaatschappij van de aandelen van Friesland Bank N.V. en oefent overigens (nagenoeg) geen activiteiten uit. Friesland Bank Holding N.V. is een structuurvennootschap.

Friesland Bank N.V.

De activiteiten van Friesland Bank worden feitelijk uitgeoefend in Friesland Bank N.V. en haar dochtermaatschappijen. Op Friesland Bank N.V. is het reguliere regime van toepassing. Het bankbedrijf wordt uitgeoefend in Friesland Bank N.V. Ook de belangen die de bank houdt in onder meer Van Lanschot N.V., BinckBank N.V., Optimix Vermogensbeheer N.V. en Triodos Bank N.V. ('bancaire deelnemingen') zijn ondergebracht in Friesland Bank N.V. De assurantieactiviteiten van Friesland Bank worden verricht door haar dochtermaatschappij Friesland Bank Assurantiën B.V. Daarnaast is Friesland Bank actief op de private equity markt via haar dochtermaatschappijen Friesland Bank Investments B.V. en Friesland Bank Participaties B.V.

Organen van Stichting Friesland Bank, Friesland Bank Holding N.V. en Friesland Bank N.V.

Stichting Friesland Bank

Het bestuur van Stichting Friesland Bank bestaat uit minimaal drie en maximaal zeven leden. Voor de statuten van Stichting Friesland Bank en de profielschets verwijzen wij naar de website van Friesland Bank.

Friesland Bank Holding N.V. en Friesland Bank N.V.

Personele unie

Ter waarborging van de eenheid van beleid van Friesland Bank Holding N.V. en Friesland Bank N.V. bestaat tussen de raden van bestuur en raden van commissarissen een personele unie.

Raad van Bestuur

De leden van de Raad van Bestuur van Friesland Bank Holding N.V. worden in overeenstemming met het structuurregime benoemd door de Raad van Commissarissen. De bij Friesland Bank Holding N.V. benoemde bestuurders worden door de Algemene Vergadering van Aandeelhouders van Friesland Bank N.V. benoemd tot lid van de Raad van Bestuur van Friesland Bank N.V. Dit in overeenstemming met het Reglement van de Raad van Bestuur van Friesland Bank N.V., waarin is bepaald dat tot bestuurslid bij Friesland Bank N.V. uitsluitend wordt benoemd een persoon die tevens tot lid van de Raad van Bestuur van Friesland Bank Holding N.V. is benoemd. De statuten en de reglementen van de Raad van Bestuur van Friesland Bank Holding N.V. en Friesland Bank N.V. zijn gepubliceerd op onze website.

Samenstelling en functioneren van de Raad van Bestuur

Het aantal leden van de Raad van Bestuur wordt, na overleg met de Raad van Bestuur, vastgesteld door de Raad van Commissarissen. Deze benoemt tevens een voorzitter en eventueel een vice-voorzitter. De Raad van Bestuur dient uit minimaal twee leden te bestaan. De verdeling van taken binnen de Raad van Bestuur wordt bepaald (en eventueel gewijzigd) door de Raad van Bestuur, onder goedkeuring van de Raad van Commissarissen.

De Raad van Bestuur van Friesland Bank wordt voor aangelegenheden die het bankbedrijf betreffen sinds het vierde kwartaal van 2010 bijgestaan door een Management Team. In dit Management Team hebben, naast de leden van de Raad van Bestuur, de directeurs zitting die verantwoordelijk zijn voor commercie en support van het bankbedrijf. De besluitvormingsbevoegdheid is voorbehouden aan de Raad van Bestuur. Het reglement van het Management Team is gepubliceerd op onze website.

Raad van Commissarissen

De Raad van Commissarissen van Friesland Bank Holding N.V. vormt tevens de Raad van Commissarissen van Friesland Bank N.V. In het Reglement van de Raad van Commissarissen van Friesland Bank N.V. is bepaald dat tot lid van de Raad van Commissarissen van Friesland Bank N.V. uitsluitend personen kunnen worden benoemd, die tevens tot lid van de Raad van Commissarissen van Friesland Bank Holding N.V. zijn benoemd. De leden van de Raad van Commissarissen van Friesland Bank Holding N.V. en Friesland Bank N.V. worden benoemd door hun Algemene Vergadering van Aandeelhouders. Bij Friesland Bank Holding N.V. geschiedt dit met inachtneming van de procedure die geldt voor structuurvennootschappen.

Samenstelling en functioneren van de Raad van Commissarissen en haar commissies

Het aantal leden van de Raad van Commissarissen wordt vastgesteld door de Raad van Commissarissen, waarbij de Raad van Commissarissen er rekening mee houdt dat het aantal en de daarin vertegenwoordigde disciplines adequaat moeten zijn om de functie van de Raad van Commissarissen en haar commissies goed te kunnen uitoefenen. De Raad van Commissarissen heeft een profielschets opgesteld voor de kwantitatieve en kwalitatieve samenstelling. Hierbij is rekening gehouden met de aard van de onderneming van Friesland Bank en haar dochtermaatschappijen en de gewenste deskundigheid en achtergrond van de leden van de Raad van Commissarissen. De Profielschets is gepubliceerd op onze website.

De door de Raad van Commissarissen ingestelde commissies zijn de Riskcommissie, de Audit en Compliance Commissie en de Remuneratiecommissie. Tot het aandachtsgebied van de Remuneratiecommissie behoort, naast remuneratieaangelegenheden, het voorbereiden van de selectie en benoeming van de leden van de Raad van Bestuur.

De samenstelling van de commissies wordt bepaald door de Raad van Commissarissen. De commissies bereiden de besluitvorming van de Raad van Commissarissen voor met betrekking tot onderwerpen die tot hun aandachtsgebied behoren. De Raad van Commissarissen blijft verantwoordelijk voor besluiten die zijn voorbereid door commissies uit haar midden. Voor een terugblik op de werkzaamheden van de Raad van Commissarissen en de subcommissies van de raad in 2010 verwijzen wij naar het Verslag van de Raad van Commissarissen op pagina 13 van dit verslag.

Code Banken

Op Friesland Bank is de Code Banken van toepassing, die sinds 1 januari 2010 van kracht is, en waarin principes zijn vastgelegd met betrekking tot de Raad van Commissarissen, de Raad van Bestuur, risicomanagement, audit en beloningsbeleid. Voor een verslag over de invoering van de Code Banken in onze organisatie, verwijzen wij naar pagina 37 van dit verslag.

Proces totstandkoming financiële informatie

Friesland Bank heeft in het proces van totstandkoming van financiële informatie voldoende waarborgen ingebouwd die een redelijke mate van zekerheid over de betrouwbaarheid van de financiële verslaggeving en rapportering bewerkstelligen.

Belangrijke onderdelen hiervan zijn:

- procesbeschrijvingen, inclusief interne controlemaatregelen, gericht op het voeren van een juiste en tijdige financiële administratie en verslaggeving;
- het gebruikmaken van up-to-date geautomatiseerde systemen voor administratie, rapportage en verslaggeving;
- frequente, periodieke analyse van financiële en niet-financiële cijfers en trends, mede ten opzichte van voorgaande perioden en budget;
- behandeling en/of goedkeuring van de financiële verantwoording in de Raad van Bestuur, Audit en Compliance Commissie en Raad van Commissarissen;
- toetsing van de werking van het proces van totstandkoming van financiële informatie door de interne en externe accountant.

De Raad van Bestuur, die verantwoordelijk is voor het proces van totstandkoming van financiële informatie, verklaart dat met een redelijke mate van zekerheid kan worden gesteld dat dit proces adequaat heeft gefunctioneerd en dat de financiële verslaggeving geen materiële onjuistheden bevat.

Bestuursverklaring

Naar onze beste inzichten geeft de jaarrekening, die is opgesteld in overeenstemming met de International Financial Reporting Standards, een getrouw beeld van de activa, de passiva, de financiële positie en het resultaat van Friesland Bank inclusief haar meegeconsolideerde ondernemingen. Het jaarverslag geeft een getrouw beeld van de ontwikkelingen in het afgelopen boekjaar, de situatie per balansdatum en de verwachte ontwikkelingen en daarmee samenhangende risico's in het komende boekjaar.

Code Banken

Sinds 1 januari 2010 is in Nederland de Code Banken van kracht. Deze code, van toepassing op alle banken die beschikken over een bankvergunning die is verleend op grond van de Wet op het financieel toezicht, omvat principes die in het verlengde liggen van de Nederlandse Corporate Governance Code. In sommige gevallen zijn bestaande principes aangescherpt, maar er zijn ook nieuwe principes geformuleerd, onder meer voor het beloningsbeleid bij bankorganisaties.

Vanaf het vierde kwartaal van 2009 zijn de vormgeving en invoering van de Code Banken binnen onze organisatie intensief bestudeerd en besproken. Voor de feitelijke invoering is een werkgroep opgericht, die de voortgang per onderdeel nauwgezet bewaakt. Deze werkgroep informeert op regelmatige basis de Raad van Commissarissen en de Raad van Bestuur over de stand van zaken. Monitoring van de verrichtingen van de werkgroep valt onder de verantwoording van onze afdeling Internal Audit.

Naleving Code Banken

Op de Code Banken is het 'pas toe of leg uit-beginsel' van toepassing. Friesland Bank hanteert als uitgangspunt dat haar beleid in overeenstemming wordt gebracht met de principes zoals opgenomen in de code en dat deze principes binnen de bank worden toegepast.

Wij zijn van mening dat de intenties achter de Code Banken voor een belangrijk deel al van oudsher in de werk- en bestuurscultuur van onze bank zijn ingebed. Wij hebben sinds onze oprichting een eigen identiteit en cultuur opgebouwd, waarin rekening wordt gehouden met de belangen van alle bij de bank betrokken partijen, zoals klanten, aandeelhouders en medewerkers. Als algemene bank, die voornamelijk is geworteld in de Noordelijke provincies van Nederland, hebben wij het begrip 'relatiebankieren' al langere tijd centraal gesteld in onze strategie. Ons uitgangspunt hierbij is dat onze klanten moeten kunnen rekenen op een passende advisering door vakbekwame medewerkers. Het beloningsbeleid kent, mede in verband met ons karakter van algemene bank en onze regionale betrokkenheid, vanuit de historie een gematigd karakter.

Hoewel wij de principes van de Code Banken door deze achtergrond al voor een groot deel toepassen, is de introductie van de code aanleiding geweest onze werkwijze op onderdelen kritisch te evalueren. De evaluatie heeft geleid tot het formuleren van aanvullende maatregelen. Deze zijn voor een groot deel in 2010 ingezet en doorgevoerd. Ook in 2011 zullen nog diverse maatregelen worden doorgevoerd.

In 2011 zullen wij nog bijzondere aandacht besteden aan de volgende onderdelen.

- Aanbeveling 3.2.2 (aanbeveling betreffende het centraal stellen van de klant): in 2011 wordt het beginsel 'klant centraal' verder doorvertaald in de doelstellingen van de afdelingen en de medewerkers van onze bank. Het in 2010 ingezette trainings- en opleidingsprogramma, dat is gericht op verdere verankering van dit principe in onze organisatiecultuur, wordt in 2011 voortgezet.
- Aanbeveling 3.2.4 (aanbeveling betreffende het vertalen van de moreel-ethische verklaring in principes die gelden als leidraad voor het handelen van de medewerkers van de bank): de betreffende vertaling en de vastlegging daarvan in de arbeidscontracten van de medewerkers worden in 2011 verder uitgewerkt.
- * Aanbeveling 4.1 (aanbeveling betreffende het algehele risicobeleid van de bank, alsmede de risicobereidheid): in 2011 wordt de verdere definiëring van de relatie tussen rendement en risico(-bereidheid) nader uitgewerkt.
- Aanbeveling 4.5 (aanbeveling betreffende het Product Goedkeuringsproces): de toetsing van de bestaande producten van de bank door de commissie die binnen de bank verantwoordelijk is voor het productgoedkeuringsproces wordt afgerond in 2011.

- Aanbeveling 6.3.2 (aanbeveling betreffende vergoeding voor een lid van de Raad van Bestuur): op grond van bestaande contracten is in 2010 niet voldaan aan de regeling als opgenomen in principe 6.3.2. Met ingang van 2011 wordt wel voldaan aan het gestelde in principe 6.3.2.
- Aanbeveling 6.4.1 (aanbeveling voor relatering van variabele beloning aan de lange termijn doelstellingen van de bank): de jaarlijkse doelstellingen van afdelingen en medewerkers zijn afgeleid van de lange termijn financiële doelstellingen van de bank. In 2011 buigt de bank zich over de vraag of op dit onderdeel nadere aanscherping gewenst is.
- Aanbeveling 6.4.4 (aanbeveling met betrekking tot correctie van financiële prestaties voor (geschatte) risico's en kosten van kapitaal): deze aanbeveling zal in 2011 verder worden geïmplementeerd.

Na afronding van alle in gang gezette verbetermaatregelen verwacht Friesland Bank uiterlijk op 1 juli 2011 geheel te handelen conform de bepalingen uit de Code Banken en deze te hebben geborgd in onze bedrijfsvoering.

Voortgang per deelgebied

Onderstaand geven wij een nadere toelichting op de voortgang van de invoering van de principes van de Code Banken op de diverse deelgebieden.

Raad van Commissarissen

De Code Banken bevat een aantal principes met betrekking tot de samenstelling en het functioneren van de Raad van Commissarissen als orgaan, alsmede op het functioneren van de individuele commissarissen.

De Raad van Commissarissen heeft een aantal malen vergaderd over de betreffende principes, waarbij kritisch is nagegaan of er maatregelen genomen dienen te worden om te kunnen voldoen aan voornoemde bepalingen. Hieruit is vooral de strekking van de Profielschets van de Raad van Commissarissen tegen het licht gehouden. Hierbij is geconcludeerd dat een versterking van de bancaire kennis binnen de raad gewenst is. Bij toekomstige mutaties zal hiermee rekening worden gehouden. Tegelijkertijd wordt toegezien op voldoende diversiteit en complementariteit in de samenstelling.

Medio 2010 is Friesland Bank gestart met een programma van permanente educatie voor commissarissen en bestuurders van de bank. Hieraan is door de betrokkenen in 2010 meerdere keren in collectief verband deelgenomen. Daarbij zijn onderwerpen als de Wet op het financieel toezicht, zorgplicht en integriteit aan de orde gekomen. Onder begeleiding van een externe deskundige partij, is ook voor 2011 een programma samengesteld, waaraan alle commissarissen en bestuurders deelnemen. Het collectieve programma is zodanig samengesteld, dat alle onderwerpen uit de bepalingen 2.1.8 en 3.1.3 van de Code Banken aan de orde komen.

Naast de jaarlijkse evaluatie van het eigen functioneren van de Raad van Commissarissen heeft de raad besloten, in lijn met principe 2.1.10, dat eens in de drie jaar een evaluatie onder externe begeleiding plaatsvindt. De eerste evaluatie staat genoteerd voor 2012.

Aan de definiëring van de risicobereidheid en het risicoprofiel van de bank is door de risicocommissie van de Raad van Commissarissen in 2010 veel aandacht besteed. De resultaten daarvan zijn in een speciale sessie van de Raad van Bestuur en de Raad van Commissarissen besproken. Vastgesteld is dat bij de samenstelling van de Risicocommissie en Auditcommissie rekening is gehouden met de voor de beide commissies geldende specifieke competentie- en ervaringseisen. Door de voorzitters over en weer in beide commissies te benoemen, wordt de gewenste wisselwerking tussen de commissies gestimuleerd.

Raad van Bestuur

De Code Banken bevat verschillende principes die betrekking hebben op de samenstelling en het functioneren van de Raad van Bestuur als orgaan, alsmede het functioneren van de individuele leden. Het is de taak van de Raad van Commissarissen ervoor zorg te dragen dat de randvoorwaarden voor een goede taakvervulling aanwezig zijn.

Voor het programma van permanente educatie voor bestuurders verwijzen wij naar de informatie onder Raad van Commissarissen.

Binnen de Raad van Bestuur is één van de leden aangewezen als bestuurder die de besluitvorming op het punt van risicobeheer voorbereidt (Chief Risk Officer). Dit lid is tevens verantwoordelijk voor Finance & Control (Chief Financial Officer), maar draagt geen individuele commerciële verantwoordelijkheid voor de commerciële activiteiten van het reguliere bankbedrijf en functioneert hier onafhankelijk van.

Alle leden van de Raad van Bestuur hebben de tekst van de moreel-ethische verklaring als bedoeld in principe 3.2.3. van de Code Banken ondertekend. Om de strekking van deze verklaring verder in onze organisatie te verankeren, is in 2010 veel aandacht besteed aan de vraag hoe de principes 3.2.1 en 3.2.2 van de Code Banken verder in onze procedures tot uiting kunnen komen. In het bijzonder de zorgplicht richting klanten en het centraal stellen van het klantbelang door alle medewerkers, zijn onderwerpen die wij in 2010 opnieuw hebben geëvalueerd. In dit kader hebben wij in 2010 een aantal maatregelen doorgevoerd om onze werkwijze op deze onderdelen verder aan te scherpen. Zo hebben wij medio 2010 bedieningsconcepten ingevoerd voor verdere professionalisering van onze dienstverlening aan diverse klantgroepen. Onze relatiebeheerders hebben een intensieve opleiding gevolgd om op de juiste wijze aan deze bedieningsconcepten invulling te geven.

Verder hebben wij diverse uitgangspunten die voorwaardenscheppend zijn om het klantbelang centraal te stellen nader gedefinieerd. Geformuleerde uitgangspunten zijn onder meer: professionele advisering, goede toegankelijkheid en hoge eisen aan de vakbekwaamheid van onze medewerkers. Daarnaast beoordelen wij continu of het gevoerde productenpakket voldoet aan de reële verwachtingen van onze relaties. Voornoemde uitgangspunten vormen de basis voor de doelstellingen die met ingang van het jaar 2011 zijn afgesproken met de medewerkers van de bank.

Friesland Bank heeft nadrukkelijk onderkend dat verdere invulling van het begrip 'klantbelang centraal' uitsluitend mogelijk is als het principe volledig verankerd is in de cultuur van de onderneming. In 2010 is hiertoe een intensief opleidingsprogramma gestart, dat alle medewerkers in staat stelt bij te dragen aan de gewenste cultuuromslag. In 2011 wordt dit programma onder externe begeleiding voortgezet.

Risicomanagement

De verantwoordelijkheid voor risicobeheersing binnen Friesland Bank ligt primair bij de Raad van Bestuur: die heeft de uitvoering hiervan gedelegeerd aan de afdeling Risk Management. Periodiek worden rapportages op het gebied van risicobeheersing opgesteld voor de Raad van Bestuur: deze rapportages gelden als basis voor regelmatige risico-rapportages aan de Risicocommissie (als subcommissie van de Raad van Commissarissen) en aan de Raad van Commissarissen.

De Risicocommissie bespreekt minimaal 1 keer per kwartaal het risicoprofiel van de bank; van deze bespreking wordt verslag gedaan in de Raad van Commissarissen. Verder heeft risicobeheersing een vaste plaats op de jaaragenda van de Raad van Commissarissen. Uitgangspunt bij de beoordeling van het risicoprofiel van Friesland Bank is de door de Raad van Bestuur vastgestelde risk appetite. Deze is gedeeld met de Risicocommissie en met de Raad van Commissarissen. Deze risk appetite wordt gehanteerd bij de besluitvorming ondermeer op het gebied van liquiditeitsmanagement en balansbeheer.

Met ingang van 2011 wordt de risicobereidheid op voorstel van de Raad van Bestuur jaarlijks ter goedkeuring aan de Raad van Commissarissen voorgelegd.

Friesland Bank onderkent het belang van het voeren van een productenpakket dat aan de gerechtvaardigde verwachtingen van haar relaties kan voldoen. Hiertoe is in 2009 een productgoedkeuringsproces opgezet: in 2010 heeft de bank dit proces verder verbeterd. Binnen de bank is een commissie geïnstalleerd die haar goedkeuring dient te verlenen aan nieuwe producten, alvorens deze aan de relaties van de bank worden aangeboden. De betreffende commissie heeft in 2010 eveneens een aanvang gemaakt met de beoordeling van de bestaande producten van de bank. De beoordeling van het volledige productenpakket van de bank wordt in 2011 afgerond.

Audit

Onze afdeling Internal Audit beoordeelt of de interne beheersingsmaatregelen in opzet, bestaan en werking effectief zijn. De positionering en taakuitvoering van Internal Audit voldoet al meerdere jaren aan de relevante principes van Code Banken. Dit geldt ook voor de taakuitvoering van de externe accountant. In 2010 is, naast het al langer bestaande reguliere jaaroverleg, een risico-overleg tussen De Nederlandsche Bank, de externe accountant en Internal Audit ingevoerd, in overeenstemming met aanbeveling 5.6 van de Code Banken.

Beloningsbeleid

Friesland Bank kent van oudsher een gematigd beloningsbeleid. In 2010 hebben wij dit beleid getoetst aan de principes uit de Code Banken, de Principes voor Beheerst Beloningsbeleid als uitgegeven door de Autoriteit Financiële Markten en De Nederlandsche Bank, en aan de overige relevante wijzigingen die voortvloeien uit de meest recente wet- en regelgeving op het gebied van beloningen. Naar aanleiding van deze toetsing is geconcludeerd dat het beloningsbeleid 2010 van de bank op hoofdlijnen voldoet aan de voorwaarden zoals door de Code Banken gesteld. Wel is besloten op onderdelen een verdere aanscherping door te voeren in lijn met de bepalingen van de Code, onder meer ook op het gebied van de governance van het beloningsbeleid. In dit verband is een aantal wijzigingen doorgevoerd, die hebben geleid tot een aangepast beloningsbeleid 2011. Wij hebben ons hierbij laten adviseren door een externe deskundige partij.

Het aangepaste beloningsbeleid 2011 sluit voor de vaste beloning aan bij de Algemene Bank-CAO. Voor de variabele beloning geldt als uitgangspunt dat toekenning uitsluitend plaatsvindt onder de voorwaarde dat Friesland Bank in voldoende mate voldoet aan een aantal centraal geformuleerde doelstellingen. Is aan die voorwaarde voldaan, dan komen alle medewerkers met minimaal een goede beoordeling in principe in aanmerking voor variabele beloning volgens een vooraf bepaald percentage, vanuit een centraal vastgesteld budget. Hierbij speelt de mate waarin aan doelstellingen is voldaan een bepalende rol. Een belangrijk deel van de doelstellingen heeft betrekking op verdere invulling van het principe 'klantbelang centraal'. Daarnaast kunnen medewerkers bij uitzonderlijke prestaties in aanmerking komen voor een individuele gratificatie. In alle gevallen is de te ontvangen variabele beloning in enig jaar gemaximeerd op 20% van het vaste twaalfmaands jaarsalaris.

Het beloningsbeleid voor de Raad van Bestuur wordt in 2011 geëvalueerd en opnieuw bepaald, afgestemd op de Code Banken, de door De Nederlandsche Bank en de Autoriteit Financiële Markten medio 2009 gepubliceerde Principes voor Beheerst Beloningsbeleid en de meest recente Europese en Nederlandse regelgeving.

Duurzaam ondernemen past bij wat wij van nature doen

De kredietcrisis heeft extra aandacht gevestigd op de primaire doelen die we als onderneming of individu willen realiseren. Duidelijk is dat er de afgelopen jaren onevenredig veel nadruk heeft gelegen op winstmaximalisatie. Om de afweging van de belangen van alle bij de bank betrokken partijen, waaronder die van onze klanten en die van de maatschappij, beter in evenwicht te brengen, neemt de belangstelling voor duurzaam ondernemen – Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen (MVO) – hand over hand toe.

Friesland Bank heeft zich eerder naar buiten toe niet expliciet geprofileerd op het gebied van Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen. Hier bestaat een reden voor. Van nature handelen wij al grotendeels volgens de basisprincipes van MVO. Bepaalde zaken zijn voor ons vanzelfsprekend: dicht bij huis bankieren, je klanten kennen, hun business begrijpen en daar achter kunnen staan. Dat zijn voor onze organisatie belangrijke uitgangspunten. Daar komt bij dat onze klanten voor het merendeel actief zijn in Nederland en daarmee vallen onder de Nederlandse wetgeving, normen en waarden.

In dialoog

Dat we van nature handelen volgens algemeen geldende MVO-waarden, neemt niet weg dat we ons MVO-beleid concreter en transparanter gaan uitwerken en actiever gaan invullen. Juist bij een bank, met relaties met een groot aantal bedrijven, is het van groot belang er scherp op toe te zien niet betrokken te raken bij (de financiering van) projecten of activiteiten die niet stroken met onze maatschappelijke verantwoordelijkheid. We gaan nadrukkelijker de dialoog met onze relaties opzoeken. Dit past bij onze strategisch bepaalde rol van adviseur en klankbord voor ondernemingen. Naast advisering over puur financiële kwesties zetten we ook het onderwerp Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen op onze adviesagenda. Dit doen we vanuit de overtuiging dat MVO uiteindelijk voor iedereen profijt oplevert, ook voor onze organisatie.

Het internationale kader

Uitgangspunt voor ons MVO-beleid is het kader dat door internationale organisaties is neergezet en waaraan ook Nederland zich heeft gecommitteerd. De belangrijkste daarvan zijn de tien 'United Nations Global Compact Principles'. Deze beginselen, die zijn afgeleid van andere internationale overeenkomsten als bijvoorbeeld de universele verklaring van de rechten van de mens, hebben betrekking op mensenrechten, arbeidsomstandigheden, milieu en anticorruptie maatregelen.

Daarnaast zijn, vaak ook in VN-verband, verdragen overeengekomen op het gebied van wapens (productie en handel), gezondheid, natuur en biodiversiteit en dierwelzijn.

In de praktijk betekent dit dat Friesland Bank niet betrokken wil zijn bij activiteiten waar mensen- en/of arbeidsrechten worden geschonden, bij productie van controversiële wapens en levering aan repressieve regimes en terroristische groeperingen, bij malafide, corrupte en ongeoorloofde belastingpraktijken en bij activiteiten die schade kunnen toebrengen aan de gezondheid of biodiversiteit. Deze principes hebben wij verwerkt in ons klantacceptatiebeleid.

De relatie tot de klant

De invulling van bovenstaande uitgangspunten in de relatie tot onze klanten kent twee richtingen. Enerzijds kijken we kritisch naar de producten die wij aan onze klanten aanbieden. Anderzijds kijken we kritisch naar relaties die we met onze klanten onderhouden. Wat onze producten betreft, biedt Friesland Bank in principe het volledige palet standaard bancaire producten en - diensten aan. We toetsen continu of onze producten nog wel beantwoorden aan de behoefte van onze klanten. Specifieke duurzame producten voert Friesland Bank niet.

Onze visie op Duurzaam Ondernemen komt dan ook vooral tot uiting in de relatie met onze klanten. In onze rol van klankbord krijgen aspecten van Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen in toenemende mate aandacht. Hierbij appelleren wij aan onze gezamenlijke maatschappelijke verantwoordelijkheid en gaan we uit van de meest duurzame advisering voor de betreffende onderneming. Bestaan er vermoedens van directe of indirecte betrokkenheid bij zaken die niet passen binnen het beleid van de bank, dan confronteren wij onze klanten daarmee. In het uiterste geval kan dit leiden tot een beëindiging van de klantrelatie.

Landbouw en natuurbeleid

Bijzondere aandacht gaat uit naar de agrarische sector, waar we een sterke positie hebben. Veel grondgebonden gezinsbedrijven als melkvee- en akkerbouwbedrijven bankieren bij Friesland Bank. Voor deze bedrijven fungeren we als sparringpartner bij het ontwikkelen van een duurzame productie met terugdringing van het gebruik van geïmporteerd krachtvoer of kunstmest of met meer aandacht voor natuurbeheer.

Screenen van beleggingen

Wij zetten ons in voor duurzaamheid in ons beleggingsbeleid. Bij beleggingen gaat het al snel om ondernemingen die internationaal actief zijn, waardoor het risico op betrokkenheid bij ongeoorloofde praktijken reëel is. Ons beleggingsbeleid wordt mede vormgegeven door Optimix. In 2010 is een overeenkomst gesloten met Sustainalytics, een gespecialiseerd onderzoeksbureau op het gebied van Duurzaam Ondernemen. Dit bureau screent vooraf de ondernemingen waar mogelijk in belegd kan worden. Komt een onderneming op de 'non-compliant list' dan wordt daar bij voorkeur niet in belegd. Ook bestaat de mogelijkheid dat wij onze positie als belegger aanwenden om het management van de onderneming aan te zetten tot beleidsaanpassing.

Organiseren eigen bedrijfsvoering

MVO reikt verder dan de relatie met onze klanten. MVO heeft ook impact op de organisatie van onze eigen bedrijfsvoering. Het afgelopen jaar is veel geïnvesteerd in opleidingen met betrekking tot gedrag en houding van onze medewerkers met een betere bewustwording van de noodzaak van integer handelen als doel. In het verlengde hiervan ligt de bewustwording rond de uitoefening van de zorgplicht in de klantadviesing. In de productsfeer zijn we in 2009 al een weg in geslagen van versobering, waarbij wij voortdurend toetsen of we beantwoorden aan de verwachtingen van onze klanten. Onze afdeling Compliance monitort de voortgang en rapporteert geregeld over de voortgang die wij met deze onderwerpen boeken.

Hierbij is een groeiende rol weggelegd voor onze afdeling Risicomanagement. Weliswaar is de nadruk in ons handelen altijd blijven liggen op onze 'klanten dicht bij huis' en is onze aanwezigheid buiten onze directe klantenkring beperkt, de complexiteit en volatiliteit van de markten vragen om extra aandacht in de risicobewaking. Mede ingegeven door stringenter regelgeving krijgen de inzet van ons vermogen, de daarmee samenhangende risico's in 'normale tijden' en in stress scenario's, en de omvang van de buffers in deze scenario's steeds meer aandacht.

Tot slot raakt MVO ons handelen in onze fysieke huishouding. Recentelijk zijn wij in dit kader overgestapt op het gebruik van groene stroom. In onze kantoren wordt, ter besparing van ruimte en energie, steeds meer het principe van flexibele werkplekken toegepast. Het meubilair hiervoor wordt duurzaam ingekocht volgens de normen van Agentschap NL, de rechtsopvolger van SenterNovem. Het gebruik van leaseauto's is beperkt tot de milieuklassen A, B en C. Daarnaast neemt Friesland Bank deel in duurzame initiatieven van de gemeente Leeuwarden. Zo hebben we ons in 2010 aangesloten bij een proef die tot doel heeft het autoverkeer naar de binnenstad af te remmen door het beschikbaar stellen van leenfietsen aan de rand van de stad.

Nieuwe tijden, nieuwe voorwaarden voor verantwoord risk management

Het beheersen van risico's behoort tot de kernactiviteiten van banken. De mate waarin wij hier als Friesland Bank succesvol in zijn, is voor een belangrijk deel bepalend voor ons rendement. Sinds het begin van de financiële crisis zijn de condities waaronder risk management plaatsvindt drastisch veranderd. Bij Friesland Bank heeft dit onder meer geleid tot een aanscherping van het risk management raamwerk en een strakkere governance en aansturing.

Bij het begin van de financiële crisis had de bank een relatief goede uitgangspositie, die vooral kon worden toegeschreven aan ons lage risicoprofiel en onze behoedzaamheid bij het aangaan van (nieuwe) risico's. Mede hierdoor zijn wij in staat geweest om de financiële crisis zonder steun van de overheid te doorstaan. Wel hebben wij onder meer in 2010 gebruikgemaakt van aanwezige (marktbevorderende) beleidsmaatregelen, die door de overheid en centrale banken ter beschikking zijn gesteld. Hierbij moet primair worden gedacht aan de mogelijkheid tot het verkrijgen van liquiditeit tegen een vooraf vastgestelde (lage) prijs. Aanvullend hebben wij direct vanaf het begin van de financiële crisis maatregelen getroffen om de impact op de aanwezige risico's te beheersen. Concreet gaat het hierbij om de impact op het kredietrisico en op het liquiditeitsmanagement.

Kredietrisico

De verslechterde economische situatie is van grote invloed geweest op de financiële ontwikkeling van ondernemingen. Dit heeft uiteraard doorgewerkt in de afhandeling van kredieten van Friesland Bank. Er is weliswaar een verhoging opgetreden van het kredietrisico in onze portefeuille, maar de uiteindelijke uitkomsten zijn binnen onze risicogrenzen gebleven. Dit is vooral toe te schrijven aan de behoedzame wijze waarop Friesland Bank van oudsher met kredietverlening omgaat. De ontwikkeling van de kredietportefeuille wordt op de voet gevolgd. Concentraties van risico's worden zoveel mogelijk vermeden, dan wel afgebouwd.

Liquiditeitsmanagement

Een belangrijk gevolg van de financiële crisis was (en is) dat er minder onderling vertrouwen tussen reguliere geld- en kapitaalmarkt-partijen is. Dit heeft ertoe geleid, dat liquiditeiten niet aanwezig waren of slechts tegen hoge kosten ter beschikking werden gesteld. Friesland Bank heeft op dit gebied op een aantal belangrijke momenten transacties kunnen uitvoeren. Deze hebben ons de vereiste armslag geboden om, in combinatie met een verminderde groei van de kredietverlening als gevolg van de economische recessie, een goede kaspositie te onderhouden. Zo hebben wij kort voor de financiële crisis een securitisatie in de markt gezet. Bovendien zijn wij erin geslaagd om in 2010 als één van de eerste banken opnieuw een securitisatie in de markt te plaatsen.

De hiervoor genoemde ontwikkelingen hebben wel consequenties gehad voor de ontwikkeling van de rentabiliteit. Een verdere behandeling van andere risicogebieden is opgenomen in de jaarrekening.

De belangrijkste onderdelen van het risk management raamwerk van Friesland Bank zijn Risk governance, Risk appetite en Stresstesting.

Risk governance

Het risicobeheer is primair de verantwoordelijkheid van de Raad van Bestuur, die de uitvoering bij de afdeling Risk Management heeft gelegd. In het kader van deze verantwoordelijkheid stelt de Raad van Bestuur de risicobereidheid van Friesland Bank vast en wordt zij

regelmatig geïnformeerd over de ontwikkeling op de verschillende risicogebieden. Op basis van deze rapportages worden acties geïdentificeerd en uitgevoerd. De rapportage aan de Raad van Bestuur vormt de basis van de rapportage aan de Raad van Commissarissen en meer specifiek de Risicocommissie. Eens per kwartaal worden de diverse risico's van onze bank in een speciale bijeenkomst van de Risicocommissie besproken. De uitkomsten van deze bijeenkomsten worden elk kwartaal besproken in de vergadering van de Raad van Commissarissen. Tevens is risk management als specifiek onderwerp opgenomen op de jaaragenda van de Raad van Commissarissen.

Risk appetite

Sinds 2009 passen wij een procedure toe om de risk appetite, die wordt gehanteerd in ons besluitvormingstraject, minimaal één keer per jaar te definiëren. Deze risk appetite wordt besproken en goedgekeurd door de Raad van Bestuur, en is in 2010 vervolgens besproken in de Risicocommissie en de Raad van Commissarissen. De risk appetite geeft het kader aan van de risicobereidheid van Friesland Bank op diverse risicogebieden, zoals renterisico en marktrisico. Zoals gezegd wordt in de risicorapportages de relatie gelegd tussen het gewenste risiconiveau en het daadwerkelijke risiconiveau. In 2010 zijn ook stappen gezet op het verder definiëren van de relatie tussen rendement en risico(bereidheid). Dit wordt in 2011 nader uitgewerkt.

Stresstesting

Een belangrijk hulpmiddel in het identificeren van de potentiële impact van risico's is het uitvoeren van stresstests. Hierbij worden de gehanteerde veronderstellingen en de verwachte ontwikkelingen als uitgangspunt genomen, en worden meer of minder realistische scenario's gedefinieerd die mogelijk een groot effect kunnen hebben op onze bank. De risico's laten zich meten in termen van resultaat en BIS-ratio's.

Wij voeren een aantal enkelvoudige stresstests uit, waarbij een enkele variabele wordt 'gestresst'. Daarnaast worden stresstests uitgevoerd door scenario's te bepalen en die door te rekenen. In 2010 heeft Friesland Bank onder meer het scenario van de CEBS-stresstest doorgerekend en hier ook na de publicatie van de Europese grootbanken, zelfstandig over gepubliceerd. De uitkomst van deze stresstest heeft geleerd, dat Friesland Bank ruim slaagt: na een tweejarig stress-scenario liet de bank nog steeds een aanzienlijke buffer zien.

Investeren in mensen als basis voor hernieuwd vertrouwen

Bankieren is mensenwerk. Zeker bij de uitdaging waar het bankwezen sinds de crisis voor staat, een verandering in de cultuur en het terugwinnen van het vertrouwen van de klant, maakt de factor mens het verschil.

Integriteit

Mede gezien deze uitdaging zijn wij in 2010 gestart met een ambitieus, bankbreed programma: 'Friesland Bank maakt integriteit zichtbaar'. Naast het actualiseren van de kennis van wet- en regelgeving, beoogde het trainingsprogramma een groter bewustzijn van aspecten als compliance, fraude en informatiebeveiliging. Het programma stond, kortweg, volledig in het teken van 'integer handelen'. De start bestond uit enkele seminars over de Wft (Wet op het financieel toezicht), waaraan de Raad van Commissarissen, de Raad van Bestuur en leidinggevendenden hebben deelgenomen. Het integriteitsprogramma dat voor alle medewerkers toegankelijk was, bestond uit enkele individuele opleidingen in combinatie met afdelingsworkshops. De Integriteitsmodule voor Financieel Dienstverleners van DSI, inclusief afsluitende toets, maakte onder meer deel uit van het totale programma.

Daarnaast is in 2010 wederom veel aandacht besteed aan de verdere verhoging van de vakbekwaamheid van onze medewerkers. Een sterker bewustzijn van de zorgplicht in onze advisering vormde ook in het afgelopen verslagjaar weer een belangrijke rode draad voor de opleiding van ons commerciële personeel. In dit kader zijn collectieve opleidingen georganiseerd maar ook individuele opleidingen gevolgd. Het laatste gebeurt in toenemende mate via e-learning, het vormgeven van leersituaties met behulp van ICT-toepassingen via het systeem E-campus. Voorts is via e-learning een nieuwe introductie cursus opgezet, die aan alle nieuwe medewerkers van Friesland Bank wordt aangeboden. Voor het optimaliseren van onze klantgerichtheid, essentieel voor ons bestaan, is binnen het particuliere segment het programma 'sales excellence' uitgevoerd. Dit programma stond in het teken van adviesvaardigheden voor (interne) accountmanagers en hun feitelijk leidinggevendenden. Bij het realiseren van opleidingsprogramma's en stagetrajecten heeft Friesland Bank weer veelvuldig samengewerkt met opleidingsinstituten en hogescholen. Deze wisselwerking stelt ons ook in staat om op de hoogte te blijven van de ontwikkelingen in de markt.

Back to Basics

Ons reorganisatieprogramma 'Back to Basics', ingezet in 2009, is in 2010 verder uitgevoerd en afgerond. In vervolg op de reductie in 2009, is het gemiddelde aantal fte's in het verslagjaar nog eens teruggebracht met 83. Een aantal medewerkers hebben wij intern kunnen herplaatsen. In die gevallen waarin gedwongen uitstroom onvermijdelijk was, zijn de betreffende medewerkers door externe deskundigen begeleid. Back to Basics is uitgevoerd met inachtneming van het opgestelde Sociaal Plan. De in het kader van dit Sociaal Plan ingestelde Beroepscommissie heeft in 2010 in twee gevallen een uitspraak gedaan.

Een reorganisatie als Back to Basics is niet alleen ingrijpend voor de vertrekkende medewerkers. Ook op de blijvers en hun leidinggevendenden heeft een dergelijke ingreep grote impact. Hier is in 2010 veel aandacht aan besteed. Naast de gewenste individuele begeleiding, heeft de afdeling HRM in dit kader voor alle afdelingen en leidinggevendenden workshops georganiseerd, waarin het omgaan met ingrijpende veranderingen centraal stond. Voor de leidinggevendenden werd daarbij het accent gelegd op leiderschap bij transities. De Ondernemingsraad en de vakbonden zijn steeds nauw betrokken geweest bij de totstandkoming, uitvoering en evaluatie van het Sociaal Plan. Deze hebben zich daarin kritisch en constructief opgesteld en daarmee een waardevolle bijdrage geleverd aan het slagen van dit programma.

Blik naar de toekomst

In 2010 is op alle fronten bevestigd dat het van vitaal belang is dat we onze aandacht blijven richten op onze klanten en samen met hen naar de toekomst kijken. Dit kan alleen met gemotiveerde medewerkers die onze grondbeginselen ten volle onderschrijven: samen bouwen aan de waarden en ambities waar Friesland Bank voor staat, vanuit een hechte relatie klanten adviseren en niet-klanten enthousiasmeren voor onze concepten en werkwijze. Dat doen we op onze eigen Friese wijze, eerlijk, nuchter en realistisch. Medewerkers van Friesland Bank staan met beide benen op de grond, denken en handelen toekomstgericht, met respect voor het verleden, en zoeken naar de juiste oplossing vanuit ons gezamenlijke motto – willen is kunnen.

In deze context bieden wij medewerkers de ruimte om hun loopbaan in eigen hand te nemen. In goed overleg bestaan er altijd mogelijkheden voor verdere professionele en persoonlijke ontwikkelingen.

Permanente educatie is in onze beleving de basis voor een lerende organisatie. Wij streven ernaar de juiste mensen in te zetten op de juiste plek, vanuit de wetenschap dat de motivatie dan het grootst is en het prestatieniveau het hoogst. Door onze kleinschaligheid kunnen medewerkers gevarieerd en breed actief zijn. Het versterkt de multi-inzetbaarheid, waardoor de interne mobiliteit en flexibiliteit toenemen. Deze aspecten maken het werk van medewerkers aantrekkelijker.

Beloningsbeleid

Friesland Bank hanteert een gematigd beloningsbeleid in overeenstemming met de CAO voor kleine en middelgrote banken. In 2010 heeft Friesland Bank het beloningsbeleid geëvalueerd in relatie tot de aanbevelingen in de Code Banken van de NVB en de principes van 'beheerst belonen' van de Autoriteit Financiële Markten. Op een aantal punten is het beloningsbeleid hierop aangepast.

Ons beloningsbeleid is gebaseerd op de CAO-salarisschalen met, als dit relevant is, het toepassen van een arbeidsmarkttoeslag. Naast een vaste beloning kunnen medewerkers in aanmerking komen voor een variabele beloning. Deze is afhankelijk van hun prestaties, die uitgedrukt worden in een beoordelingskwalificatie. Jaarlijks reserveert de Raad van Bestuur een budget voor een algemene bonus. Over 2010 kwamen alle medewerkers met een voldoende beoordeling in aanmerking voor een uitkering uit hoofde van deze algemene bonus. Circa 10% van de medewerkers is op grond van buitengewone inspanningen beloond met een bijzondere bonus, die op voordracht van leidinggevenden discretionair is toegekend door de Raad van Bestuur. Het bonusbedrag varieerde van 2% tot 17% van het vaste salaris.

Voor de Raad van Bestuur en haar dochter Friesland Bank Investments (FBI) hanteert Friesland Bank afzonderlijke beloningsafspraken. Het beloningsbeleid van FBI is afgeleid van de benchmark van Private Equity bedrijven en is van toepassing op de medewerkers met de functies van Managing Director, Investment Director, Investment Manager en Analist.

Beloningsbeleid leden Raad van Bestuur

Remuneratierapport van de Raad van Commissarissen

Het beloningsbeleid voor de leden van de Raad van Bestuur wordt opgesteld door de Raad van Commissarissen, op advies van de Remuneratiecommissie, en vastgesteld door de Algemene Vergadering van Aandeelhouders nadat de Ondernemingsraad tijdig in de gelegenheid is gesteld hierover een standpunt te bepalen, welk standpunt gelijktijdig met het beloningsbeleid aan de Algemene Vergadering van Aandeelhouders wordt aangeboden.

In aansluiting daarop wordt de beloning van de individuele bestuurders door de Raad van Commissarissen, op advies van de Remuneratiecommissie, bepaald.

Bij de vaststelling van het beloningsbeleid en de individuele beloningen worden als uitgangspunten gehanteerd dat deze passend dienen te zijn bij het type organisatie dat Friesland Bank is en geschikt om de juiste bestuurders te kunnen aantrekken, behouden en motiveren.

De beloning van de leden van de Raad van Bestuur is gebaseerd op de HAY-methode voor functie-evaluatie en functieprofilering en wordt vastgesteld aan de hand van beloningsgegevens van functiehouders van vergelijkbare zwaarte. De marktconformiteit wordt getoetst aan de algemene markt voor topbestuurders binnen de financiële sector, alsmede een analyse op een referentiegroep bestaande uit een selectie van kleinere banken die qua omvang en complexiteit vergelijkbaar zijn met Friesland Bank.

Om de twee jaar vindt een herijking plaats van het totale beloningspakket. Jaarlijks wordt het vaste inkomen – de optelsom van periode salarissen, vakantietoelage en 13e maand – aangepast aan de ontwikkeling van de salarissen in de Bank CAO.

Het pensioen is gebaseerd op een geïndexeerde middelloonregeling met een opbouwpercentage van 2,25% per dienstjaar. Het pensioengevend salaris is gelijk aan het jaarsalaris inclusief vakantiegeld en 13e maand. De pensioenleeftijd is 65 jaar. Als franchise wordt de fiscaal minimaal toegestane franchise gehanteerd. Van de pensioengrondslag werd in 2010 2,5% als eigen bijdrage ingehouden bij het lid van de Raad van Bestuur.

Tot en met 2010 is het beloningsbeleid voor de leden van de Raad van Bestuur gebaseerd geweest op een totaalremuneratie bestaande uit een vast salaris en een variabele beloning die maximaal 50% van het vaste salaris kan bedragen, vermeerderd met de benefit waarde van een aantal belangrijke secundaire arbeidsvoorwaarden. Het aldus opgebouwde beloningsniveau heeft gelegen rond het mediaanniveau van de bestuurdersmarkt 2008 (financiële sector).

Op pagina 134 in de Jaarrekening 2010, nummer 45, zijn de kosten van de bezoldiging van de leden en voormalige leden van de Raad van Bestuur over het jaar 2010 gespecificeerd.

In 2011 zal het beloningsbeleid en de beloning van de leden van de Raad van Bestuur worden geëvalueerd en opnieuw bepaald, afgestemd op de Code Banken, de door De Nederlandsche Bank en de Autoriteit Financiële Markten medio 2009 gepubliceerde Principes voor beheerst beloningsbeleid en de meest recente Europese en Nederlandse regelgeving.

1. Jaarrekening

1.1.1 Geconsolideerde balans per 31 december 2010

(x € 1.000) ACTIVA	Toelichting	2010	2009
Kasmiddelen	1	66.129	60.239
Bankiers	2	533.683	680.538
Kredieten	3	8.545.832	8.450.974
Overige financiële activa	4	848.359	854.364
Geassocieerde deelnemingen	5	430.951	535.196
Immateriële activa	6	199.415	82.040
Materiële vaste activa	7	99.594	93.742
Vaste activa aangehouden voor verkoop	8	-	-
Acute belastingen	9	4.821	285
Latente belastingvorderingen	9	141.768	132.802
Vorraden	10	30.168	19.179
Handelsdebiteuren	11	56.955	34.983
Overige activa	12	38.675	26.533
Overlopende activa	13	59.024	38.661
Totaal activa		11.055.374	11.009.536

Bankiers	14	996.435	950.763
Toevertrouwde middelen	15	5.276.714	5.448.282
Schuldbewijzen	16	3.149.700	2.912.282
Financiële verplichtingen	17	119.654	132.602
Overige schulden	18	100.675	100.498
Overlopende passiva	19	151.688	125.489
Voorzieningen	20	29.209	30.535
Acute belastingverplichtingen	9	5.180	-
Latente belastingverplichtingen	9	23.985	7.315
Achtergestelde schulden	21	360.501	418.736
		10.213.741	10.126.502
Kapitaal en reserves toekomend aan aandeelhouders			
Friesland Bank N.V.		670.641	733.417
Perpetual capital securities		125.000	122.831
Belang van derden		45.992	26.786
Eigen vermogen	22	841.633	883.034
Totaal passiva		11.055.374	11.009.536

1.1.2 Geconsolideerde winst- en verliesrekening over 2010

(x € 1.000)

	Toelichting	2010	2009
Rentebaten		372.868	382.320
Rentelasten		262.555	297.260
Rente	23	110.313	85.060
Opbrengsten uit effecten		8.030	25.981
Opbrengsten uit geassocieerde deelnemingen		48.555	27.764
Opbrengsten uit effecten en geassocieerde deelnemingen	24	56.585	53.745
Provisie	25	41.713	31.334
Resultaat uit financiële transacties	26	5.986	36.741
Overige baten	27	913	4.860
Omzet participaties	28	196.993	325.036
Operationele inkomsten		412.503	536.776
Personeelskosten	29	125.343	220.737
Andere beheerskosten	30	196.218	219.146
Afschrijvingen	31	23.702	27.346
Operationele bedrijfslasten		345.263	467.229
Bijzondere waardeverminderingen van kredieten	32	36.705	33.348
Bijzondere waardeverminderingen van overige financiële activa	33	79.201	8.404
Bijzondere waardeverminderingen van (im)materiële vaste activa	34	-	-
Bijzondere waardeverminderingen		115.906	41.752
Totale lasten		461.169	508.981
Operationeel resultaat		-48.666	27.795
Belastingbaten	35	-6.099	-4.763
Nettoresultaat boekjaar		-42.567	32.558
Nettoresultaat beschikbaar voor belang derden	36	715	5.570
Nettoresultaat beschikbaar voor aandeelhouders van Friesland Bank N.V. en houders perpetual	37	-43.282	26.988
		-42.567	32.558

1.1.3 Geconsolideerd overzicht totaal resultaten over 2010

(x € 1.000)

	Toelichting	2010	2009
Nettoresultaat boekjaar		-42.567	32.558
Overige resultaten			
Mutatie cash flow hedges	4	5.156	-10.449
Belastingeffect		-1.389	2.665
		3.767	-7.784
Herwaardering geassocieerde deelnemingen	5	-10.918	11.047
Overige herwaarderingen		2.456	793
Belastingeffect		-	-
		-8.462	11.840
Winst / (verlies) op voor verkoop beschikbare financiële instrumenten			
Herwaardering beleggingen voor verkoop beschikbaar:	4		
Aandelen		-8.016	45.677
Aandelen gehouden door participatiebedrijf		-2.615	-608
Obligaties		-5.577	21.712
Gerealiseerd herwaarderingsresultaat en bijzondere waardeverminderingen naar resultatenrekening:	4		
Aandelen		5.588	-16.636
Aandelen gehouden door participatiebedrijf		78	-4.076
Obligaties		5.434	-6.622
Belastingeffect		247	-4.045
		-4.861	35.402
Overige resultaten, inclusief belastingeffect		-9.556	39.458
Totaal resultaten, inclusief belastingeffect		-52.123	72.016
Beschikbaar voor belang derden		715	5.570
Beschikbaar voor aandeelhouders van Friesland Bank N.V. en houders perpetual		-52.838	66.446
		-52.123	72.016

1.1.4 Geconsolideerd mutatieoverzicht eigen vermogen over 2010

(x € 1.000)

Kapitaal en reserves toekomend aan aandeelhouders Friesland Bank N.V.

	Aandelen- kapitaal	Agio- reserve	Herwaar- derings- reserve	Cash Flow Hedge Reserve	Overige wettelijke reserves	Overige reserves	Resultaat boekjaar	Totaal kapitaal en reserves	Perpetual capital securities	Belang van derden	Totaal eigen vermogen
Stand per 1 januari 2009	16.858	76.319	-2.142	-7.039	164.556	498.369	-75.098	671.823	125.000	27.869	824.692
Mutaties 2009											
Winstverdeling vorig boekjaar	-	-	-	-	8.963	-84.061	75.098	-	-	-	-
Resultaat boekjaar	-	-	-	-	-	-	26.988	26.988	-	5.570	32.558
Overige resultaten	-	-	47.242	-7.784	-	-	-	39.458	-	-	39.458
Totaal resultaten	-	-	47.242	-7.784	-	-	26.988	66.446	-	5.570	72.016
Ontvangen dividenden	-	-	-	-	-5.049	5.049	-	-	-	-	-
Dividenduitkering	-	-	-	-	-	-4.852	-	-4.852	-	-	-4.852
Inkoop perpetual	-	-	-	-	-	-	-	-	-2.169	-	-2.169
Verkoop perpetual	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Transactieresultaat perpetual	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mutaties belang derden	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-6.653	-6.653
Stand per 31 december 2009	16.858	76.319	45.100	-14.823	168.470	414.505	26.988	733.417	122.831	26.786	883.034
Mutaties 2010											
Winstverdeling vorig boekjaar	-	-	-	-	-10.079	37.067	-26.988	-	-	-	-
Resultaat boekjaar	-	-	-	-	-	-	-43.282	-43.282	-	715	-42.567
Overige resultaten	-	-	-13.323	3.767	-	-6.385	-	-15.941	-	-	-15.941
Totaal resultaten	-	-	-13.323	3.767	-	-6.385	-43.282	-59.223	-	715	-58.508
Ontvangen dividenden	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Dividenduitkering	-	-	-	-	-	-3.889	-	-3.889	-	-	-3.889
Inkoop perpetual	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Verkoop perpetual	-	-	-	-	-	-	-	-	2.505	-	2.505
Transactieresultaat perpetual	-	-	-	-	-	336	-	336	-336	-	-
Mutaties belang derden	-	-	-	-	-	-	-	-	-	18.491	18.491
Stand per 31 december 2010	16.858	76.319	31.777	-11.056	158.391	441.634	-43.282	670.641	125.000	45.992	841.633

De overige wettelijke reserves bestaan voor € 158.249 (2009: € 168.328) uit wettelijke reserves niet-uitgekeerde winstdeelnemingen en voor € 142 (2009: € 142) uit reserve redenominatie.

1.1.5 Geconsolideerd kasstroomoverzicht over 2010

(x € 1.000)

	Toelichting	2010	2009
KASSTROOM UIT OPERATIONELE ACTIVITEITEN			
Nettoresultaat	37	-42.567	32.558
Aanpassingen voor:			
- Afschrijvingen	31	23.702	27.346
- Bijzondere waardeverminderingen van kredieten	32	36.705	33.348
- Bijzondere waardeverminderingen van financiële activa	33	79.201	8.404
- Bijzondere waardeverminderingen van (im)materiële vaste activa	34	-	-
- Winstbelastingen	9, 35	-6.099	-4.763
- Opbrengsten uit effecten en geassocieerde deelnemingen	24	-26.568	-11.847
- Reële waardeverandering derivaten en gehedgde items	26	5.794	1.218
Kasstroom uit bedrijfsoperaties		70.168	86.264
Mutatie (centrale) bankiers	1, 2, 14	-95.293	205.431
Mutatie kredieten	3	-121.382	-252.603
Mutatie toevertrouwde middelen	15	-171.568	-248.222
Winstbelastingen verrekend met fiscus	9	-3.565	-7.496
Overige operationele kasstromen		-2.995	9.052
Totaal kasstroom uit operationele activiteiten		-324.635	-207.574
KASSTROOM UIT INVESTERINGSACTIVITEITEN			
Investeringsen en aankopen van:			
- Overige financiële activa, niet behorende tot handelsportefeuilles	4	-1.389.166	-1.301.692
- Overige geassocieerde deelnemingen	5	-1.203	-16.534
- Materiële en immateriële vaste activa	6, 7	-29.688	-25.871
- Bedrijfscombinaties	39	-41.242	-
Desinvesteringen en verkopen van:			
- Overige financiële activa, niet behorende tot handelsportefeuilles	4	1.409.738	1.533.048
- Overige geassocieerde deelnemingen	5	25.550	6.444
- Materiële en immateriële vaste activa	6, 7, 8	4.232	3.914
- Bedrijfscombinaties	39	15.575	17.360
Totaal kasstroom uit investeringsactiviteiten		-6.204	216.669
KASSTROOM UIT FINANCIERINGSACTIVITEITEN			
Uitgifte achtergestelde schulden	21	345	18.151
Terugbetaling achtergestelde schulden	21	-58.578	-8.960
Uitgifte schuldbewijzen	16	497.249	366.160
Terugbetaling schuldbewijzen	16	-259.833	-188.003
Betaald dividend	22	-3.889	-4.852
Totaal kasstroom uit financieringsactiviteiten		175.294	182.496
Netto kasstroom		-155.545	191.591

(x € 1.000)

Toelichting

2010

2009

MUTATIE LIQUIDE MIDDELEN

Stand liquide middelen per 1 januari	1, 2, 14	679.762	488.171
Stand liquide middelen per 31 december	1, 2, 14	524.217	679.762

Netto kasstroom		-155.545	191.591
------------------------	--	-----------------	----------------

De samenstelling van de liquide middelen is als volgt:

- Kasmiddelen	1	66.129	60.239
- Bankiers debet onmiddellijk opeisbaar	2, 42	511.520	680.538
- Bankiers credit onmiddellijk opeisbaar	14, 42	-53.432	-61.015

		524.217	679.762
--	--	----------------	---------

Overige toelichtingsinformatie inzake kasstromen uit bedrijfsactiviteiten

Ontvangen rente	13, 23	358.926	392.284
Betaalde rente	19, 23	243.951	309.155
Ontvangen dividenden	5, 24	4.101	11.910

1.2 Grondslagen

1.2.1 Informatie over de onderneming

Friesland Bank N.V. is gevestigd te Leeuwarden. De geconsolideerde jaarrekening van Friesland Bank N.V. over het boekjaar 2010 omvat de vennootschap en haar dochterondernemingen (tezamen de 'Groep') en het belang van de Groep in geassocieerde deelnemingen en entiteiten waarover gezamenlijk de zeggenschap wordt uitgeoefend. De Raad van Bestuur heeft op 20 april 2011 de jaarrekening opgemaakt. De datum van de vaststelling van de jaarrekening in de algemene vergadering van aandeelhouders is 20 april 2011.

1.2.2 Basisbeginselen bij het opstellen van de jaarrekening

Algemeen

De jaarrekening is opgesteld op basis van historische kosten, inclusief bijkomende kosten die –voor financiële instrumenten– worden geamortiseerd op basis van de effectieve interestmethode. De volgende activa en verplichtingen zijn gewaardeerd tegen reële waarde: afgeleide financiële instrumenten (derivaten), financiële instrumenten aangehouden voor handelsdoeleinden, financiële instrumenten geclassificeerd als voor verkoop beschikbaar, financiële instrumenten die onderdeel uitmaken van een reële waarde hedge en vastgoedbeleggingen. Voor verkoop aangehouden vaste activa en groepen activa die worden afgestoten, worden gewaardeerd op de laagste van de boekwaarde en de reële waarde minus verkoopkosten. De lopende interest op vorderingen en schulden is, voor zover bij de toelichting op de desbetreffende post niet anders is medegedeeld, opgenomen onder overlopende activa dan wel overlopende passiva.

De functionele valuta voor Friesland Bank N.V. en de presentatievaluta voor de Groep is de euro. Alle bedragen in deze jaarrekening zijn afgerond op duizenden euro's, tenzij anders is vermeld.

Voor zover voortschrijdende inzichten hier aanleiding toe geven zijn vergelijkende cijfers aangepast.

Overeenstemmingsverklaring grondslagen bij de opstelling van de jaarrekening

De geconsolideerde jaarrekening is opgesteld op basis van de International Financial Reporting Standards zoals aanvaard binnen de Europese Unie.

Grondslagen voor de consolidatie

De geconsolideerde jaarrekening bestaat uit de jaarrekeningen van de Groep en haar groepsmaatschappijen per 31 december 2010.

Groepsmaatschappijen zijn die entiteiten waarover de vennootschap overwegende zeggenschap ('control') heeft. Consolidatie vindt plaats voor belangen die kwalificeren als groepsmaatschappijen alsmede rechtspersonen waarbij nagenoeg het gehele economisch risico (meer dan 50%) door Friesland Bank N.V. wordt gedragen (stichtingen in het kader van securitisatie). Er is sprake van

overwegende zeggenschap indien de vennootschap de mogelijkheid heeft om, direct of indirect, het financiële en operationele beleid van een entiteit te bepalen teneinde voordelen te verkrijgen uit de activiteiten van de entiteit. Bij de beoordeling of er sprake is van zeggenschap wordt rekening gehouden met potentiële stemrechten die op dat moment uitoefenbaar of converteerbaar zijn. De jaarrekeningen van groepsmaatschappijen zijn in de geconsolideerde jaarrekening opgenomen vanaf de datum waarop voor het eerst sprake is van overwegende zeggenschap, tot aan het moment waarop deze eindigt. Intragroepsaldi en eventuele niet-gerealiseerde winsten en verliezen op transacties binnen de groep, of baten en lasten uit dergelijke transacties, worden bij de opstelling van de geconsolideerde jaarrekening geëlimineerd. De jaarrekeningen van de groepsmaatschappijen worden opgesteld over dezelfde rapporteringsperiode en op basis van grondslagen die consistent zijn aan die van Friesland Bank.

Een financieel instrument wordt in de balans opgenomen zodra de onderneming contractpartij is en derhalve recht heeft op de voordelen respectievelijk gebonden is aan de verplichtingen voortkomende uit de contractuele bepalingen van het desbetreffende financiële instrument. Hierbij wordt als basis trade date accounting gehanteerd.

Winsten dan wel verliezen worden, indien van toepassing, toegerekend aan het belang van derden, ook als dit in het geval van verliezen resulteert in een negatief bedrag.

Indien de Groep de overwegende zeggenschap in een groepsmaatschappij verliest, worden deze niet langer meegeconsolideerd.

Securitisatie

Friesland Bank heeft een deel van haar particuliere (woning-)hypotheken en zakelijke kredieten gesecuritiseerd in 'special purpose vehicles' (SPV's). Met deze transacties is het economisch eigendom van deze vorderingen overgedragen aan de SPV's. Deze SPV's worden door Friesland Bank in haar geconsolideerde jaarrekening opgenomen, aangezien Friesland Bank op basis van de economische realiteit de meerderheid van de risico's en voordelen behoudt. Omdat het kredietrisico volledig is overgedragen aan de SPV's worden de gesecuritiseerde vorderingen niet meegenomen in de berekening van de risicogewogen activa. Securitisiatransacties worden als financieringstransacties (fundingtransacties) behandeld. Dit betekent dat de vorderingen worden overgedragen tegen nominale waarde en aldus geen verkoopresultaten worden gerealiseerd. Tussen de SPV's en Friesland Bank zijn derivaten afgesloten, waarbij de rentestromen op de leningen en de notes geruild worden. Het is mogelijk dat Friesland Bank directe of indirecte belangen houdt in door de SPV's uitgegeven schuldpapieren.

Bij de initiatie van een securitisiatransactie is Friesland Bank direct betrokken op de volgende punten: selecteren van te securitiseren vorderingen, beoordelen/controleren van het opgestelde prospectus, roadshows, persberichten en contacten met Rating Agencies. Na de plaatsing van de transactie blijft Friesland Bank de administratie van de gesecuritiseerde vorderingen voeren. Friesland Bank verstrekt maandelijkse opgaven aan de Trustmaatschappij die de administratie voert voor de SPV's. In de maandelijkse opgaven wordt informatie opgenomen over het verloop van de uitstaande vorderingen en rente en de ontvangen rente, afgeloste leningen en posten met een achterstand. Daarnaast wordt één maal per jaar een opgave gedaan inzake de reële waarde van de uitstaande vorderingen per 31 december.

1.2.3 Wijzigingen in grondslagen en toelichtingen

In 2010 zijn de volgende nieuwe of gewijzigde standaarden en interpretaties van kracht geworden:

IFRS 1 First-time Adoption of International Financial Reporting Standards

Eerste toepassing van International Financial Reporting Standards (herzien), van kracht voor boekjaren beginnend op of na 1 januari 2010. Aangezien Friesland Bank niet een eerste toepasser van IFRS is, is de herziene standaard niet op Friesland Bank van toepassing.

IFRS 1 First-time Adoption of International Financial Reporting Standards

Eerste toepassing van International Financial Reporting Standards – Additionele vrijstellingen voor eerste toepassers, van kracht voor boekjaren beginnend op of na 1 januari 2010. Aangezien Friesland Bank niet een eerste toepasser van IFRS is, is de herziene standaard niet op Friesland Bank van toepassing

IFRS 2 Share-based payment (Revised)

De IASB heeft een wijziging uitgevaardigd die de scope en verslaggeving voor group cash settled share-based payments transacties verheldert. Deze wijziging, effectief voor boekjaren startend op of na 1 januari 2010, heeft geen gevolgen gehad voor de jaarrekening, aangezien de Groep dergelijke regelingen niet kent.

IFRS 3 Business Combinations (Revised) en IAS 27 Consolidated and Separate Financial Statements (Amended), inclusief hieruit voortvloeiende aanpassingen in IFRS 7, IAS 21, IAS 28, IAS 31 en IAS 39

IFRS 3 (Revised) introduceert significante veranderingen voor de verslaggeving van bedrijfscombinaties, effectief vanaf 1 juli 2009. De veranderingen hebben betrekking op de waardering van minderheidsbelangen, de verwerking van transactiekosten, de eerste opnamen en vervolgwaaardering van een onvoorziene overweging en stapsgewijze aankopen van bedrijfscombinaties. Deze wijzigingen hebben gevolgen voor de omvang van het bedrag aan goodwill, de verantwoorde resultaten in de periode dat de aankoop plaatsvindt en op toekomstige resultaten. Voorts kan per transactie worden gekozen een belang van derden in de overgenomen onderneming te waarderen tegen de reële waarde op aquisitiedatum of tegen het proportioneel aandeel in de identificeerbare activa en verplichtingen van de overgenomen onderneming. De herziene standaard is door Friesland Bank toegepast op haar acquisities in 2010.

IAS 27 (Amended) verplicht dat een verandering in het belang in een deelneming (zonder verlies van zeggenschap) wordt verantwoord als een transactie met eigenaren in hun capaciteit als eigenaren. Als gevolg hiervan zullen dergelijke transacties geen aanleiding geven tot het verantwoorden van goodwill en tevens zal het niet leiden tot een winst of verlies. Tevens wordt door de aanpassingen de verantwoording van verliezen geleden door de deelneming en het verlies van zeggenschap in de deelneming aangepast. De aanpassingen van IFRS 3 (Revised) en IAS 27 (Amended) hebben een effect op aankopen of verlies van zeggenschap van/in geassocieerde deelnemingen en transacties met minderheidsbelangen, waarbij in het laatste geval de transacties via het vermogen zullen worden verwerkt.

IAS 39 Financial Instruments: Recognition and Measurement – Eligible Hedged Items

De wijziging verheldert dat het een onderneming is toegestaan om een deel van de reële waardewijzigingen of de wijzigingen in een kasstroom toe te wijzen als een hedged item. Dit omvat tevens het aanwijzen van een deel van de inflatie als een af te dekken risico. De wijziging is effectief voor boekjaren startend op of na 1 juli 2009 en heeft geen gevolgen gehad voor de Groep, aangezien zij dergelijke posities niet kent.

IFRIC 17 Distributions of Non-cash Assets to Owners

Effectief voor boekjaren na 1 juli 2009. Er worden richtlijnen gegeven hoe om te gaan met uitkeringen aan eigenaren die niet in geld worden verricht. De interpretatie verduidelijkt wanneer een schuld verantwoord dient te worden, hoe de betreffende activa gewaardeerd dienen te worden en wanneer een actief of verplichting niet langer op de balans opgenomen mag worden. De Groep verwacht niet dat dit een impact op de geconsolideerde jaarrekening zal hebben, aangezien de Groep dergelijke transacties niet eerder is aangegaan.

Improvements to IFRSs

In 2009 en 2010 heeft de IASB verschillende aanpassingen met betrekking tot standaarden uitgebracht, primair gericht om inconsistenties te verwijderen en bewoordingen te verhelderen. Er zijn verschillende overgangsvereisten voor iedere standaard. Het toepassen van de volgende wijzigingen heeft geresulteerd in aanpassingen in de grondslagen, maar hebben geen invloed gehad op de financiële positie of resultaten van de Groep.

- IFRS 5 Non-current Assets Held for Sale and Discontinued Operations: verduidelijkt dat de verplichte toelichtingen met betrekking tot vaste activa en verkoop van bedrijfsonderdelen geassocieerd als aangehouden voor verkoop of beëindigde bedrijfsactiviteiten alleen diegene zijn zoals uiteengezet in IFRS 5. De vereiste toelichtingen in andere IFRS-sen zijn alleen van toepassing indien deze specifiek verplicht zijn voor dergelijke vaste activa of beëindigde bedrijfsactiviteiten. Deze aanpassing heeft geen gevolg gehad voor de jaarrekening van de Groep.
- IFRS 8 Operating Segment Information: verheldert dat activa en passiva van segmenten alleen gerapporteerd hoeven te worden indien deze activa en passiva opgenomen zijn in maatstaven die gebruikt worden door de hoogstgeplaatste functionaris van de entiteit die belangrijke operationele beslissingen neemt. Deze aanpassing heeft geen gevolg gehad voor de jaarrekening van de Groep.
- IAS 7 Statement of Cash Flows: geeft expliciet aan dat alleen uitgaven welke resulteren in het opnemen van een actief geassocieerd kunnen worden als kasstromen uit investeringsactiviteiten. Deze aanpassing zal een effect hebben op de presentatie van een voorwaardelijke verplichting bij een bedrijfscombinatie afgerond in 2010 in het kasstroomoverzicht op het moment dat het geld wordt ontvangen.
- IAS 36 Impairment of Assets: de wijziging verduidelijkt dat de grootste unit toegestaan voor het alloceren van goodwill geassocieerd in een bedrijfscombinatie, het operating segment is zoals omschreven in IFRS 8 en voor aggregatie ten behoeve van rapportering. Deze aanpassing heeft geen gevolg gehad voor de jaarrekening van de Groep.

Andere wijzigingen als gevolg van verbeteringen in IFRS standaarden hebben betrekking op de onderstaande standaarden. Deze wijzigingen hebben geen impact gehad op de grondslagen, financiële positie of resultaten van de Groep:

- IFRS 2 Share-based Payment
- IAS 1 Presentation of Financial Statements
- IAS 17 Leases
- IAS 34 Interim Financial Reporting
- IAS 38 Intangible Assets
- IAS 39 Financial Instruments: Recognition and Measurement
- IFRIC 9 Reassessment of Embedded Derivatives
- IFRIC 16 Hedge of a Net Investment in a Foreign Operation

1.2.4 Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling

Vreemde valuta

Transacties luidend in vreemde valuta worden in euro's omgerekend tegen de geldende wisselkoers per de transactiedatum. In vreemde valuta luidende monetaire activa en verplichtingen worden per balansdatum in euro's omgerekend tegen de op die datum geldende wisselkoers. Niet-monetaire posten die in een vreemde valuta luiden en tegen reële waarde worden gewaardeerd, worden omgerekend tegen de wisselkoers die geldt op het moment waarop de reële waarde wordt bepaald. De bij omrekening optredende valutakoersverschillen worden in de winst- en verliesrekening opgenomen.

Liquide middelen

Als liquide middelen worden aangemerkt kasmiddelen, onmiddellijk opeisbare tegoeden bij De Nederlandsche Bank N.V. en het saldo van bancaire vorderingen en schulden met een zeer korte looptijd van maximaal drie maanden, die een insignificant risico op waardeveranderingen dragen en waarop geen beperking rust.

Financiële instrumenten

a) Eerste opname en waardering

Financiële instrumenten worden, conform IAS 39, bij eerste opname geclassificeerd als één van de volgende categorieën: financiële activa/(verplichtingen) gewaardeerd tegen reële waarde met verwerking van waardeveranderingen in de winst- en verliesrekening (held for trading, HFT), tot einde looptijd aangehouden beleggingen (held to maturity, HTM), leningen en vorderingen (L+V), voor verkoop beschikbare financiële activa (available for sale, AFS), overige financiële verplichtingen (OFV) of als derivaten toegewezen als hedge-instrumenten in een effectieve hedgerelatie. De Groep heeft geen tot einde looptijd aangehouden beleggingen.

Alle financiële instrumenten worden bij eerste opname op de balans gewaardeerd tegen reële waarde, inclusief transactiekosten voor zover het geen financiële activa/(verplichtingen) gewaardeerd tegen reële waarde met verwerking van waardeveranderingen in de winst- en verliesrekening betreft. De vervolgwaardering is afhankelijk van de categorie waarin de betreffende post bij eerste opname valt.

De volgende financiële instrumenten zijn als volgt gecategoriseerd in de balans van de Groep:

	HFT	L+V	AFS	OFV	Hedge relatie
Activa					
Kasmiddelen	-	✓	-	-	-
Bankiers	-	✓	-	-	-
Kredieten	-	✓	-	-	-
Overige financiële activa:					
- Aandelen handelsportefeuille	✓	-	-	-	-
- Aandelen voor verkoop beschikbaar	-	-	✓	-	-
- Participaties voor verkoop beschikbaar	-	-	✓	-	-
- Obligaties voor verkoop beschikbaar	-	-	✓	-	-
- RMBS	-	✓	-	-	-
- Derivaten	✓	-	-	-	✓
Handelsdebiteuren	-	✓	-	-	-
Overige en overlopende passiva	-	✓	-	-	-
Passiva					
Bankiers	-	-	-	✓	-
Toevertrouwde middelen	-	-	-	✓	-
Schuldbewijzen	-	-	-	✓	-
Financiële verplichtingen	✓	-	-	-	✓
Overige schulden en overlopende passiva	-	-	-	✓	-
Achtergestelde schulden	-	-	-	✓	-

b) Vervolgwaardering

De vervolgwaardering vindt voor de verschillende categorieën als volgt plaats:

b.1) Financiële activa/(verplichtingen) gewaardeerd tegen reële waarde met verwerking van waardeveranderingen in de winst- en verliesrekening

Onder deze categorie vallen activa en passiva die voor handelsdoeleinden worden aangehouden en vallen in de handelsportefeuille. Hierbij is de intentie aanwezig om deze activa en/of passiva op korte termijn te verhandelen. Tevens vallen onder deze categorie financiële instrumenten die bij eerste opname wordt aangemerkt als gewaardeerd tegen reële waarde met verwerking van waardeveranderingen in de winst- en verliesrekening (de reële waarde optie). Deze posten worden aanvankelijk opgenomen tegen reële waarde en vervolgens gewaardeerd op reële waarde. Alle gerealiseerde en ongerealiseerde winsten en verliezen worden opgenomen in de winst- en verliesrekening. De Groep heeft geen financiële instrumenten aangemerkt als gewaardeerd tegen reële waarde met verwerking van waardeveranderingen in de winst- en verliesrekening op basis van de reële waarde optie.

Dividenden inzake de handelsportefeuille aandelen onder resultaat uit financiële transacties. Dividenden worden op basis van betaalbaarstelling verantwoord. De posten vallende onder de handelsportefeuilles zijn in de balans gerubriceerd onder de post overige financiële activa.

Indien er contracten zijn met embedded derivaten waarbij de economische eigenschappen en risico's afwijken van die van het host contract, dan worden deze derivaten separaat van het host contract als derivaten verantwoord, tenzij de contracten reeds worden aangehouden als handelsinstrumenten dan wel dat voor deze contracten de reële waarde optie is geopteerd. De embedded derivaten worden gewaardeerd op reële waarde, waarbij de waardemutaties worden verantwoord in de winst- en verliesrekening. De Groep heeft gedurende het boekjaar dergelijke contracten niet gehad.

b.2) Leningen en vorderingen en overige financiële verplichtingen

Na eerste opname vindt de waardering plaats tegen geamortiseerde kostprijs met gebruikmaking van de effectieve rentemethode, waar nodig rekening houdende met bijzondere waardeverminderingen. Bij de bepaling van de geamortiseerde kostprijs wordt rekening gehouden met eventuele op- of afslagen en kosten die integraal onderdeel zijn van de effectieve interestmethode.

De effectieve rentebate/-last wordt verantwoord in de winst- en verliesrekening in de post rente. Eventuele bijzondere waardeverminderingen worden opgenomen in de winst- en verliesrekening in de post bijzondere waardeverminderingen.

b.3) Tot einde looptijd aangehouden beleggingen

Dit betreffen financiële instrumenten – niet zijnde derivaten – waarbij de intentie bestaat de posten aan te houden tot het einde van de looptijd. Waardering vindt plaats tegen geamortiseerde kostprijs met gebruikmaking van de effectieve rentemethode, waar nodig rekening houdende met bijzondere waardeverminderingen. Bij de bepaling van de geamortiseerde kostprijs wordt rekening gehouden met eventuele op- of afslagen en kosten die integraal onderdeel zijn van de effectieve interestmethode. De effectieve rentebate/-last wordt verantwoord in de winst- en verliesrekening in de post rente. Eventuele bijzondere waardeverminderingen worden opgenomen in de winst- en verliesrekening in de post bijzondere waardeverminderingen. De Groep heeft gedurende het boekjaar geen beleggingen gehad waarbij er de intentie was deze tot einde looptijd aan te houden.

b.4) Voor verkoop beschikbare financiële activa

De beleggingsportefeuilles rentedragende waardepapieren en aandelen zijn aangemerkt als voor verkoop beschikbaar. Deze effecten worden bij eerste opname op de balans gewaardeerd tegen reële waarde, inclusief transactiekosten. Vervolgens vindt waardering plaats tegen reële waarde, waarbij de waarderingsverschillen (tot verkoop of bijzondere waardevermindering) via het vermogen (geconsolideerd overzicht totaal resultaten) worden geleid. Gerealiseerde resultaten bij verkoop worden opgenomen in de winst- en verliesrekening.

Voor wat betreft de rentedragende waardepapieren voor verkoop beschikbaar wordt de rente op basis van de effectieve interest in de winst- en verliesrekening opgenomen in de post rente. Dividenden inzake de beleggingsportefeuille aandelen worden in de winst- en verliesrekening gerubriceerd onder opbrengsten uit effecten en deelnemingen. Dividenden worden op basis van betaalbaarstelling verantwoord. De posten vallende onder de beleggingsportefeuilles zijn in de balans gerubriceerd onder de post overige financiële activa.

Er wordt regelmatig beoordeeld of de intentie om de betreffende posten op korte termijn te verhandelen nog gerechtvaardigd is. Indien het onmogelijk is geworden om instrumenten te verhandelen als gevolg van inactieve markten en de intentie van het management om de instrumenten in de voorzienbare toekomst te verkopen hierdoor significant wijzigt, kan er in niet vaak voorkomende situaties en onder strikte voorwaarden voor gekozen worden om deze instrumenten te herclassificeren. Herclassificatie naar de categorie leningen en vorderingen is dan toegestaan, mits het financieel actief aan de voorwaarden voor deze categorie voldoet en er de intentie is om ze tot de voorzienbare toekomst dan wel einde looptijd aan te houden. Hierdoor zal na herclassificatie de waardering op basis van leningen en vorderingen niet meer wijzigen.

c) Reële waarde van financiële instrumenten

Voor de bepaling van de reële waarde van een financieel instrument worden verschillende methoden gebruikt. Voor financiële instrumenten in actieve markten wordt de reële waarde gebaseerd op de beurskoers gebruikt (fair value level I). Voor activa worden hierbij de biedkoersen gehanteerd en voor passiva de laatkoersen.

Voor financiële instrumenten waarvoor geen beurskoers en/of actieve markt beschikbaar is, wordt de reële waarde bepaald met behulp van waarderingstechnieken. In beginsel wordt getracht dit op basis van in de markt waarneembare gegevens te doen (fair value level II). Waarderingstechnieken op basis van in de markt waarneembare gegevens zijn bijvoorbeeld door commissionairs afgegeven biedprijzen indien deze gebruik maken van een model waarin in de markt waarneembare gegevens zijn gebruikt, genoteerde prijzen van soortgelijke instrumenten of waarderingsmodellen die gebruik maken van bijvoorbeeld marktrentes en creditspreads.

Mochten er onvoldoende betrouwbare uit de markt waarneembare gegevens beschikbaar zijn om een fair value level II berekening op te stellen, dan zal de reële waarde bepaald worden met interne waarderingstechnieken op basis van niet in de markt waarneembare gegevens (fair value level III). Waarderingstechnieken op basis van niet in de markt waarneembare gegevens zijn met name waarderingsmodellen waarin schattingen en aannames van de leiding zijn betrokken.

Alleen wanneer er duidelijke aanwijzingen zijn dat bijvoorbeeld de transactieprijs afwijkt van andere waarneembare soortgelijke actuele transacties in de markt of gebaseerd op een waardingsmodel met objectief waarneembare data, dan worden op de eerste dag de resultaten genomen over het desbetreffende financiële instrument.

d) Bijzondere waardeverminderingen financiële instrumenten

Per balansdatum wordt beoordeeld of er externe of interne objectieve aanwijzingen zijn voor een bijzondere waardevermindering van een bepaald financieel actief.

Voor financiële instrumenten geclassificeerd als aangehouden voor verkoop zijn objectieve aanwijzingen voor bijzondere waardevermindering een significante of langdurige daling van de marktwaarde ten opzichte van de boekwaarde. Bij een significante daling wordt een vergelijking gemaakt tussen de reële waarde en de kostprijs. Bij een structurele daling wordt een analyse gemaakt van de periode dat de reële waarde onder de kostprijs ligt. Hierbij hanteert de Groep als uitgangspunten een reële waarde die 80% of lager is dan de kostprijs ('significant') of een periode van 6 maanden of langer ('langdurig'). Bij een bijzondere waardevermindering wordt het cumulatieve verlies overgebracht van het ongerealiseerde resultaat naar de winst- en verliesrekening. Het cumulatieve verlies bestaat uit het verschil tussen de aankoopwaarde en de huidige reële waarde, minus eventuele bijzondere waardeverminderingen die reeds eerder in de winst- en verliesrekening zijn verantwoord. Bijzondere waardeverminderingen worden bij stijgingen naderhand niet teruggedraaid ten gunste van de winst- en verliesrekening, maar verantwoord in het ongerealiseerde resultaat.

Voor schuldinstrumenten, die worden aangehouden voor verkoop, gelden dezelfde criteria als voor de categorie financiële activa die gewaardeerd zijn tegen geamortiseerde kostprijs. Bij financiële activa die gewaardeerd zijn tegen geamortiseerde kostprijs, waaronder kredieten, zijn objectieve aanwijzingen een verlaging van de credit rating, drastische verslechtering van marktomstandigheden of significante financiële moeilijkheden (waaronder betalingsachterstanden) bij de betreffende debiteur. Bij dergelijke aanwijzingen wordt eerst beoordeeld of er daadwerkelijk sprake is van een verliessituatie (incurred loss) alvorens tot een bijzondere waardevermindering wordt overgegaan. Er wordt op basis van de contante waarde van de verwachte toekomstige kasstromen, met inbegrip van verwachte uitkeringen uit hoofde van garanties en zekerheden, een eventueel verlies wegens waardevermindering contant gemaakt tegen de oorspronkelijke effectieve rente en verwerkt in de winst- en verliesrekening onder de post waardeverandering van kredieten. Voor de zekerheden wordt de meest recente verwachte opbrengstwaarde meegenomen. Bijzondere waardeverminderingen worden in eerste instantie individueel beoordeeld. Naast deze specifieke voorziening wordt voorts een portefeuillevoorziening gevormd voor waardeverminderingen die niet specifiek zijn bepaald, maar waarvan op basis van ervaring en algemene- of bedrijfs-economische ontwikkelingen wordt aangenomen dat ze per balansdatum in de portefeuille aanwezig zijn. Bij de beoordeling op portefeuilleniveau worden de activa gegroepeerd op basis van gelijksoortige kredietkenmerken. Deze kenmerken zijn relevant voor de inschatting van verwachte toekomstige kasstromen voor portefeuilles van activa omdat deze indicatief zijn voor de mogelijkheid van de debiteur om alle contractueel overeengekomen bedragen te voldoen. Portefeuilles van financiële activa worden op portefeuilleniveau beoordeeld op bijzondere waardevermindering op basis van contractueel overeengekomen kasstromen en de historische ervaring ten aanzien van kredietverliezen op activa met gelijkwaardige kredietkenmerken. De historische ervaring wordt aangepast voor recent waargenomen ontwikkelingen om de effecten van de huidige marktomstandigheden weer te geven die nog niet in de historische ervaring tot uitdrukking zijn gekomen en om effecten en omstandigheden die niet actueel zijn te elimineren.

Wanneer de mogelijkheid bestaat wordt geprobeerd leningen te herstructureren in plaats van over te gaan tot de executie/uitpanding van zekerheden. Dit kan tot gevolg hebben dat de looptijd van een lening wordt verlengd of de condities in de leningsovereenkomst worden aangepast. Indien een herstructurering succesvol heeft plaatsgevonden, wordt de lening niet langer beschouwd als een lening met een betalingsachterstand. De heronderhandelde voorwaarden worden regelmatig beoordeeld om toekomstige ontvangsten zeker te stellen c.q. betalingsachterstanden te voorkomen. Deze geherstructureerde leningen blijven wel een integraal onderdeel uitmaken van het proces dat leidt tot het nemen van bijzondere waardeverminderingen en indien een specifieke voorziening noodzakelijk blijkt wordt deze contant gemaakt tegen het originele effectieve rentepercentage.

e) Niet langer opnemen op de balans

Financiële activa worden niet langer in de balans opgenomen als het recht op de kasstromen van het actief is komen te vervallen of wanneer nagenoeg alle risico's en voordelen verbonden aan het actief zijn overgedragen. Als noch nagenoeg alle risico's en voordelen zijn overgedragen, noch zijn behouden, wordt een financieel actief niet langer in de balans opgenomen wanneer er geen aanhoudende betrokkenheid over het actief meer is. Bij overdracht van een financieel actief waar de Groep nog wel de aanhoudende beschikkingsmacht over het actief heeft, blijft het actief in de balans opgenomen.

Een financiële verplichting wordt niet langer op de balans opgenomen indien de verplichting wordt opgeheven, beëindigd of indien het einde van de contractuele looptijd is bereikt.

Saldering van financiële instrumenten

Financiële activa en verplichtingen worden gesaldeerd in de balans gepresenteerd wanneer er een juridisch afdwingbaar recht bestaat om de opgenomen bedragen te verrekenen en de intentie bestaat om het actief en de verplichting gesaldeerd af te wikkelen, of het actief en de verplichting tegelijkertijd af te rekenen.

Derivaten en hedge-accounting

a) Eerste opname en waardering

Friesland Bank maakt voor haar risicomanagement gebruik van afgeleide financiële instrumenten (derivaten), onder andere op het gebied van rente-, valuta- en kredietrisico. Derivaten worden bij eerste opname op de balans gewaardeerd tegen reële waarde. Na de eerste opname worden derivaten gewaardeerd tegen reële waarde, waarbij –indien er geen sprake is van hedge-accounting– de waardeveranderingen in de winst- en verliesrekening worden opgenomen in de post resultaat uit financiële transacties. Derivaten worden in de balans gerubriceerd als actief (onder de post overige financiële activa) als de reële waarde positief is en als passief (onder de post financiële passiva) als de reële waarde negatief is.

Voor een deel van de derivaten wordt hedge-accounting toegepast. Hedge-accounting wordt toegepast als wordt voldaan aan de eisen voor wat betreft documentatie (zoals het beleid van risicobeheer, de startdatum van de hedge, een beschrijving van het hedge-instrument en de onderliggende positie, de soort hedge, het afgedekte risico en de wijze van bepaling van de effectiviteit van de hedge) en de daadwerkelijke effectiviteit van de hedge. De effectiviteit wordt maandelijks beoordeeld, waarbij wordt vastgesteld of de afdekking gedurende de verslagperioden waarvoor de afdekking was bedoeld, feitelijk effectief is geweest.

Hedge-accounting wordt beëindigd als het hedge-instrument verloopt, wordt uitgeoefend of is verkocht, de hedge niet langer voldoet aan de voorwaarden, de toekomstige transactie niet langer wordt verwacht of als de toewijzing van de hedge-relatie wordt gestaakt. Overigens kwalificeren niet alle, in bedrijfseconomische zin, effectieve hedges zich voor hedge-accounting. De resultaten op deze derivaten worden direct in de winst- en verliesrekening verwerkt.

b) Fair value hedge-accounting

Bij fair value hedge-accounting wordt de reële waardeverandering als gevolg van het afgedekte risico van specifieke activa of passiva, evenals de reële waardeverandering van het derivaat, in de winst- en verliesrekening verwerkt.

Friesland Bank maakt gebruik van een macro hedge. Dit betreft een portefeuille hedge, waarbij de hypotheekportefeuille aangewezen is als ingedekte positie. Van deze portefeuille wordt de renterisicopositie beperkt door de rentegevoeligheid van de waarde van de kasstromen uit de hypotheekportefeuille te verlagen door het afsluiten van IRS transacties die per saldo een tegengestelde rentegevoeligheid hebben. De reële waardeveranderingen van de betreffende IRS'en compenseren daarbij (een gedeelte van) de reële waardeveranderingen van de kasstromen uit de hypotheekportefeuille. Het risico van reële waardeveranderingen van de ingedekte positie als gevolg van wijzigingen in de interbancaire (EURIBOR) swaprente wordt aangemerkt als ingedeekt risico. Overige (rente)risicocomponenten bovenop de interbancaire (EURIBOR) swaprente die de reële waarde van de ingedekte positie kunnen beïnvloeden worden niet ingedeekt. De effectiviteitstoetsing vindt maandelijks prospectief en retrospectief op portefeuilleniveau plaats.

c) Cash flow hedge-accounting

Bij cash flow hedge-accounting wordt een mogelijke variabiliteit in toekomstige kasstromen afgedekt. De verandering in de reële waarde van het derivaat wordt, voor zover effectief, niet in de winst- en verliesrekening maar in de overige niet-gerealiseerde resultaten verwerkt tot het moment dat het afgedekte item de winst- en verliesrekening beïnvloedt.

Belangen gehouden in andere ondernemingen

a) Algemeen

De waardering en verwerking van andere ondernemingen in de jaarrekening is afhankelijk van de mate waarin de bank invloed kan uitoefenen op het beleid. Daarnaast wordt er binnen de bank onderscheid gemaakt in bancaire belangen (dit zijn strategische aandelenbelangen gehouden door de bank zelf) en participaties (dit zijn aandelenbelangen gehouden door het participatiebedrijf van de bank). Er worden in de jaarrekening van Friesland Bank N.V. verschillende soorten belangen onderkend:

- Bedrijfscombinaties
- Joint ventures
- Geassocieerde deelnemingen
- Aandelenbelangen

b) Bedrijfscombinaties

Belangen waarin overwegende zeggenschap ('control') kan worden uitgeoefend (doorgaans belangen groter dan 50%) worden geconsolideerd. Bedrijfscombinaties worden verantwoord op basis van de overnamemethode. De overnameprijs van een acquisitie wordt bepaald als het geldbedrag of equivalent daarvan dat is overeengekomen voor de verkrijging van de bedrijfscombinatie, eventueel vermeerderd met kosten die direct toerekenbaar zijn aan de overname. Voor elke bedrijfscombinatie worden de minderheidsbelangen gewaardeerd tegen het aandeel van de gekochte onderneming in de identificeerbare netto activa. Directe acquisitiekosten worden ten laste van de winst- en verliesrekening gebracht. Tot en met 2009 werden deze kosten geactiveerd.

Indien een bedrijfscombinatie in stappen wordt aangekocht, wordt de reële waarde van het eerder gehouden belang opnieuw bepaald op het moment van aankoopdatum. Hieruit voortvloeiende waardemutatie wordt verantwoord in de winst- en verliesrekening.

Eventuele voorwaardelijke verplichtingen worden gewaardeerd tegen reële waarde en opgenomen als een verplichting. Navolgende mutaties in de reële waarde hiervan worden verantwoord in de winst- en verliesrekening of in de overige (niet-) gerealiseerde resultaten.

De waardering van een belang van derden in de overgenomen onderneming wordt naar keuze gewaardeerd tegen de reële waarde op aanschafdatum of tegen het proportioneel aandeel in de identificeerbare activa en verplichtingen van de overgenomen onderneming.

c) Joint ventures

Belangen met joint control (joint ventures) worden niet geconsolideerd. De equity-methode wordt toegepast om deze belangen te waarderen, zijnde de kostprijs plus het aandeel in het resultaat en vermogensmutaties na verwerving minus het aandeel in gedane uitkeringen na verwerving. Een indicatie voor een joint venture is een belang van precies 50%. Zodra joint control vervalt, worden belangen uit de consolidatiekring verwijderd. Afhankelijk van het resterende belang worden deze belangen verwerkt als deelneming of financieel instrument. Gedurende 2010 en 2009 heeft Friesland Bank geen belangen in joint ventures gehad.

d) Geassocieerde deelnemingen

Belangen waar invloed van betekenis kan worden uitgeoefend (doorgaans belangen van 20% tot 50%) worden in de balans opgenomen in de post geassocieerde deelnemingen. Belangen waar invloed van betekenis kan worden uitgeoefend worden gewaardeerd tegen de equity-methode, zijnde de kostprijs plus het aandeel in het resultaat en vermogensmutaties na verwerving minus het aandeel in gedane uitkeringen na verwerving.

e) Aandelenbelangen

Belangen waarin geen invloed van doorslaggevende betekenis of invloed van betekenis kan worden uitgeoefend, worden geclassificeerd als financieel instrument voor verkoop beschikbaar en gewaardeerd tegen reële waarde met reële waardeveranderingen via het vermogen. Een belangrijke indicator hiervoor is een aandelenbelang kleiner dan 20%. Deze belangen worden in de balans opgenomen in de post overige financiële activa. Een financieel instrument wordt in de balans opgenomen zodra de onderneming contractpartij is en derhalve recht heeft op de voordelen respectievelijk gebonden is aan de verplichtingen voortkomende uit de contractuele bepalingen van het desbetreffende financiële instrument (trade date accounting).

Immateriële vaste activa

a) Goodwill

De in een bedrijfscombinatie verworven goodwill is gelijk aan de waarde waarmee de kostprijs van de bedrijfscombinatie het belang van de overnemende partij in de netto reële waarde van de identificeerbare activa, verplichtingen en voorwaardelijke verplichtingen overschrijdt. Goodwill wordt in eerste instantie op de balans opgenomen en gewaardeerd tegen kostprijs, tenzij het bedrag aan goodwill negatief is. In dat geval zal het bedrag aan goodwill direct naar de winst- en verliesrekening worden gebracht.

Na eerste opname wordt goodwill gewaardeerd tegen kostprijs, verminderd met eventuele geaccumuleerde bijzondere waardeverminderingen. Op goodwill wordt niet stelselmatig afgeschreven. Periodiek – en tenminste jaarlijks – wordt, indien gebeurtenissen of wijzigingen in omstandigheden daartoe aanleiding geven, beoordeeld of er een bijzondere waardevermindering opgetreden is als gevolg van structurele wijziging in de verwachte toekomstige kasstromen. Bijzondere waardeverminderingen worden ten laste van de winst- en verliesrekening gebracht.

b) Overige immateriële activa

De overige immateriële activa bestaat uit gekochte software alsmede gekochte separaat identificeerbare onderdelen voortvloeiend uit de aankoop van bedrijfscombinaties, zoals klantrelaties, merknamen, assurantieportefeuilles en vergelijkbare onderdelen. De overige immateriële activa worden gewaardeerd tegen kostprijs verminderd met de cumulatieve afschrijvingen en bijzondere waardeverminderingen. De afschrijving ten laste van de winst- en verliesrekening geschiedt op basis van de geschatte economische gebruiksduur van de betreffende immateriële activa, tenzij de gebruiksduur onbepaald is. De afschrijving van de overige immateriële activa start op het moment dat de activa gebruiksklaar zijn. De geschatte economische levensduur voor overige immateriële activa met een beperkte gebruiksduur is afhankelijk van de specifieke kenmerken van het actief. In de jaarrekening zijn de volgende termijnen gehanteerd:

- Klantrelaties 3 – 20 jaar
- Merknamen 3 – 15 jaar
- Software 3 – 5 jaar

Materiële vaste activa

De onroerende zaken en bedrijfsmiddelen worden opgenomen tegen kostprijs verminderd met de cumulatieve afschrijvingen en bijzondere waardeverminderingen. Lineaire afschrijving vindt plaats over de geschatte economische levensduur van alle onroerende zaken en bedrijfsmiddelen, met uitzondering van grond in eigendom, waarvan de economische levensduur als onbeperkt wordt aangemerkt. De restwaarde wordt periodiek beoordeeld.

De geschatte gebruiksduur is als volgt:

- Gebouwen 10 – 33 jaar
- Technische installaties 10 – 15 jaar
- Inventarissen 8 – 12 jaar
- Computerapparatuur 3 – 5 jaar

Vaste activa aangehouden voor verkoop

Een vast actief wordt gekwalificeerd als aangehouden voor verkoop indien het hoogst waarschijnlijk is dat de boekwaarde gerealiseerd zal worden door middel van een verkooptransactie die volgens planning binnen twaalf maanden zal plaatsvinden, en niet door voortgezet gebruik. Vaste activa en groepen activa die worden afgestoten worden gewaardeerd op de laagste van de boekwaarde en de reële waarde minus verkoopkosten. Eventuele bijzondere waardeverminderingen bij de eerste classificatie als aangehouden voor verkoop worden in de winst- en verliesrekening opgenomen. Op materiële vaste activa en immateriële activa zullen na eerste opname als aangehouden voor verkoop geen afschrijvingen meer plaatsvinden.

Bijzondere waardeverminderingen niet-financiële activa

Bij niet-financiële activa vindt er jaarlijks een toetsing plaats of er aanwijzingen bestaan voor een bijzondere waardevermindering. Indien sprake is van een dergelijke aanwijzing worden de activa getoetst op bijzondere waardevermindering.

Ongeacht of er eventueel aanwijzingen zijn voor een mogelijke waardevermindering, wordt de boekwaarde van goodwill en immateriële activa nog niet in gebruik minstens één keer per jaar onderworpen aan een gedetailleerde waardeverminderingstoets door vergelijking van de opbrengstwaarde van kasstroomgenererende eenheden met hun boekwaarde. De hoogste van de waarde in gebruik enerzijds en de reële waarde verminderd met verkoopkosten anderzijds bepaalt de opbrengstwaarde. De realiseerbare waarde van een kasstroomgenererende eenheid wordt bepaald door berekening van de contante waarde van de verwachte toekomstige kasstromen van die kasstroomgenererende eenheid met de rentevoet voor belasting. De belangrijkste aannames die zijn gebruikt in het kasstroommodel zijn afhankelijk van de inputgegevens die verschillende financiële en economische variabelen weerspiegelen, zoals de risicovrije rente in een land en een premie die het inherente risico van de betreffende entiteit weergeeft. Deze variabelen worden bepaald op basis van een beoordeling door het management. Er wordt een waardeverminderingverlies opgenomen indien de boekwaarde van een actief hoger is dan de realiseerbare waarde.

Leaseovereenkomsten

De leaseovereenkomsten die Friesland Bank afsluit betreffen operationele leases. Het totaal van de onder de leaseovereenkomsten betaalde bedragen wordt lineair in de winst- en verliesrekening verantwoord over de looptijd van de overeenkomst. Als er betalingen aan de verhuurder (lessor) worden verricht in verband met het voortijdig beëindigen van de leaseovereenkomst, worden deze onmiddellijk als last in de winst- en verliesrekening verantwoord.

Belastingen

a) Acute belastingen

Acute belastingen worden in de balans verantwoord voor het bedrag dat verwacht wordt ontvangen te worden dan wel dat verwacht wordt betaald te worden. Voor de waardering wordt gebruik gemaakt van de belastingtarieven die zijn vastgesteld op balansdatum, dan wel waartoe materieel reeds op balansdatum besloten is.

b) Latente belastingen

De voorziening voor latente belastingverplichtingen (belastinglatenties) wordt gevormd op basis van de balansmethode, waarbij een voorziening wordt getroffen voor tijdelijke verschillen tussen de boekwaarde van activa en verplichtingen ten behoeve van de financiële verslaggeving en de fiscale boekwaarde van die posten. Voor de volgende tijdelijke verschillen wordt geen voorziening getroffen:

- Fiscaal niet aftrekbare goodwill;
- De eerste opname van activa of verplichtingen die noch de commerciële noch de fiscale winst beïnvloeden, en
- Verschillen die verband houden met investeringen in dochterondernemingen voor zover zij in de voorzienbare toekomst waarschijnlijk niet zullen worden afgewikkeld.

Het bedrag van de voorziening voor latente belastingverplichtingen is gebaseerd op de wijze waarop de boekwaarde van de activa en verplichtingen naar verwachting zal worden gerealiseerd of afgewikkeld, waarbij gebruik wordt gemaakt van de belastingtarieven die zijn vastgesteld op balansdatum, dan wel waartoe materieel reeds op balansdatum besloten is.

De boekwaarde van actieve belastinglatenties wordt jaarlijks per de balansdatum beoordeeld en verlaagd voor zover het niet langer waarschijnlijk is dat voldoende belastbare winst in de toekomst zal worden gerealiseerd om geheel of gedeeltelijk gebruik te maken van de actieve belastinglatentie. Het bedrag van de latente belastingvorderingen wordt verlaagd voor zover het niet langer waarschijnlijk is dat het daarmee samenhangende belastingvoordeel zal worden gerealiseerd.

c) Belastingen naar de winst of het verlies

De belasting naar de winst of het verlies over het boekjaar omvat de over de verslagperiode verschuldigde en verrekenbare winstbelastingen en latente winstbelastingen. De winstbelasting wordt in de winst- en verliesrekening opgenomen, behoudens voor zover deze betrekking heeft op posten die rechtstreeks in de overige resultaten worden opgenomen, in welk geval de belasting in de overige resultaten wordt verwerkt. De belasting is berekend aan de hand van belastingtarieven die zijn vastgesteld op balansdatum, dan wel waartoe materieel reeds op balansdatum is besloten, en correcties op de over voorgaande jaren verschuldigde belasting.

Vorraden

De voorraden worden aangehouden door de geconsolideerde industriële participaties. De voorraden grondstoffen zijn gewaardeerd op historische inkooprijzen, waar nodig onder aftrek van voorzieningen voor incourantheid. Het onderhanden werk en de goederen in bewerking worden gewaardeerd tegen directe productiekosten, vermeerderd met toegerekende indirecte kosten dan wel een opslag voor indirecte kosten. De voorraden goederen gereed worden gewaardeerd tegen historische kostprijs of lagere opbrengstwaarde.

Voorzieningen

a) Algemeen

Voorzieningen worden opgenomen wanneer de bank op balansdatum een verplichting heeft (in rechte afdwingbaar of feitelijk) die zijn oorsprong vindt in een gebeurtenis in het verleden en wanneer het waarschijnlijk is dat voor de afwikkeling van die verplichting een uitstroom van middelen noodzakelijk is en een betrouwbare schatting van de omvang van de verplichting kan worden gemaakt. Indien het effect daarvan materieel is, worden de voorzieningen bepaald door de verwachte toekomstige kasstromen contant te maken op basis van een disconteringsvoet vóór belasting die een afspiegeling is van de actuele markttransacties van de tijdswaarde van geld en, waar nodig, van de specifieke risico's met betrekking tot de verplichting.

b) Voorziening voor pensioenen

Friesland Bank kent een zogenaamde defined benefit pensioenregeling. De netto verplichting uit hoofde van toegezegde pensioenregelingen wordt voor iedere regeling afzonderlijk berekend door een schatting te maken van de pensioenaanspraken die werknemers hebben opgebouwd in ruil voor hun diensten in de verslagperiode en voorgaande perioden. Deze pensioenaanspraken worden gediscoteerd om de contante waarde te bepalen, en de reële waarde van de fondsbeleggingen wordt hierop in mindering gebracht. Bij de bepaling van de disconteringsvoet wordt uitgegaan van de nominale rentetermijnstructuur, plus een creditspread op basis van iBoxx (AArated), waarvan de looptijd de termijn van de verplichtingen benadert. De berekening wordt uitgevoerd door een erkende actuaris volgens de 'projected unit credit methode'.

Wanneer de pensioenaanspraken uit hoofde van een regeling worden verhoogd, wordt het gedeelte van de verhoogde pensioenaanspraken dat betrekking heeft op de verstreken dienstdtijd van werknemers lineair als last in de winst- en verliesrekening opgenomen over de gemiddelde periode totdat de pensioenaanspraken onvoorwaardelijk worden. Voor zover de aanspraken onmiddellijk onvoorwaardelijk worden, wordt de last onmiddellijk in de winst- en verliesrekening opgenomen. Wanneer de pensioenaanspraken uit hoofde van een regeling worden verlaagd, wordt dit onmiddellijk als bate in de winst- en verliesrekening opgenomen.

Als gevolg van veranderingen in marktomstandigheden, economische - en sterftetrends kunnen de werkelijke resultaten aanmerkelijk verschillen van de actuariële aannames. De hoogte van de defined benefit pensioenregeling en de hoogte van de toekomstige pensioenlasten kunnen aanzienlijk beïnvloed worden door een verandering van deze aannames. Verschillen tussen het verwachte en werkelijke rendement op beleggingen door veranderingen in actuariële aannames en aanpassingen van ervaringscijfers worden niet in de winst- en verliesrekening verantwoord, tenzij het totaal van de cumulatieve wijzigingen buiten een bandbreedte van 10% van de

grootste van de verplichting uit hoofde van de regeling óf de reële waarde van de bijhorende beleggingen valt. Het deel dat buiten de bandbreedte valt, wordt ten gunste of ten laste van de winst- en verliesrekening gebracht over het verwachte gemiddeld resterend aantal dienstjaren van de deelnemers.

Naast pensioenen worden ook andere lange termijn personeelsbeloningen opgenomen in de balans zoals bijvoorbeeld regelingen voor jubilea. Voor deze componenten zijn geen beleggingen aanwezig. De toekomstige uitkeringen en kosten worden op dezelfde wijze gediscoteerd als de pensioenen.

c) Overige voorzieningen

De in de balans opgenomen overige voorzieningen betreffen mogelijke toekomstige verplichtingen voor het terugbetalen van nog niet verdiende assurantieprovisies. De omvang van deze voorzieningen wordt bepaald op basis van zowel historische gegevens als een toekomstige inschatting.

Baten

Baten worden verantwoord voor zover het waarschijnlijk is dat de economische voordelen van transacties ten goede komen aan de groep en ze betrouwbaar kunnen worden bepaald.

Rentebaten en –lasten inzake financiële instrumenten worden in de winst- en verliesrekening verantwoord op basis van de effectieve rentemethode gebaseerd op de werkelijke aankoopprijs. De effectieve rentemethode is gebaseerd op de verwachte stroom van kasontvangsten, waarbij rekening wordt gehouden met het risico van vervroegde aflossing van het onderliggende financiële instrument en de directe kosten en opbrengsten, zoals de in rekening gebrachte transactiekosten, bemiddelingsprovisies en disagio of agio. Indien het risico van vervroegde aflossing in onvoldoende mate betrouwbaar kan worden bepaald, wordt uitgegaan van de kasstromen gedurende de gehele looptijd van de financiële instrumenten. Verkoopresultaten inzake rentedragende financiële instrumenten worden genomen op het moment van overdracht en verantwoord als resultaat financiële transacties.

Provisiebaten en –lasten worden verantwoord in de periode waar zij betrekking op hebben. De ontvangen provisievergoedingen omvatten de opbrengsten uit hoofde van het assurantiebedrijf, effectentransacties en betalingsverkeer. Deze worden opgenomen in de verslagperiode waarin de dienstverlening plaatsvindt.

Dividendbaten worden in de winst- en verliesrekening opgenomen op het moment dat het recht van de entiteit op betaling wordt gevestigd. In geval van genoteerde effecten is dit de datum waarop het dividend wordt uitgekeerd.

Resultaten die zijn behaald op verkoop of terugkoop van gesecuritiseerde posten worden in de winst- en verliesrekening verantwoord op moment van verkoop. Het resultaat wordt bepaald als het verschil tussen de boekwaarde op moment van verkoop en de transactiewaarde. Resultaten worden verantwoord onder resultaat uit financiële transacties. Indien door verkoop het recht op de kasstromen van het actief is komen te vervallen of nagenoeg alle risico's en voordelen verbonden aan het actief zijn overgedragen, wordt een actief niet langer op de balans opgenomen.

De post omzet participaties betreft de omzet zoals gegenereerd door de via het participatiebedrijf meegeconsolideerde deelnemingen. De grondslagen van de financiële verslaggeving van deze meegeconsolideerde deelnemingen zijn waar nodig aangepast teneinde consistentie te waarborgen met de grondslagen van Friesland Bank.

Lasten

De lasten vloeien voort uit normale bedrijfsactiviteiten. De personeels- en andere beheerskosten worden toegerekend aan het boekjaar waar zij betrekking op hebben. De post afschrijvingen omvat alle afschrijvingen met betrekking tot materiële en immateriële vaste activa. De specifieke grondslagen voor de afschrijvingen worden bij de betreffende balansposten nader toegelicht.

Niet uit de balans blijvende verplichtingen

Voorwaardelijke verplichtingen zijn verplichtingen die niet worden opgenomen in de balans, omdat het bestaan afhankelijk is van het zich in de toekomst al dan niet voordoen van een of meer onzekere gebeurtenissen zonder dat Friesland Bank daarop doorslaggevende invloed kan uitoefenen. De invloed van Friesland Bank wordt derhalve kleiner dan 50% verondersteld. Het is niet mogelijk om een betrouwbare schatting van de verplichting te maken.

Kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht wordt opgesteld volgens de indirecte methode waarbij onderscheid wordt gemaakt tussen kasstromen uit operationele-, investerings- en financieringsactiviteiten. Kasstromen in vreemde valuta worden omgerekend tegen de wisselkoers op de transactiedatum. Bij de nettokasstroom uit operationele activiteiten wordt het resultaat voor belasting gecorrigeerd voor posten in de winst- en verliesrekening en mutaties in balansposten die niet daadwerkelijk leiden tot kasstromen in het boekjaar.

Investeringen in (geconsolideerde) deelnemingen worden vermeld onder de kasstroom uit investeringsactiviteiten. De op acquisitiedatum aanwezige liquide middelen worden op de aankoopprijs in mindering gebracht. In het kader van het kasstroomoverzicht zijn de kas en kasequivalenten gedefinieerd conform de balanspost liquide middelen.

De nettokasstroom met betrekking tot kredieten heeft slechts betrekking op transacties die voortvloeien uit daadwerkelijke betalingen en ontvangsten. De toevoegingen aan de voorzieningen voor oninbaarheid, die in mindering zijn gebracht op de balanspost kredieten, zijn gecorrigeerd op het resultaat voor belasting en zijn separaat opgenomen in het kasstroomoverzicht.

Gesegmenteerde informatie

Primair onderscheidt Friesland Bank voor haar interne performancemeting de volgende bedrijfsonderdelen: het bankbedrijf, het participatiebedrijf en de bancaire deelnemingen (een aantal bancaire belangen, waaronder Van Lanschot N.V.). Vanwege het feit dat er sprake is van centrale financiering door het bankbedrijf worden er financieringslasten toegerekend aan het participatiebedrijf en de bancaire deelnemingen. Als basis hiervoor geldt de boekwaarde van activa van deze bedrijfsonderdelen. Voor wat betreft de financieringsmix wordt aangesloten bij de eisen die vanuit het toezicht worden gesteld. Als tarief gelden de Friesland Bank-specifieke marktтарieven (swapcurve plus een opslag die de bank voor de verschillende instrumenten moet betalen), welke wordt berekend als het gemiddelde over drie jaren.

1.2.5 Significante schattingen en veronderstellingen

Het samenstellen van de jaarrekening vereist dat de leiding van de vennootschap oordelen vormt en schattingen en veronderstellingen doet die invloed hebben op de posten van de balans, de winst- en verliesrekening en de toelichting. Ondanks het feit dat deze schattingen gebaseerd zijn op de meest actuele kennis van lopende zaken en acties, kan de werkelijkheid uiteindelijk afwijken van de gemaakte schattingen. De schattingen en onderliggende veronderstellingen worden voortdurend beoordeeld. Herzieningen van schattingen worden opgenomen in de periode waarin de schatting wordt herzien indien de herziening alleen voor die periode gevolgen heeft, of in de periode van herziening en toekomstige perioden indien de herziening gevolgen heeft voor zowel de verslagperiode als toekomstige perioden.

De leiding van de vennootschap heeft met het Audit & Compliance Commissie gesproken over de ontwikkeling en keuze van en informatieversteviging over essentiële grondslagen voor financiële verslaggeving en schattingen, alsook over de toepassing van deze grondslagen en schattingen. De belangrijkste schattingen en taxaties hebben betrekking op reële waardebeoordelingen, bijzondere waardeverminderingen van kredieten en deelnemingen, latente belastingen, overige financiële activa en goodwill, de uitgangspunten voor de bepaling van de pensioenverplichtingen en de uitkomsten van lopende juridische procedures.

1.2.6 Nog niet effectieve wijzigingen in grondslagen en toelichtingen

De volgende standaarden, aanpassingen van standaarden en interpretaties, die nog niet van kracht zijn of nog niet door de Europese Unie zijn bekrachtigd worden door Friesland Bank nog niet toegepast:

IAS 24 Related Party Disclosure

De gewijzigde standaard is effectief voor boekjaren startend op of na 1 januari 2011. Het verheldert de definitie van een related party om de identificatie van dergelijke banden te vereenvoudigen en om inconsistenties in de toepassing te elimineren. De aangepaste standaard introduceert een gedeeltelijke vrijstelling van toelichtingsvereisten voor aan de overheid verbonden partijen. De Groep verwacht geen aanpassingen als gevolg van de gewijzigde standaard.

IAS 32 Financial Instruments: Presentation – Classification of Rights Issues

De wijziging in IAS 32 is effectief voor boekjaren startend op of na 1 februari 2010 en wijzigt de definitie van een financial liability om een uitgifte van een recht (en sommige opties of warrants) als eigen vermogen te classificeren in gevallen dat dergelijke rechten pro rata gegeven worden aan alle bestaande eigenaren van dezelfde class van een non-derivative eigen vermogen instrument van een onderneming, of om een vast aantal eigen vermogen instrumenten van een onderneming te kopen voor een vast bedrag in enige valuta. Deze aanpassing zal geen gevolgen hebben voor de Groep.

IFRS 9 Financial Instruments

Het belangrijkste aandachtspunt van de nieuwe standaard zal classificatie en waardering van financiële activa en financiële verplichtingen zijn. Daarnaast zullen ook de volgende onderdelen door de standaard gewijzigd gaan worden (projecten zijn momenteel gaande): bijzondere waardeverminderingen van financiële instrumenten en hedge-accounting. De ontwikkeling van IFRS 9 bestaat uit de volgende drie belangrijkste fasen (inclusief huidige status): Fase 1: Classification and measurement – assets (definitief – niet geëndorsed door EU); Fase 1: Classification and measurement – liabilities (definitief – niet geëndorsed door EU); Fase 2: Impairment methodology (exposure draft gereed) en Fase 3: Hedge-accounting (exposure draft gereed). Doordat momenteel fase 1 inzake assets en liabilities nog niet is geëndorsed door de EU heeft Friesland Bank ervoor gekozen om niet te opteren voor vervroegde toepassing.

IFRIC 12 Service Concession Arrangements

“Dienstverlening uit hoofde van concessieovereenkomsten” is van toepassing op verslagperioden die op of na 1 januari 2010 aanvangen. Deze interpretatie behandelt de waardering en verwerking door concessiehouders van concessiecontracten bij publiek-private samenwerking. Friesland Bank is geen concessiehouder en derhalve is de interpretatie niet van toepassing.

IFRIC 14 Prepayments of a minimum funding requirement

De wijziging in IAS 32 is effectief voor boekjaren startend op of na 1 januari 2011 en dient met terugwerkende kracht verwerkt te worden. De wijziging biedt een handvat voor het bepalen van de terugverdienbaarheid van een pensioenactief. De wijziging biedt de mogelijkheid om de vooruitbetaling van een minimum funding requirement als een actief te verantwoorden. Deze wijziging zal geen gevolgen hebben voor de Groep.

IFRIC 15 Agreements for the Construction of Real Estate

“Contracten voor de bouw van vastgoed” is van toepassing op verslagperioden die op of na 1 januari 2010 aanvangen. IFRIC 15 geeft duidelijkheid over de classificatie van een contract voor de bouw van onroerend goed, waarbij het vooral gaat om het moment van opbrengstverantwoording. Deze interpretatie heeft geen gevolgen voor Friesland Bank aangezien de bank dergelijke contracten niet kent.

IFRIC 16 Hedges of a Net Investment in a Foreign Operation

“Afdekking van een netto-investering in een buitenlandse entiteit” is van toepassing op verslagperioden die op of na 1 januari 2010 aanvangen. Interpretatie van de verwerking van het afdekken van valutakoersrisico's van netto-investeringen in buitenlandse activiteiten. Deze interpretatie heeft geen gevolgen voor Friesland Bank aangezien de bank dergelijke activiteiten niet kent.

IFRIC 18 Transfers of Assets from Customers

“Overdracht van activa van klanten” is van toepassing op verslagperioden die op of na 1 januari 2010 aanvangen. IFRIC 18 verduidelijkt de IFRS-regelgeving voor de verwerking van contracten waarbij de cliënt vaste activa (of betalingen daarvoor) aan de onderneming levert, waarbij deze activa worden ingezet voor aansluiting van de cliënt op een netwerk van de onderneming of waarbij de cliënt permanente toegang verwerft tot levering van goederen of diensten, zoals elektriciteit, gas of water. Deze interpretatie is niet van toepassing voor Friesland Bank.

IFRIC 19 Extinguishing Financial Liabilities with Equity Instruments

De wijziging in IAS 32 is effectief voor boekjaren startend op of na 1 juli 2010. De interpretatie verduidelijkt dat eigen vermogen instrumenten die worden verstrekt aan een crediteur om een financiële schuld te voldoen kwalificeert als een betaalde consideratie. De verstrekte eigen vermogen instrumenten worden gewaardeerd tegen reële waarde. Indien de reële waarde niet betrouwbaar kan worden vastgesteld, worden de instrumenten gewaardeerd tegen de reële waarde van de voldane schuld. Een winst of verlies wordt direct in de winst- en verliesrekening verantwoord. Deze aanpassing zal geen gevolgen hebben voor de Groep.

Improvements to IFRSs

De IASB heeft een aantal wijzigingen uitgevaardigd op haar IFRS standaarden. De wijzigingen zijn nog niet verwerkt, aangezien zij pas effectief zijn voor boekjaren startend na 1 juli 2010 of 1 januari 2011. De wijzigingen hebben betrekking op de volgende standaarden:

- IFRS 3 Business Combinations
- IFRS 7 Financial Instruments: Disclosures
- IAS 1 Presentation of Financial Statements
- IAS 27 Consolidated and Seperate Financial Statements
- IFRIC 13 Customer Loyalty Programmes

Het is de verwachting dat de wijzigingen geen gevolgen zullen hebben voor de financiële positie of resultaten van de Groep.

1.3 Toelichting op de geconsolideerde balans

(x € 1.000)

1. Kasmiddelen

Onder deze post vallen wettige betaalmiddelen met inbegrip van in vreemde valuta luidende bankbiljetten en munten, alsmede direct opeisbare tegoeden bij de Centrale Bank.

	2010	2009
Deze post bestaat uit:		
- Kasmiddelen	9.361	10.738
- Tegoeden bij de Centrale Bank	56.768	49.501
	66.129	60.239

De tegoeden bij de Centrale Bank hebben betrekking op de verplichte kasgeldreserve en zijn daarom niet beschikbaar voor de normale bancaire activiteiten.

2. Bankiers

Hieronder worden opgenomen alle met de bedrijfsuitoefening van de bank samenhangende vorderingen op bankiers, onder welke titel dan ook, mits niet belichaamd in effecten.

	2010	2009
Deze post bestaat uit:		
- Direct opeisbare tegoeden	511.520	680.538
- Niet-direct opeisbare tegoeden	22.163	-
	533.683	680.538

Voor de vorderingen opgenomen onder dit hoofd is geen voorziening voor oninbaarheid getroffen. Onder de niet-direct opeisbare tegoeden is een vordering ter hoogte van € 22,1 miljoen op DSB opgenomen inzake het depositogarantiestelsel. De vordering bestaat uit een voorschot van € 26,6 miljoen en de in 2009 en 2010 gevormde voorziening ter hoogte van € 4,5 miljoen.

3. Kredieten

Hieronder worden opgenomen alle met de bedrijfsuitoefening van de bank samenhangende vorderingen, voor zover het geen vorderingen op bankiers en effecten zijn.

	2010	2009
Deze post bestaat uit:		
- Kredieten aan de overheid	14.092	72.641
- Kredieten aan grote ondernemingen	2.199.192	2.173.728
- Kredieten aan kleine en middelgrote ondernemingen	1.743.218	1.683.669
- Woninghypotheken aan particulieren	4.109.756	4.130.116
- Overige particuliere kredieten	614.153	501.622
- Voorziening voor oninbaarheid	-134.579	-110.802
Totaal kredieten	8.545.832	8.450.974

In de post kredieten zijn door de bank gesecuritiseerde vorderingen ten bedrage van € 3,4 miljard (2009: € 3,9 miljard) opgenomen. Dit betreft particuliere woninghypotheken en zakelijke kredieten waarvan het economische eigendom is overgedragen aan z.g. Special Purpose Vehicles (SPV's): Stichting Eleven Cities No. 1, Stichting Eleven Cities No. 2, Stichting Eleven Cities No. 3, Stichting Eleven Cities No. 4, Stichting Eleven Cities No. 5 en Stichting Eleven Cities No. 6. Het kredietrisico op deze leningen wordt in beginsel gedragen door de desbetreffende stichtingen, het renterisico berust bij Friesland Bank. De hoofdsommen van gesecuritiseerde vorderingen met een achterstand groter dan 90 dagen en/of in behandeling bij Bijzonder Beheer bedragen € 35,2 miljoen (2009: € 16,6 miljoen). In 2010 was het noodzakelijk hiervoor een voorziening voor oninbaarheid te vormen bij de gezamenlijke SPV's ter hoogte van € 7,3 miljoen (2009: € 1,6 miljoen). De waarde van de in het kader van deze securitisaties uitgegeven schuldbewijzen bedraagt € 3,4 miljard (2009: € 3,9 miljard) en zijn aan de passiefzijde van de balans in de posten schuldbewijzen (zie onderdeel 16) en achtergestelde schulden (zie onderdeel 21) opgenomen.

De zekerheden voor de bank bestaan hoofdzakelijk uit onroerend goed, verpandingen van vorderingen en voorraden en garantstellingen. De kredieten uitgesplitst naar zekerheden:

	2010	2009
- overheidsgarantie	6%	6%
- hypothecaire dekking	45%	47%
- overige zekerheden (inclusief blanco)	49%	47%
	100%	100%

Onder overige zekerheden en blanco kredieten zijn kredieten opgenomen waarvoor de Groep zakelijk onroerend goed, bedrijfsmiddelen, voorraden, debiteuren, hoofdelijke garanties en dergelijke als onderpand heeft verkregen van de kredietnemer. De verstrekking van blanco financieringen vindt onder strikte voorwaarden/condities plaats.

Het verloop van de voorziening voor oninbaarheid is als volgt:

2010	Kleine/middel-		Woning- hypotheken	Overige particuliere kredieten	Totaal 2010
	Grote ondernemingen	grote onder- nemingen			
Stand per 1 januari	60.918	30.283	15.404	4.197	110.802
Afboekingen	-4.898	-4.665	-2.916	-763	-13.242
Verminderingen	-1.510	-4.579	-3.763	-724	-10.576
Toevoegingen	17.175	19.863	8.038	2.205	47.281
Ontvangsten	-	10	266	38	314
Stand per 31 december	71.685	40.912	17.029	4.953	134.579
Specifieke voorziening	71.685	40.848	15.382	4.718	132.633
Portefeuille voorziening	-	64	1.647	235	1.946
Kredieten met waardevermindering, die specifiek zijn voorzien:					
Bruto kredietwaarde	256.941	167.556	77.760	18.102	520.359
Zekerheden	143.552	104.084	50.475	10.660	308.771
Netto kredietwaarde	113.389	63.472	27.285	7.442	211.588

2009	Kleine/middel-		Woning- hypotheken	Overige particuliere kredieten	Totaal 2009
	Grote ondernemingen	grote onder- nemingen			
Stand per 1 januari	38.159	25.516	18.901	3.239	85.815
Afboekingen	-2	-5.855	-2.450	-336	-8.643
Verminderingen	-5.612	-5.161	-9.066	-1.051	-20.890
Toevoegingen	28.373	15.774	7.780	2.311	54.238
Ontvangsten	-	9	239	34	282
Stand per 31 december	60.918	30.283	15.404	4.197	110.802
Specifieke voorziening	60.918	30.206	13.423	3.914	108.461
Portefeuille voorziening	-	77	1.981	283	2.341
Kredieten met waardevermindering, die specifiek zijn voorzien:					
Bruto kredietwaarde	215.325	130.236	60.513	15.716	421.790
Zekerheden	114.495	85.712	39.205	9.186	248.598
Netto kredietwaarde	100.830	44.524	21.308	6.530	173.192

	Specifieke voorziening	Portefeuille voorziening	Totaal 2010	Specifieke voorziening	Portefeuille voorziening	Totaal 2009
Stand per 1 januari	108.461	2.341	110.802	84.031	1.784	85.815
Afboekingen	-11.165	-2.077	-13.242	-7.454	-1.189	-8.643
Verminderingen	-10.576	-	-10.576	-20.890	-	-20.890
Toevoegingen	45.913	1.368	47.281	52.774	1.464	54.238
Ontvangsten	-	314	314	-	282	282
Stand per 31 december	132.633	1.946	134.579	108.461	2.341	110.802

Het bedrag aan opgebouwde rentebaten ten aanzien van kredieten waarvoor een voorziening is getroffen wordt op de verrekeningsdatum in rekening courant van de cliënt gemuteerd en maakt integraal onderdeel uit van het uitstaande obligo.

Het bedrag aan de non-performing loans (dit zijn kredieten waarvoor geen rente meer wordt ontvangen) is € 47,4 miljoen (2009: € 31,7 miljoen). Het deel van de voorziening voor oninbaarheid dat betrekking heeft op de non-performing loans is € 31,8 miljoen (2009: € 19,8 miljoen). Net als in 2009 hebben er in 2010 nagenoeg geen onderhandelingen plaatsgevonden om leningen te herstructureren met als gevolg dat een post niet in de voorziening is verantwoord.

4. Overige financiële activa

Hieronder zijn opgenomen alle financiële instrumenten, vastrentend en niet-vastrentend, in de handelsportefeuilles en beleggingsportefeuilles, alsmede derivaten met een positieve reële waarde. Deze post bestaat uit:

	2010	2009
Handelsportefeuille		
- aandelen	-	-
Voor verkoop beschikbaar		
- aandelen	72.144	79.025
- aandelenbelangen participatiebedrijf	14.510	12.744
- obligaties	371.580	365.242
Derivaten		
- held for trading	42.953	29.885
- toegewezen als hedge-instrument	2.742	2.311
Leningen *		
- RMBS portefeuille	344.430	365.157
	848.359	854.364

De uitsplitsing van de overige financiële activa naar emittent is als volgt:

	2010	2009
- Nederlandse overheid	278.829	194.276
- Private sector	569.530	660.088
	848.359	854.364

Het verloop van de obligaties voor verkoop beschikbaar is als volgt:

	2010	2009
Stand per 1 januari	365.242	509.056
- Aankopen	1.387.586	1.295.290
- Verkopen	-1.374.460	-1.410.430
- Lossingen	-102	-50.363
- Herwaarderingsen	142	21.712
- Herclassificatie RMBS portefeuille*	-	-
- Bijzondere waardeverminderingen	-6.828	-23
Stand per 31 december	371.580	365.242

** Herclassificatie RMBS*

Op basis van het amendement op IAS 39 en IFRS 7 "Herclassificatie van financiële instrumenten" heeft Friesland Bank in 2008 ervoor gekozen om per 1 juli 2008 tot herclassificatie over te gaan van de RMBS portefeuille inzake Nederlandse hypotheke vanuit obligaties voor verkoop beschikbaar naar leningen. De reden hiervoor is dat de markt voor deze instrumenten in 2008 grotendeels is weggevallen. De waardering is in 2008 gewijzigd als gevolg van deze herclassificatie van reële waarde via de herwaarderingsreserve naar geamortiseerde kostprijs. Indien er geen herclassificatie had plaatsgevonden zou de ongerealiseerde herwaardering per die datum € 31,2 miljoen lager uitgevallen zijn. De effectieve rentevoet op het moment van herclassificatie was 4,90%. Indien niet tot herclassificatie was overgegaan, zou de reële waarde van deze portefeuille per ultimo boekjaar op basis van een intern waarderingsmodel € 323,9 miljoen (2009: € 292,3 miljoen) bedragen. Indien niet tot herclassificatie was overgegaan, zou de mutatie van de ongerealiseerde herwaardering over 2010 € 39,3 miljoen hoger (2009: € 29,2 miljoen lager) zijn uitgevallen. Deze herclassificatie heeft geen impact gehad op de solvabiliteitsratio, noch op de resultatenrekening. De verwachting is dat alle posities in deze portefeuille tegen de nominale waarde van € 348,3 miljoen (2009: € 371,8 miljoen) zullen worden afgelost.

De volgende informatie geeft inzicht in de RMBS portefeuille sinds herclassificatie (per ultimo jaar in miljoenen)

	2010	2009	2008
Nominale waarde	348,3	371,8	384,7
Amortized cost waarde	344,4	365,2	375,2
Martwaarde	323,9	292,3	341,6
Verschil amortized cost waarde en marktwaarde	20,5	72,9	33,6

Het verloop van de RMBS portefeuille is als volgt:

	2010	2009
Stand per 1 januari	365.157	375.174
- Lossingen	-23.526	-12.859
- Amortisatie	2.799	2.842
Stand per 31 december	344.430	365.157

Het verloop van de aandelen voor verkoop beschikbaar is als volgt:

	2010	2009
Stand per 1 januari	79.025	87.573
- Aankopen	1.112	5.652
- Verkopen	-10.460	-59.269
- Herwaarderingen	2.428	45.069
- Bijzondere waardeverminderingen	-	-
- (De-)consolidaties	39	-
Stand per 31 december	72.144	79.025

Het verloop van de aandelenbelangen voor verkoop beschikbaar van het participatiebedrijf is als volgt:

	2010	2009
Stand per 1 januari	12.744	16.678
- Aankopen	470	750
- Verkopen	-1.191	-127
- Herwaarderingen	2.537	-608
- Herrubricering van deelnemingen	-	-
- Bijzondere waardeverminderingen	-50	-3.949
Stand per 31 december	14.510	12.744

De derivaten kunnen als volgt nader worden gespecificeerd:

	Gecon- tracteerd bedrag 2010	Reële waarde 2010		Gecon- tracteerd bedrag 2009	Reële waarde 2009	
		Activa	Passiva		Activa	Passiva
Derivaten aangehouden voor:						
- Handelsdoeleinden						
Rentecontracten, swaps	2.468.049	34.361	78.854	1.214.449	20.017	52.468
Rentecontracten, opties	510.369	4.291	4.293	314.571	4.089	4.149
Valutacontracten, forwards	126.070	1.592	1.062	164.075	2.127	3.115
Valutacontracten, opties	-	-	-	-	-	-
Credit default swaps	-	-	-	-	-	-
Subtotaal	3.104.488	40.244	84.209	1.693.095	26.233	59.732
- Fair value hedge-accounting						
Rentecontracten, swaps	280.269	2.742	31.068	720.269	2.311	68.092
Rentecontracten, futures	-	-	-	-	-	-
Subtotaal	280.269	2.742	31.068	720.269	2.311	68.092
- Cash flow hedge-accounting						
Rentecontracten, swaps	25.000	-	1.668	25.000	-	1.214
Aandelenopties cliënten	-	2.709	2.709	-	3.652	3.564
Totaal	3.409.757	45.695	119.654	2.438.364	32.196	132.602

Van de cash-flow hedges zal naar verwachting € 25 miljoen nominaal in 2016 tot een kasstroom leiden (2009: € 25 miljoen nominaal in 2016).

De aandelenopties betreffen transacties van cliënten die juridisch niet zijn afgescheiden van Friesland Bank. Hierbij treedt Friesland Bank op als intermediair tussen de klanten en de markt. De contractuele waarde is debet en credit hetzelfde, en per saldo nihil.

De gecontracteerde waarde geeft de onderliggende waarde van de activa, referentieprijzen of indices aan, die als basis dient voor de bepaling van waarde van de derivaten. De gecontracteerde waarde geeft het volume van uitstaande transacties aan op balansdatum, echter is geen indicatie voor het uitstaande marktrisico of kredietrisico.

De volgende tabel geeft de ongerealiseerde winsten en verliezen weer die nog niet in de winst- en verliesrekening zijn opgenomen:

2010	Reële waarde	Winsten	Verliezen	Bruto	Belasting	Netto
Obligaties	371.580	1.323	11.011	-9.688	2.422	-7.266
Aandelen	72.144	13.329	1.682	11.647	-31	11.616
Participaties	14.510	3.391	244	3.147	-	3.147
Derivaten	45.695	-	14.741	-14.741	3.685	-11.056
	503.929	18.043	27.678	-9.635	6.076	-3.559

2009	Reële waarde	Winsten	Verliezen	Bruto	Belasting	Netto
Obligaties	365.242	2.523	10.658	-8.135	2.074	-6.061
Aandelen	79.025	20.049	4.905	15.144	70	15.214
Participaties	12.744	1.968	1.280	688	-	688
Derivaten	32.196	-	19.897	-19.897	5.074	-14.823
	489.207	24.540	37.740	-12.200	7.218	-4.982

Eventuele ongerealiseerde verliezen die nog niet in de winst- en verliesrekening zijn opgenomen worden beschouwd als tijdelijke waardedalingen. Voor de posten opgenomen onder dit hoofd zijn voor € 6,9 miljoen (2009: € 4,0 miljoen) aan bijzondere waardeverminderingen doorgevoerd ten laste van de winst- en verliesrekening.

5. Geassocieerde deelnemingen

Hieronder zijn opgenomen aandelenbelangen waar invloed van betekenis wordt uitgeoefend.

	2010	2009
Dit betreffen aandelenbelangen in:		
- Kredietinstellingen	331.649	389.189
- Belangen gehouden door participatiebedrijf	86.988	107.301
- Overige deelnemingen	12.314	38.706
	430.951	535.196

Het verloop van deze post is als volgt:

	2010	2009
Stand per 1 januari	535.196	514.876
- Aankopen	1.203	16.534
- Verkopen	-25.550	-6.444
- Resultaat	28.730	11.606
- Herwaarderingen	-10.918	11.047
- Dividenden	-1.581	-7.994
- Bijzondere waardeverminderingen	-69.176	-4.429
- (De-)consolidaties	-26.953	-
Stand per 31 december	430.951	535.196

	2010	2009
De uitsplitsing naar verhandelbaarheid is als volgt:		
- Beursgenoteerd	175.558	114.120
- Niet-beursgenoteerd	255.393	421.076
	430.951	535.196

De beurskoers van Van Lanschot daalde in het afgelopen jaar. Ultimo 2010 was de beurskoers per aandeel van Van Lanschot € 30,05 (2009: € 36,84). Aangezien een beurswaarde die lager is dan de boekwaarde een indicatie is voor een mogelijke bijzondere waardevermindering is, net als voorgaand boekjaar, een impairment test uitgevoerd. Met het oog op nieuwe solvabiliteitsrichtlijnen onder Bazel III (per 1 januari 2013), waardoor binnen de berekening van de solvabiliteitsratio's het belang in Van Lanschot geheel ten laste komt van het kernvermogen, zou de deelneming in Van Lanschot over enige tijd kunnen worden vervreemd. Op basis van toekomstige verwachte dividendstromen, gebaseerd op de verwachte winst per aandeel, is de berekening op 31 december 2010 van de bedrijfswaarde uitgevoerd met een bijgestelde minder lange periode dat het belang zal worden aangehouden dan voorgaand boekjaar (tot medio 2012 in plaats van 10 jaar). Aan de hand van de uitkomsten van de impairment test berekening bedraagt ultimo 2010 de boekwaarde € 332 miljoen van het belang in Van Lanschot en heeft een afwaardering plaatsgevonden van € 61 miljoen.

Bij impairment test berekeningen worden veronderstellingen gebruikt, welke op dat moment de beste inschattingen van het management betreffen. De voor de berekening gehanteerde veronderstellingen zijn gebaseerd op openbare informatie van Van Lanschot en andere externe bronnen, waaronder groeiverwachting volgens externe analisten van de winst per aandeel. In de berekening is uitgegaan van een disconteringsvoet van 8,5%.

Belangrijke bepalende variabelen zijn de disconteringsrente en het moment van mogelijke vervreemding van het belang. Een 0,5% hogere of lagere disconteringsrente zou leiden tot een 0,6% lagere of hogere waardering tegen bedrijfswaarde. Als het belang in Van Lanschot een half jaar eerder of later zou worden vervreemd is de waardering 6% lager of hoger. Indien in de toekomst deze of andere assumpties afwijken van de huidige assumpties zou dit kunnen leiden tot een verdere aanpassing van de waardering.

Van de deelnemingen kan samengevat de volgende informatie worden verstrekt over de balans en winst- en verliesrekening:

	Balans- waarde	Totaal activa	Totaal vreemd vermogen	Totaal baten	Totaal resultaat
2010	430.951	21.135.799	20.980.196	1.683.798	90.435
2009	535.196	22.418.254	20.647.346	2.799.450	14.666

6. Immateriële activa

Deze post bestaat uit geactiveerde goodwill inzake groepsmaatschappijen en overige immateriële activa zoals software en gekochte klantrelaties, merknamen en assurantieportefeuilles.

	2010	2009
Dit betreft:		
- Goodwill	90.036	39.212
- Klantrelaties	76.283	20.564
- Merknamen	11.289	4.052
- Software	20.184	18.117
- Overig	1.623	95
	199.415	82.040

Het verloop van de post immateriële activa is als volgt:

	Goodwill	Klant en merk	Overige activa	Totaal 2010	Goodwill	Klant en merk	Overige activa	Totaal 2009
Beginstand	39.212	24.616	18.212	82.040	57.143	32.796	12.323	102.262
- Aankopen	56.065	75.118	12.570	143.753	-	-	11.128	11.128
- Desinvesteringen	-6.983	-9.120	-38	-16.141	-	-	-	-
- (De-)consolidaties	1.742	-	-976	766	-17.931	-3.542	-	-21.473
- Afschrijvingen	-	-3.042	-7.961	-11.003	-	-4.638	-5.239	-9.877
- Bijzondere waardeverminderingen	-	-	-	-	-	-	-	-
Stand per 31 december	90.036	87.572	21.807	199.415	39.212	24.616	18.212	82.040
Cumulatieve aanschafwaarde	92.121	91.954	43.907	227.982	42.333	28.688	31.190	102.211
Cumulatieve afschrijving en waardevermindering	2.085	4.382	22.100	28.567	3.121	4.072	12.978	20.171

Binnen de categorie Overige activa bedraagt de afschrijving op de assurantieportefeuilles € 95.000 (2009: € 176.000). Net als in 2009 zijn er in 2010 geen assurantieportefeuilles aangekocht.

Met betrekking tot goodwill hebben in 2010, net als in 2009, geen bijzondere waardeverminderingen plaatsgevonden. De cash generating units van FBI zijn de individuele deelnemingen. De post goodwill is als volgt nader toe te lichten:

2010	Orffa	ATAG	Optimix	King Nuts	T.M.S.	Torenvalk	Doedijns	Succes	Totaal
Beginstand	-	-	-	3.411	11.590	12.780	7.859	3.572	39.212
- Aankopen	10.142	26.623	16.738	-	-	-	2.562	-	56.065
- Desinvesteringen	-	-	-	-3.411	-	-	-	-3.572	-6.983
- (De-)consolidaties	-	-	-	-	1.201	-83	624	-	1.742
- Bijzondere waardeverminderingen	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Stand per 31 december	10.142	26.623	16.738	-	12.791	12.697	11.045	-	90.036
Cumulatieve aanschafwaarde	10.142	26.623	16.738	-	12.791	13.813	12.014	-	92.121
Cumulatieve afschrijving en waardevermindering	-	-	-	-	-	1.116	969	-	2.085

2009	Arboned	King Nuts	T.M.S.	Torenvalk	Doedijns	Succes	Totaal
Beginstand	17.931	3.411	11.590	12.780	7.859	3.572	57.143
- Aankopen	-	-	-	-	-	-	-
- Desinvesteringen	-17.931	-	-	-	-	-	-17.931
- Afschrijvingen	-	-	-	-	-	-	-
- Bijzondere waardeverminderingen	-	-	-	-	-	-	-
Stand per 31 december	-	3.411	11.590	12.780	7.859	3.572	39.212
Cumulatieve aanschafwaarde	-	4.447	11.590	13.896	8.828	3.572	42.333
Cumulatieve afschrijving en waardevermindering	-	1.036	-	1.116	969	-	3.121

Het verloop van de post klantrelaties is als volgt:

2010	Orffa	ATAG	Optimix	King Nuts	T.M.S.	Torenvalk	Doedijns	Totaal
Beginstand	-	-	-	8.444	950	11.170	-	20.564
- Aankopen	25.009	28.831	9.941	-	-	-	2.273	66.054
- Desinvesteringen	-	-	-	-7.951	-	-	-	7.951
- (De-)consolidaties	-	-	-	-	-	-	-	-
- Afschrijvingen	-94	-	-600	-493	-496	-609	-92	-2.384
- Bijzondere waardeverminderingen	-	-	-	-	-	-	-	-
Stand per 31 december	24.915	28.831	9.341	-	454	10.561	2.181	76.283
Cumulatieve aanschafwaarde	25.009	28.831	9.941	-	1.487	12.186	2.273	79.727
Cumulatieve afschrijving en waardevermindering	94	-	600	-	1.033	1.625	92	3.444

2009	Arboned	King Nuts	T.M.S.	Torenvalk	Totaal
Beginstand	486	10.287	1.487	12.186	24.446
- Aankopen	-	-	-	-	-
- Desinvesteringen	-	-	-	-	-
- (De-)consolidaties	-383	-	-	-	-383
- Afschrijvingen	-103	-1.843	-537	-1.016	-3.499
- Bijzondere waardeverminderingen	-	-	-	-	-
Stand per 31 december	-	8.444	950	11.170	20.564
Cumulatieve aanschafwaarde	-	10.287	1.487	12.186	23.960
Cumulatieve afschrijving en waardevermindering	-	1.843	537	1.016	3.496

Het verloop van de post merknamen is als volgt:

2010	Orffa	ATAG	Optimix	King Nuts	T.M.S.	Torenvalk	Doedijns	Totaal
Beginstand	-	-	-	1.191	1.188	1.673	-	4.052
- Aankopen	5.159	1.220	1.203	-	-	-	1.482	9.064
- Desinvesteringen	-	-	-	-1.169	-	-	-	-1.169
- (De-)consolidaties	-	-	-	-	-	-	-	-
- Afschrijvingen	-143	-	-36	-22	-85	-125	-247	-658
- Bijzondere waardeverminderingen	-	-	-	-	-	-	-	-
Stand per 31 december	5.016	1.220	1.167	-	1.103	1.548	1.235	11.289
Cumulatieve aanschafwaarde	5.159	1.220	1.203	-	1.281	1.882	1.482	12.227
Cumulatieve afschrijving en waardevermindering	143	-	36	-	178	334	247	938

2009	Arboned	King Nuts	T.M.S.	Torenvalk	Totaal
Beginstand	3.622	1.565	1.281	1.882	8.350
- Aankopen	-	-	-	-	-
- Desinvesteringen	-	-	-	-	-
- (De-)consolidaties	-3.159	-	-	-	-3.159
- Afschrijvingen	-463	-374	-93	-209	-1.139
- Bijzondere waardeverminderingen	-	-	-	-	-
Stand per 31 december	-	1.191	1.188	1.673	4.052
Cumulatieve aanschafwaarde	-	1.565	1.281	1.882	4.728
Cumulatieve afschrijving en waardevermindering	-	374	93	209	676

FBI hanteert twee methoden om de realiseerbare waarde van kasstroomgenererende eenheden te bepalen, o.a. ten behoeve van impairment testing: "value in use" en "fair value less costs to sell".

Value in use

De belangrijkste assumpties zijn managementinformatie, groeipercentages en weighted average cost of capital (WACC). Value in use wordt berekend door een discounted cash flow (DCF) waardering te maken van de toekomstige kasstromen van de onderneming. Deze worden gebaseerd op de prognoses van de onderneming zelf, waarbij geen rekening wordt gehouden met mogelijke baten uit nog op te starten projecten of verwachte overnames. Deze prognoses worden vervolgens geëxtrapolerd met groeipercentages van tussen de 0% en 3%, afhankelijk van de aard van de onderneming. De kasstromen worden contant gemaakt met een ondernemingsspecifieke WACC. Deze WACC's zijn bepaald met behulp van een analyse van vergelijkbare ondernemingen en de specifieke kapitaalstructuur van de onderneming.

Fair value less costs to sell

De belangrijkste factoren zijn de EBIT((D)A)'s van de ondernemingen voor 2009 en 2010, de oorspronkelijke aankoopmultiple, de multiples voor vergelijkbare ondernemingen en het schuld-niveau per einde 2009 en 2010. De reële waarde wordt bepaald door een multiple berekening gebaseerd op de EBIT((D)A) (de keuze voor EBIT, EBITA of EBITDA is afhankelijk van de kapitaalstructuur van de onderneming). Hierbij wordt in principe gebruik gemaakt van de aankoopmultiple,

omdat deze meestal de meest recente relevante transactie vertegenwoordigt. Deze wordt getoetst door een analyse met vergelijkbare ondernemingen en de berekening van de waarde van het volgende jaar. Indien beschikbaar en/of van toepassing wordt gebruik gemaakt van beurskoersen, optierechten of deeltransacties.

Realiseerbare waarde

De realiseerbare waarde van de onderneming wordt bepaald door de hoogste te nemen van de Value in use en de Fair value less costs to sell. Dit vormt tevens de basis voor de impairment test. Bij de DCF waardering wordt gekozen voor een conservatief scenario, terwijl bij de reële waarde-berekening een consistent beeld moet volgen uit de waardering per 2009, 2010 en op basis van vergelijkbare ondernemingen. Hier moet het geheel van waarderingsscenario's de gekozen waardering ondersteunen. De uitkomsten worden voorgelegd aan het Investment Committee, welke de waarderingen accordeert.

De samenvatting van de gehanteerde berekening (value in use (VIU) of fair value less costs to sell (FV)) en de belangrijkste onderliggende assumpties van de realiseerbare waarde ten behoeve van de impairment test is als volgt:

2010	Orffa	ATAG	Optimix	Doedijns	T.M.S	Torenvalk
Gehanteerde berekening	Transaction	Transaction	VIU	FV	VIU	FV
Groeipercentage			2,5%	2%	2%	2%
WACC			12%	12%	11%	11%
Aankoopmultiple			-	6x	6x	7x
Periode cash flows			5	8	8	8

De transacties van Orffa en ATAG hebben eind 2010 plaatsgevonden. Per ultimo boekjaar was er geen aanleiding om een van de transactie afwijkende realiseerbare waarde te veronderstellen.

2009	Doedijns	King Nuts	Succes	T.M.S	Torenvalk
Gehanteerde berekening	VIU	VIU	VIU	VIU	FV
Groeipercentage	2%	2%	2%	2%	2%
WACC	12%	11%	12%	12%	11%
Aankoopmultiple	6x	5x	6x	6x	7x
Periode cash flows	8	8	8	8	8

7. Materiële vaste activa

Hieronder worden opgenomen bedrijfsgebouwen en –terreinen, machines en installaties en andere bedrijfsmiddelen, zoals technische en administratieve uitrusting.

Het verloop van deze post is als volgt:

	Onro- rende zaken	Overige bedrijfs- middelen	Totaal 2010	Onro- rende zaken	Overige bedrijfs- middelen	Totaal 2009
Stand per 1 januari	66.058	27.684	93.742	68.892	37.234	106.126
- Investerings	5.487	11.631	17.118	3.952	10.791	14.743
- Desinvesterings	-446	-3.748	-4.194	-3.235	-679	-3.914
- Afschrijvingen	-3.648	-9.051	-12.699	-3.551	-12.910	-16.461
- Overige mutaties (waaronder (de)consolidatie)	2.168	3.459	5.627	-	-6.752	-6.752
Stand per 31 december	69.619	29.975	99.594	66.058	27.684	93.742
Cumulatieve aanschafwaarde	120.707	135.358	256.065	113.423	122.455	235.878
Cumulatieve afschrijvingen	51.088	105.383	156.471	47.365	94.771	142.136

8. Vaste activa aangehouden voor verkoop

Dit betreft vaste activa waarvan het stellige voornemen bestaat deze op korte termijn te verkopen. Het saldo per ultimo boekjaar is nihil.

9. Belastingen

Onder dit hoofd worden de acute en latente belastingvorderingen en -verplichtingen verantwoord. Het saldo van de belastingvorderingen en -verplichtingen na aftrek van waardecorrecties bestaat uit:

	2010	2009
- Saldo acute belastingvorderingen en -verplichtingen	-359	285
- Saldo latente belastingvorderingen	141.768	132.802
- Saldo latente belastingverplichtingen	-23.985	-7.315
	117.424	125.772
<i>Acute belastingvorderingen en –verplichtingen</i>		
	2010	2009
- Acute belastingvorderingen	4.821	285
- Acute belastingverplichtingen	-5.180	-
	-359	285

	2010	2009
Balanswaarde per 1 januari	285	468
Verrekend met de belastingdienst	3.565	6.878
Aanpassingen inzake definitieve aangiften voorgaande jaren	55	-
Mutatie boekjaar	-3.763	-7.061
Herrubricering en (de-)consolidaties	-501	-
Balanswaarde per 31 december	-359	285

Latente belastingvorderingen en -verplichtingen

De latente belastingvorderingen en -verplichtingen zijn berekend naar een tarief vennootschapsbelasting van 25,0% (2009: 25,5%), zijnde het meest recente wettelijk vastgestelde tarief vennootschapsbelasting.

De latente belastingvorderingen en -verplichtingen kunnen als volgt worden toegerekend:

	Vorderingen		Verplichtingen		Totaal	
	2010	2009	2010	2009	2010	2009
Kredieten	29.819	22.812	-	-	29.819	22.812
Overige financiële activa	6.076	7.218	-	-	6.076	7.218
Immateriële activa	4.263	4.577	-22.660	-7.315	-18.397	-2.738
Materiële vaste activa	1.583	1.615	-1.047	-	536	1.615
Overige schulden	-	-	-	-	-	-
Voorzieningen	13.036	12.845	-74	-	12.962	12.845
Achtergestelde schulden	867	970	-	-	867	970
Te verrekenen verliezen	83.973	80.960	-	-	83.973	80.960
Latente liquidatieverliezen	2.151	1.805	-	-	2.151	1.805
Overig	-	-	-204	-	-204	-
	141.768	132.802	-23.985	-7.315	117.783	125.487

Het verloop van de acute en latente belastingvorderingen en -verplichtingen kan als volgt worden weergegeven:

2010	Mutaties als gevolg van					Stand ultimo
	Stand primo	naar resultaat	naar eigen vermogen	verrekend	overig	
Acute belastingvorderingen / -verplichtingen	285	-3.708	-	3.565	-501	-359
Latente belastingvordering / -verplichtingen						
- Kredieten	22.812	7.007	-	-	-	29.819
- Overige financiële activa	7.218	-	-1.142	-	-	6.076
- Immateriële activa	-2.738	1.116	-	-	-16.775	-18.397
- Materiële vaste activa	1.615	-1.079	-	-	-	536
- Overige schulden	-	-	-	-	-	-
- Voorzieningen	12.845	117	-	-	-	12.962
- Achtergestelde schulden	970	-103	-	-	-	867
- Te verrekenen verliezen	80.960	2.988	-	-	25	83.973
- Latente liquidatieverliezen	1.805	-35	-	-	381	2.151
- Overig	-	-204	-	-	-	-204
	125.772	6.099	-1.142	3.565	-18.136	117.424

2009	Mutaties als gevolg van					Stand ultimo
	Stand primo	naar resultaat	naar eigen vermogen	verrekend	overig	
Acute belastingvorderingen / -verplichtingen	468	-7.679	-	7.496	-	285
Latente belastingvordering / -verplichtingen						
- Kredieten	17.677	5.135	-	-	-	22.812
- Overige financiële activa	14.125	-5.526	-1.381	-	-	7.218
- Immateriële activa	5.313	-736	-	-	-7.315	-2.738
- Materiële vaste activa	1.722	-107	-	-	-	1.615
- Overige schulden	128	-128	-	-	-	-
- Voorzieningen	18.749	-5.904	-	-	-	12.845
- Achtergestelde schulden	461	509	-	-	-	970
- Te verrekenen verliezen	61.121	19.839	-	-	-	80.960
- Latente liquidatieverliezen	2.445	-640	-	-	-	1.805
	122.209	4.763	-1.381	7.496	-7.315	125.772

Het totale bedrag aan belastingen dat gedurende het boekjaar via het overzicht totaal resultaten ten gunste van de overige resultaten (herwaarderingsreserve en/of cash flow hedge reserve) werd gebracht bedroeg - € 1,1 miljoen (2009: - € 1,4 miljoen) en heeft alleen betrekking op rechtstreekse mutaties in het eigen vermogen inzake herwaardering van aandelen en obligaties en opname van de waardeverandering in de cash flow hedges in de post overige vermogenscomponenten.

De latente belastingvorderingen worden opgenomen in de balans voor zover het waarschijnlijk is dat toekomstige fiscale resultaten toereikend zijn om deze vorderingen te innen. In een situatie van recente verliezen vereisen de relevante accounting standards dat er "convincing evidence" is dat voldoende fiscale resultaten worden behaald. Om de hoogte van de latente belastingvordering te bepalen wordt tenminste jaarlijks een scenarioanalyse gemaakt van de toekomstige fiscale resultaatontwikkeling betrekking hebbende op een periode van 9 jaren, zijnde de wettelijke termijn waarbinnen de verliezen verrekend mogen worden. Basis voor deze scenarioanalyse is het door het management goedgekeurde businessplan en de daaruit voortvloeiende financiële projectie. Op basis van de meest recente financiële projectie kunnen de verrekenbare verliezen geheel binnen de wettelijke termijn worden verrekend. Rekening houdend met een stress-scenario op deze projectie kunnen de verrekenbare verliezen vrijwel geheel binnen de wettelijke termijn worden verrekend, mits gebruik wordt gemaakt van de aanwezige mogelijkheden tot tax planning. Op grond hiervan is een waardeaanpassing in 2010 (2009: idem) niet nodig geweest. In het boekjaar 2008 heeft er een waardecorrectie plaatsgevonden ter hoogte van € 7,7 miljoen. Dit betreft tevens de cumulatieve waardecorrectie met betrekking tot latente belastingvorderingen.

Indien de uit het businessplan voortvloeiende financiële projectie en/of andere assumpties die aan de waardering van de latente belastingvordering ten grondslag ligt substantieel wijzigen, zal dit in de toekomst mogelijk tot een waardeaanpassing van de latente belastingvordering leiden.

Ultimo 2010 bedraagt het totale bedrag aan verrekenbare verliezen € 366,1 miljoen (2009: € 347,8 miljoen). Het betreft verrekenbare verliezen uit de jaren 2005, 2007, 2008, 2009 en 2010. De opbouw per jaarlaag van de latente verliesverrekening is (in miljoenen):

	Uiterlijk te verrekenen	Fiscaal verlies	Fiscale vordering	Geactiveerde vordering
2005	2014	60,7	15,2	7,6
2007	2016	46,0	11,5	11,5
2008	2017	183,0	45,7	45,8
2009	2018	49,5	12,4	12,4
2010	2019	26,9	6,7	6,7
		366,1	91,5	84,0

De post latente liquidatieverliezen heeft betrekking op 1 participatie (2009: 1) in het participatiebedrijf dat in liquidatie is. De uit de liquidatie voortvloeiende fiscale verliezen kunnen pas worden genomen in het jaar waarin de vereffening plaatsvindt.

10. Voorraden

Dit betreft de voorraden van groepsmaatschappijen welke worden aangehouden door het participatiebedrijf.

11. Handelsdebiteuren

Dit betreft de handelsdebiteuren van groepsmaatschappijen welke worden aangehouden door het participatiebedrijf. Eventuele voorzieningen zijn inbegrepen in het saldo op balansdatum.

12. Overige activa

Dit betreft alle activa die niet onder de andere actiefposten kunnen worden gerubriceerd, zoals tussenrekeningen en te vorderen bedragen.

13. Overlopende activa

Dit betreft vooruitbetaalde kosten, te ontvangen rente en overige te ontvangen nog niet gefactureerde bedragen.

	2010	2009
Deze post bestaat uit:		
- Te vorderen rente	52.229	38.287
- Overige bedragen	6.795	374
	59.024	38.661

14. Bankiers

Hieronder worden opgenomen alle met de bedrijfsuitoefening van de bank samenhangende schulden aan bankiers voor zover niet belichaamd in een schuldbewijs dan wel een achtergestelde schuld.

	2010	2009
Deze post bestaat uit:		
- Direct opeisbare schulden	53.432	61.015
- Niet-direct opeisbare schulden	943.003	889.748
	996.435	950.763

15. Toevertrouwde middelen

Hieronder worden opgenomen alle met de bedrijfsuitoefening van de bank samenhangende schulden voor zover geen schulden aan bankiers en voor zover niet belichaamd in een schuldbewijs dan wel een achtergestelde schuld.

	2010	2009
Deze post bestaat uit:		
- Spaargelden	3.265.798	2.926.358
- Deposito's	800.307	1.228.847
- Rekening courant	697.996	833.572
- Overige toevertrouwde middelen	512.613	459.505
	5.276.714	5.448.282

16. Schuldbewijzen

Hieronder worden opgenomen obligaties, medium term notes en overige schuldbewijzen. Daarnaast worden hier de onder het securitisatieprogramma uitgegeven notes opgenomen, voor zover deze niet achtergesteld zijn. Deze beursgenoteerde notes zijn uitgegeven door Stichting Eleven Cities No. 1, Stichting Eleven Cities No. 2, Stichting Eleven Cities No. 3, Stichting Eleven Cities No. 4, Stichting Eleven Cities No. 5 en Stichting Eleven Cities No. 6. Voor deze notes zijn zekerheden gesteld in de vorm van woninghypotheken en deze notes hebben een rating gekregen van Moody's Investors Service Limited en Fitch Ratings Ltd.

Friesland Bank heeft in 2009 een portefeuille zakelijke en woninghypotheken met een waarde van € 2,2 miljard gesecuritiseerd, waardoor het economische eigendom volledig is overgedragen aan Stichting Eleven Cities No. 5 en Stichting Eleven Cities No. 6. In 2010 hebben geen nieuwe securitisaties plaatsgevonden.

	2010	2009
Deze post bestaat uit:		
- Medium term notes	1.418.126	1.467.049
- Notes in het kader van securisatietransacties	1.680.820	1.438.107
- Overige schuldbewijzen	50.754	7.126
	3.149.700	2.912.282

Friesland Bank heeft € 9,0 miljoen notes van Stichting Eleven Cities No. 1 (2009: € 10,0 miljoen), € 66,1 miljoen notes van Stichting Eleven Cities No. 2 (2009: € 63,0 miljoen), € 297,8 miljoen notes van Stichting Eleven Cities No. 3 (2009: € 292,2 miljoen), € 94,4 miljoen notes van Stichting Eleven Cities No. 4 (2009: € 49,1 miljoen), € 193,9 miljoen notes van Stichting Eleven Cities No. 5 (2009: € 773,8 miljoen) en € 1.107,2 miljoen notes van Stichting Eleven Cities No. 6 (2009: € 1.314,7 miljoen) in eigen bezit. Deze posities worden op basis van de rating van de betreffende notes meegewogen in de risicogewogen activa van de bank. Aangezien alle Stichting Eleven Cities volledig worden geconsolideerd, heeft eliminatie van deze posities plaatsgevonden inclusief de daarbij behorende rente.

Een overzicht van de notes in het kader van securisatietransacties:

Stichting Eleven Cities No. 1

Opricht in 2002. Oorspronkelijk: € 358.000.000 3 maands euribor plus 1,029% Senior Class A Notes, € 13.500.000 5,75% Mezzanine Class B Notes en € 3.500.000 6,30% Junior Class C Notes, allen met een contractuele afloopdatum in juli 2062. De Class B en C notes hebben een eerste call optie datum in juli 2012.

Van de oorspronkelijke hoofdsom ad. € 375,0 miljoen staat ultimo 2010 nog € 108,8 miljoen open (2009: € 120,1 miljoen). € 9,0 miljoen (2009: € 10,0 miljoen) van de notes zijn in eigen bezit. Dit betreft € 8,5 miljoen (2009: € 9,5 miljoen) Senior Class A en € 0,5 miljoen (2009: € 0,5 miljoen) Senior Class B.

Stichting Eleven Cities No. 2

Opggericht in 2003. Oorspronkelijk: € 421.500.000 3 maands euribor plus 1,000% Senior Class A, € 21.500.000 5,20% Mezzanine Class B Notes en € 7.000.000 5,70% Junior Class C Notes, allen met een contractuele aflooptdatum in oktober 2071. De Class B en C notes hebben een eerste call optie datum in oktober 2013. Van de oorspronkelijke hoofdsom ad. € 450,0 miljoen staat ultimo 2010 nog € 262,5 miljoen open (2009: € 300,2 miljoen). € 66,1 miljoen (2009: € 63,0 miljoen) van de notes zijn in eigen bezit. Dit betreft € 61,7 miljoen (2009: € 58,0 miljoen) Senior Class A en € 5,0 miljoen (2009: € 5,0 miljoen) Senior Class B.

Stichting Eleven Cities No. 3

Opggericht in 2007. Oorspronkelijk: € 230.000.000 3 maands euribor plus 1,041% Senior Class A1 Notes, € 644.000.000 3 maands euribor plus 1,041% Senior Class A2 Notes, € 18.600.000 3 maands euribor plus 1,041% Mezzanine Class B Notes, € 18.500.000 3 maands euribor plus 1,041% Mezzanine Class C Notes, € 8.400.000 3 maands euribor plus 1,041% Mezzanine Class D Notes, € 5.500.000 3 maands euribor plus 1,041% Junior Class E Notes en € 9.250.000 3 maands euribor plus 1,041% Subordinated Class F Notes, allen met een contractuele aflooptdatum in mei 2078. De Class B, C, D en E notes hebben een eerste call optie datum in mei 2014. Van de oorspronkelijke hoofdsom ad. € 925,0 miljoen staat ultimo 2010 nog € 642,3 miljoen open (2009: € 702,2 miljoen). € 297,8 miljoen (2009: € 292,2 miljoen) van de notes zijn in eigen bezit. Dit betreft € 273,2 miljoen (2009: € 267,6 miljoen) Senior Class A, € 5,6 miljoen (2009: € 5,6 miljoen) Mezzanine Class B, € 12,3 miljoen (€ 12,3 miljoen) Mezzanine Class C, € 4,4 miljoen (2009: € 4,4 miljoen) Mezzanine Class D en € 2,3 miljoen (2009: € 2,3 miljoen) Junior Class E.

Stichting Eleven Cities No. 4

Opggericht in 2008. Oorspronkelijk: € 195.000.000 3 maands euribor plus 1,041% Senior Class A-NHG Notes, € 560.000.000 3 maands euribor plus 1,041% Senior Class A Notes, € 15.200.000 3 maands euribor plus 1,041% Mezzanine Class B Notes, € 12.800.000 3 maands euribor plus 1,041% Mezzanine Class C Notes, € 7.280.000 3 maands euribor plus 1,041% Mezzanine Class D Notes 2008, € 9.720.000 3 maands euribor plus 1,041% Junior Class E Notes, € 8.000.000 3 maands euribor plus 1,041% Subordinated Class F Notes, allen met een contractuele aflooptdatum in mei 2080. De Class B, C, D en E notes hebben een eerste call optie datum in november 2015. Van de oorspronkelijke hoofdsom ad. € 800,0 miljoen staat ultimo 2010 nog € 660,2 miljoen open (2009: € 725,8 miljoen). € 94,3 miljoen (2009: € 45,0 miljoen) van de notes zijn in eigen bezit. Dit betreft € 49,4 miljoen (2009: nihil) Mezzanine Class A, € 15,2 miljoen (2009: € 15,2 miljoen) Mezzanine Class B, € 12,8 miljoen (2009: € 12,8 miljoen) Mezzanine Class C, € 7,3 miljoen (2009: € 7,3 miljoen) Mezzanine Class D en € 9,7 miljoen (2009: € 9,7 miljoen) Junior Class E. Van de achtergestelde Class F note staat ultimo 2009 nog € 1,5 miljoen (2009: € 4,1 miljoen) open. Deze achtergestelde Class F note is in eigen bezit en is verantwoord onder de achtergestelde schulden (post 21).

Stichting Eleven Cities No. 5

Opggericht in 2009. Oorspronkelijk: € 763.050.000 3 maands euribor plus 1,024% Senior Class A Notes, € 17.050.000 3 maands euribor plus 1,024% Mezzanine Class B Notes, € 16.200.000 3 maands euribor plus 1,024% Mezzanine Class C Notes, € 7.300.000 3 maands euribor plus 1,024% Mezzanine Class D Notes 2009, € 6.400.000 3 maands euribor plus 1,024% Junior Class E Notes en € 28.350.000 3 maands euribor plus 1,024% Subordinated Class F Notes, allen met een contractuele aflooptdatum in mei 2090. Van de oorspronkelijke hoofdsom ad. € 810,0 miljoen staat ultimo 2010 nog € 668,1 miljoen open (2009: € 749,0 miljoen). € 193,9 miljoen (2009: € 749,0 miljoen) van de notes zijn in eigen bezit. Dit betreft € 146,9 miljoen (2009: € 702,1 miljoen) Senior Class A, € 17,0 miljoen (2009: € 17,0 miljoen) Mezzanine Class B, € 16,2 miljoen (2009: € 16,2 miljoen)

Mezzanine Class C, € 7,3 miljoen (2009: € 7,3 miljoen) Mezzanine Class D en € 6,4 miljoen (2009: € 6,4 miljoen) Junior Class E. Van de achtergestelde Class F note staat ultimo 2010 nog € 20,6 miljoen open (2009: € 24,8 miljoen). Deze achtergestelde Class F note is in eigen bezit en is verantwoord onder de achtergestelde schulden (post 21).

Stichting Eleven Cities No. 6

Opgericht in 2009. Oorspronkelijk: € 719.450.000 3 maands euribor plus 1,024% Senior Class A Notes 2009, € 588.650.000 3 maands euribor plus 1,024% Junior Class B Notes 2009 en € 6.550.000 3 maands euribor plus 1,024% Subordinated Class C Notes 2009, allen met een contractuele aflooptdatum in maart 2041. Van de oorspronkelijke hoofdsom ad. € 1.314,7 miljoen staat ultimo 2010 nog € 1.107,2 miljoen open (2009: € 1.314,7 miljoen). Alle notes zijn in eigen bezit. De First Optional Redemption Date valt in 2011. Indien hiervan gebruik wordt gemaakt, zullen de onderliggende stukken van Stichting Eleven Cities No. 6 mogelijk worden gebruikt voor een nieuwe securitisatietransactie.

17. Financiële verplichtingen

Hieronder worden opgenomen de derivaten met een negatieve reële waarde. Voor een nadere specificatie naar derivatensoort en gecontracteerde waardes wordt verwezen naar de toelichting bij post 4 overige financiële activa.

18. Overige schulden

Deze post bevat die passiva die niet onder een van de overige passiefposten kunnen worden gerubriceerd, waaronder nog te verrekenen posten in het betalingsverkeer en overige schulden van groepsmaatschappijen welke worden aangehouden door het participatiebedrijf.

	2010	2009
Deze post bestaat uit:		
- Overige schulden bancaire kernbedrijf	42.890	56.758
- Overige schulden groepsmaatschappijen aangehouden door participatiebedrijf	57.785	43.740
	100.675	100.498

19. Overlopende passiva

Dit betreft vooruit ontvangen bedragen, te betalen rente alsmede overige te betalen bedragen.

	2010	2009
Deze post bestaat uit:		
- Te betalen rente	137.983	119.379
- Overige bedragen	13.705	6.110
	151.688	125.489

20. Voorzieningen

	2010	2009
Deze post bestaat uit:		
- Voorziening voor pensioenen	23.887	21.846
- Reorganisatievoorziening	1.450	4.900
- Overige voorzieningen	3.872	3.789
	29.209	30.535

Voorziening voor pensioenen

Friesland Bank heeft vanuit het verleden meerdere pensioenregelingen voor haar werknemers, waarbij de werknemers een pensioen is toegezegd dat 70% zal bedragen van het eindloon dan wel het middelloon. Het toegezegde pensioen gaat in vanaf het 65e levensjaar. Voor de werknemers zijn collectieve pensioencontracten gesloten bij een verzekeringsmaatschappij. In de onderstaande tabellen worden de pensioenverplichtingen en de reële waarde van de pensioenbeleggingen weergegeven. De pensioenbeleggingen bestaan voor 73,8% (2009: 18,5%) uit vastrentende waardepapieren, 26,1% (2009: 0,6%) uit aandelen en 0,2% (2009: 80,9%) kortlopende deposito's en liquide middelen, waarbij niet in eigen aandelen en/of activa in eigendom van Friesland Bank wordt belegd. Voor VUT en gratificaties, welke ultimo 2010 € 6,5 miljoen bedragen (2009: € 8,5 miljoen), worden geen specifieke fondsbeleggingen aangehouden.

Bij de bepaling van de pensioenvoorziening zijn de volgende belangrijke veronderstellingen gehanteerd:

	2010	2009
- Disconteringsvoet	4,75%	5,25%
- Verwachte salarisontwikkeling (inclusief inflatiecorrectie)	2,10%	2,50%
- Verwacht rendement op beleggingen	4,50%	4,50%
- Verwachte indexatie, actieven	2,00%	2,00%
- Verwachte indexatie, inactieven en gepensioneerden tot 1 januari 2006	2,00%	2,00%
- Verwachte indexatie, inactieven en gepensioneerden vanaf 1 januari 2006	0,50%	2,00%
- Gehanteerde sterftetafel	AG-prognosetafel	GBM/GBV
	2010-2060	'00/'05

Bovenstaande percentages betreffen lange termijn verwachtingen en zijn mede gebaseerd op langjarige historische reeksen. Als gevolg van marktontwikkelingen is de disconteringsvoet verlaagd van 5,25% naar 4,75%. Hierdoor namen de verplichtingen toe met € 20 miljoen. De verwachte salarisontwikkeling is in 2010 verlaagd van 2,50% naar 2,10%. Deze verlaging is vooral ingegeven door de werkelijke salarisontwikkeling van de afgelopen jaren. Het effect op de verplichtingen bedroeg - € 22 miljoen. Het verwachte rendement op beleggingen is het gewogen gemiddelde van de verwachte rendementen gebaseerd op de beleggingsstrategie. Voor aandelen is dit 7,5% en rentedragende waardepapieren 3,5%. Het totale verwachte rendement is ten opzichte van vorig jaar niet gewijzigd. De verwachte indexatie is conform de lange termijn inflatie doelstelling van de ECB. Voor een deel van de pensioenen (de inactieven- en gepensioneerdengroep vanaf 1 januari 2006) is er sprake van een voorwaardelijke indexatie, afhankelijk van de financiële buffers binnen het depot. Met een verwacht rendement op beleggingen van 4,50% is het de verwachting dat de indexatie voor deze groep 0,50% zal bedragen. De aanpassing van deze verwachting betekende een verlaging van de verplichtingen van € 38 miljoen. De gehanteerde sterftetabel is in 2010 geactualiseerd. Hierdoor namen de verplichtingen toe met 30 miljoen.

Het verloop van de pensioenvoorziening is als volgt (in miljoenen euro's):

2010	Verplichtingen	Beleggingen	Corridor	Totaal 2010
Stand per 1 januari	244,0	212,1	10,1	21,8
- Pensioenkosten boekjaar	7,9	-	-	7,9
- Inperking als gevolg van reorganisatie	-0,5	-	-	-0,5
- Actuariële rente c.q. rendement beleggingen	12,9	9,9	-	3,0
- Bijdrage werkgever inzake lopend dienstjaar	-	7,3	-	-7,3
- Bijdrage werknemer	-	1,1	-	-1,1
- Uitkeringen	-6,6	-6,6	-	-
- Administratie- en overige kosten	-	-1,1	-	1,1
- Actuariel resultaat	-22,1	9,6	-30,7	-1,0
Stand per 31 december	235,6	232,3	-20,6	23,9

2009	Verplichtingen	Beleggingen	Corridor	Totaal 2009
Stand per 1 januari	230,9	184,1	12,3	34,5
- Pensioenkosten boekjaar	7,2	-	-	7,2
- Inperking als gevolg van reorganisatie	-2,8	-	-	-2,8
- Actuariële rente c.q. rendement beleggingen	12,3	8,5	-	3,8
- Bijdrage werkgever inzake lopend dienstjaar	-	21,0	-	-21,0
- Bijdrage werknemer	-	0,9	-	-0,9
- Uitkeringen	-5,7	-5,7	-	0,0
- Administratie- en overige kosten	-	-1,1	-	1,1
- Actuarieel resultaat	2,1	4,4	-2,2	-0,1

Stand per 31 december 244,0 212,1 10,1 21,8

Meerjarenoverzicht	2010	2009	2008	2007	2006
Pensioenverplichtingen	235,6	244,0	230,9	214,4	228,2
Pensioenbeleggingen	232,3	212,1	184,1	202,0	196,1
Tekort / (Overschot)	3,3	31,9	46,8	12,4	32,1
Ervaringsaanpassingen pensioenverplichtingen	-1,4	2,1	0,7	-26,7	-48,6
Ervaringsaanpassingen pensioenbeleggingen	9,6	4,4	-34,7	-6,1	-

In de resultatenrekening is tot en met 2010 cumulatief € 2,5 miljoen (tot en met 2009 € 3,6 miljoen) verantwoord inzake actuariële verliezen. De premieafdracht voor 2011 bedraagt naar verwachting € 10,0 miljoen (2010: € 6,5 miljoen). In zowel 2010 als 2009 was er geen sprake van past service cost.

Reorganisatievoorziening

De voorziening heeft betrekking op een bankbrede reorganisatie, met als doel efficiëntere bedrijfsvoering. In totaal zal dit moeten leiden tot een reductie van ca. 250 fte's, verdeeld over de jaren 2009, 2010 en 2011. De verwachting is dat de in de voorziening opgenomen bedragen binnen 1 jaar zullen worden besteed.

	2010	2009
Het verloop van deze post is als volgt:		
Stand per 1 januari	4.900	-
- Toevoegingen	-	6.782
- Onttrekkingen	-2.918	-1.882
- Vrijgevallen	-532	-
Stand per 31 december	1.450	4.900

Overige voorzieningen

De overige voorzieningen betreft voornamelijk een voorziening voor nog niet verdiende provisies. Als gevolg van afspraken met verzekeraars is er een risico aanwezig dat bij voortijdige beëindiging van een verzekeringscontract een deel van de ontvangen provisie moet worden gerestitueerd. De omvang van de voorziening wordt bepaald op basis van historische gegevens.

	2010	2009
Het verloop van deze post is als volgt:		
Stand per 1 januari	3.789	4.047
- Toevoegingen	668	1.269
- Onttrekkingen	-975	-1.527
- (De-)consolidaties	390	-
Stand per 31 december	3.872	3.789

21. Achtergestelde schulden

De onder deze post opgenomen schulden zijn achtergesteld bij alle tegenwoordige en toekomstige verplichtingen van Friesland Bank N.V., vervroegde of gedeeltelijke aflossing is niet toegestaan. Het gemiddeld rentepercentage op de achtergestelde schulden bedraagt 5,6% (2009: 5,3%), de gemiddeld resterende looptijd is 6,6 jaar (2009: 6,7 jaar).

	2010	2009
Deze post bestaat uit:		
- Achtergestelde MTN's	205.350	205.350
- Kapitaaldeposito's	131.172	161.671
- Overige achtergestelde leningen	23.979	51.715
	360.501	418.736

22. Eigen vermogen en solvabiliteit

Het maatschappelijk kapitaal van Friesland Bank N.V. bestaat uit 150.000 gewone aandelen van € 450. Het geplaatste kapitaal bestaat uit 37.463 gewone aandelen van € 450. Alle geplaatste aandelen worden gehouden door Friesland Bank Holding N.V., wiens gewone aandelen op haar beurt geheel gehouden worden door Vereniging Friesland Bank. Het geplaatste en gestorte kapitaal zijn gedurende het boekjaar niet gewijzigd.

In november 2004 heeft Friesland Bank N.V. perpetual capital securities uitgegeven. Dit is een 'eeuwigdurende' obligatielening die genoteerd is aan Euronext. Na voorafgaande toestemming van de toezichthouder mag de lening naar keuze van de bank, in zijn geheel worden afgelost vanaf 3 december 2014. De obligaties zijn achtergesteld bij alle andere huidige en toekomstige schulden van de bank. In het kader van het toezicht is de obligatielening als kernvermogen aangemerkt. De coupon van deze obligatielening is gekoppeld aan het rendement van Nederlandse staatsleningen met een looptijd van 10 jaar, plus een marge van 0,125%, maar maximaal 8%. De rentevergoeding wordt elk kwartaal opnieuw vastgesteld. Rentebetaling moet worden opgeschort indien door de rentebetaling de solvabiliteitsratio lager wordt dan de minimumvermogenseis zoals door de toezichthouder bepaald. Daarnaast kan de bank besluiten de rentebetalingen op te schorten.

	2010	2009
De samenstelling van het eigen vermogen is als volgt:		
- Geplaatst en gestort kapitaal	16.858	16.858
- Agioreserve	76.319	76.319
- Herwaarderingsreserve	31.777	45.100
- Cash Flow hedge reserve	-11.056	-14.823
- Overige wettelijke en statutaire reserves	158.391	168.470
- Overige reserves	441.634	414.505
- Resultaat boekjaar	-43.282	26.988
- Perpetual Capital Securities	125.000	122.831
- Belang van derden	45.992	26.786
	841.633	883.034

Voor het gedetailleerde verloop van het eigen vermogen wordt verwezen naar het mutatieoverzicht eigen vermogen op pagina 54. Het mutatieoverzicht eigen vermogen geeft gedetailleerd inzicht in alle mutaties in het eigen vermogen.

Aard en doel van reserves:

Agio Reserve: hieronder worden opgenomen de bedragen die bij het plaatsen van aandelen uitgaan boven de nominale waarde.

Herwaarderingsreserve: in deze reserve worden veranderingen in de reële waarde van voor verkoop beschikbare beleggingen en deelnemingen opgenomen, verminderd met de daarmee samenhangende latente belastingverplichting.

Cash Flow hedge reserve: hieronder is opgenomen het aandeel in de winst of het verlies op afdekkingsinstrumenten in een kasstroomafdekking waarvan is vastgesteld dat het een effectieve afdekking betreft.

Overige wettelijke en statutaire reserves: hieronder worden opgenomen de wettelijke reserve niet-uitgekeerde winstdeelnemingen en de reserve redenominatie.

Overige reserves: hieronder zijn de uit het verleden aan het eigen vermogen toegevoegde winsten opgenomen, verminderd met gedane dividenduitkeringen.

Solvabiliteit

Met ingang van 1 januari 2008 is het Basel II raamwerk van toepassing op Friesland Bank. Dit raamwerk berust op drie pilaren. De eerste pilaar geeft richtlijnen voor de bepaling van het minimum kapitaal voor de drie belangrijkste risico's zijnde kredietrisico, operationeel risico en marktrisico. Het kredietrisico kan volgens drie methoden worden bepaald, zijnde standardized, foundation IRB en Advanced IRB. Friesland Bank heeft ervoor gekozen om de standardized methode toe te passen. Deze methode is geënt op de methode van Basel-I, doch is meer verfijnd. Er wordt hier ook gekeken naar de van toepassing zijnde rating en wordt hierbij tevens gedifferentieerd naar looptijd. Het operationele risico kan ook volgens drie methodes worden bepaald, namelijk de basic indicator approach (BIA), standardized approach (TSA) of de advanced measurement approach (AMA). Friesland Bank heeft gekozen voor BIA. Friesland Bank heeft een vrijstelling voor de bepaling van marktrisico van de toezichthouder, aangezien zij vrijwel geen handelsportefeuille heeft. De tweede pilaar geeft richtlijnen voor de interne berekening van de kapitaalseisen voor alle risicocategorieën, inclusief de wijze waarop de toezichthouder dit controleert. De derde pilaar geeft additionele toelichtingsvereisten met het doel om de transparantie naar de markt te vergroten. De Nederlandsche Bank N.V. vereist een minimum solvabiliteitsratio voor het kernvermogen van 4% en een minimum solvabiliteitsratio voor het totale toetsingsvermogen van 8%.

De onderstaande tabel geeft een overzicht van het aanwezige en minimaal vereiste vermogen.

	Minimaal vereist 2010 Basel II	Aanwezig 2010 Basel II	Minimaal vereist 2009 Basel II	Aanwezig 2009 Basel II
Kernvermogen	254.846	573.770	242.463	600.705
Ratio kernvermogen	4,0%	9,0%	4,0%	10,0%
Totaal vermogen	509.691	773.896	480.804	786.764
Ratio totaal vermogen	8,0%	12,1%	8,0%	13,1%

De naar risicogewogen activa zijn als volgt opgebouwd:

	Ongewogen 2010 Basel II	Gewogen 2010 Basel II	Ongewogen 2009 Basel II	Gewogen 2009 Basel II
Kredietrisico				
- 0%-risicoweging	919.734	-	1.306.380	-
- 20%-risicoweging	388.923	77.785	236.836	47.367
- 35%-risicoweging	1.623.901	568.365	2.055.735	719.507
- 50%-risicoweging	28.526	14.263	12.266	6.133
- 75%-risicoweging	1.488.184	1.086.138	921.464	691.098
- 100%-risicoweging	3.763.010	3.763.010	3.959.403	3.959.403
- 150%-risicoweging	26.543	39.815	21.868	32.802
Gewogen posten kredietrisico		5.549.376		5.456.310
Gewogen posten overige risico's		550.263		252.500
Totaal naar risicogewogen activa		6.099.639		5.708.810
Vermogensrisico kredietrisico (8% van risicogewogen activa)		487.971		456.705
Vermogensrisico marktrisico		-		-
Vermogensrisico operationeel risico		21.720		24.099
Totale pilaar 1 vermogensrisico		509.691		480.804

	2010	2009
De opbouw van het toetsingsvermogen is als volgt:		
- Geplaatst en gestort kapitaal	16.858	16.858
- Agioreserve	76.319	76.319
- Perpetual Capital Securities	125.000	122.831
- Wettelijke en statutaire reserves	158.391	168.470
- Overige reserves	441.634	414.505
- Resultaat boekjaar	-43.282	26.988
- Belang van derden	2.320	-
- Aftrekposten, waaronder deelnemingen in kredietinstellingen	-203.470	-225.266
Kernvermogen	573.770	600.705
- Achtergestelde schulden, voor zover die in aanmerking komen	336.081	347.854
- Herwaarderingsreserves, voor zover die in aanmerking komen	40.970	57.269
- Aftrekposten, waaronder deelnemingen in kredietinstellingen	-176.925	-219.064
Totaal toetsingsvermogen	773.896	786.764

Belang derden

Onder het belang van derden wordt opgenomen het belang van derden in het eigen vermogen van groepsmaatschappijen welke worden aangehouden door de bank en het participatiebedrijf.

1.4 Toelichting op de geconsolideerde winst- en verliesrekening

23. Rente

Hieronder worden opgenomen alle baten en lasten die voortvloeien uit het uitlenen c.q. lenen van gelden die het karakter van rente hebben. Hieronder zijn ook begrepen de toerekening van provisies die het karakter van rente hebben, zoals afsluit- en boeteprovisie.

	2010	2009
Deze post bestaat uit:		
- Rentebaten leningen	276.420	275.230
- Rentebaten rekening courant	41.388	43.275
- Rentebaten kasgelden	24.228	25.383
- Rentebaten effecten	19.125	26.653
- Overige rentebaten	11.707	11.779
Totaal rentebaten	372.868	382.320
- Rentelasten bankiers en toevertrouwde middelen	197.311	220.600
- Rentelasten schuldbewijzen	45.603	55.261
- Rentelasten achtergestelde schulden	19.641	21.399
Totaal rentelasten	262.555	297.260
Rente	110.313	85.060

Het bedrag aan verantwoorde rentebaten met betrekking tot financiële activa die een waardevermindering hebben ondergaan bedraagt € 20,6 miljoen (2009: € 21,6 miljoen).

24. Opbrengsten uit effecten en geassocieerde deelnemingen

Hieronder worden opgenomen de opbrengsten inzake aandelenbelangen die zijn aangemerkt als voor verkoop beschikbaar alsmede aandelenbelangen die op basis van de equity-methode worden gewaardeerd (geassocieerde deelnemingen). In de balans zijn deze belangen opgenomen in de posten overige financiële activa respectievelijk deelnemingen. De specificatie van deze post is als volgt:

2010	Bancaire deelnemingen	Partici- paties	Bank- bedrijf	Totaal 2010
Belangen aangemerkt als voor verkoop beschikbaar				
- Dividenden	1.838	160	522	2.520
- Verkoopresultaten	5.597	-78	-9	5.510
	7.435	82	513	8.030
Belangen gewaardeerd op equity-methode:				
- Aandeel resultaat	13.965	12.749	-146	26.568
- Verkoopresultaten	-	22.593	-606	21.987
	13.965	35.342	-752	48.555
Totaal	21.400	35.424	-239	56.585
2009	Bancaire deelnemingen	Partici- paties	Bank- bedrijf	Totaal 2009
Belangen aangemerkt als voor verkoop beschikbaar:				
- Dividenden	2.688	654	574	3.916
- Verkoopresultaten	20.277	1.327	461	22.065
	22.965	1.981	1.035	25.981
Belangen gewaardeerd op equity-methode:				
- Aandeel resultaat	-5.387	18.252	-1.018	11.847
- Verkoopresultaten	-	15.917	-	15.917
	-5.387	34.169	-1.018	27.764
Totaal	17.578	36.150	17	53.745

25. Provisie

Onder deze post worden opgenomen de opbrengsten behaald met diensten op het gebied van kredietverlening voor derden, assurantien, effecten en binnen- en buitenlands betalingsverkeer. De provisielasten zijn beperkt van omvang.

	2010	2009
De specificatie van de provisie luidt als volgt:		
- Assurantiën	14.744	16.029
- Effecten	15.927	5.057
- Betalingsverkeer	10.541	9.776
- Overige	501	472
	41.713	31.334

Er worden geen activiteiten in het kader van trust en andere zaakwaarnemende activiteiten uitgevoerd.

26. Resultaat uit financiële transacties

Onder deze post worden opgenomen de verkoopresultaten op rentedragende waardepapieren, de resultaten op de financiële activa die aangemerkt worden als held for trade, valutaresultaten, overige handelsopbrengsten en de reële waardeveranderingen van derivaten (voor zover geen onderdeel van een cash flow hedge) alsmede die van de gehedgde items voor zover die onderdeel uitmaken van een effectieve fair value hedge.

	2010	2009
Het resultaat uit financiële transacties is als volgt opgebouwd:		
- Resultaat verkoop rentedragende waardepapieren	5.434	6.312
- Resultaat aankoop eigen SPV / MTN	2.036	21.004
- Gerealiseerde reële waardeverandering van derivaten	4.006	10.217
- Ongerealiseerde reële waardeverandering van derivaten	-32.511	-16.234
- Reële waardeverandering van gehedgde items	26.717	15.016
- Resultaat handelsportefeuille effecten	-84	8
- Resultaat handelsportefeuille valuta	388	418
	5.986	36.741

De Groep past voor een deel van de derivaten hedge-accounting toe en kent zowel fair value hedges als cash flow hedges. Fair value hedge-accounting wordt gebruikt om waardeveranderingen in de reële waarde als gevolg van rentewijzigingen van activa (over het algemeen obligaties en hypotheke) of passiva (over het algemeen langlopende schulden) te verminderen. De Groep heeft daarnaast op een aantal schuldbewijzen cash flow hedges afgesloten. Deze schuldbewijzen zijn uitgegeven tegen een variabele rentevergoeding, echter zijn middels een renteswap gefixeerd. In 2009 zijn een aantal hedge relaties beëindigd. De op het moment van beëindigen aanwezige herwaardering wordt geamortiseerd over de periode tot de kasstroom zal plaatsvinden. Op de resterende effectieve cash flow hedge relaties is in 2010 geen resultaat behaald aangezien deze, evenals in 2009, volledig effectief is. De totale waarde van de effectieve cash flow hedges ultimo 2010 bedraagt - € 1,7 miljoen (2009: - € 1,2 miljoen), waarbij kasstromen jaarlijks plaatsvinden in december tot einddatum december 2016.

In de winst- en verliesrekening zijn de volgende reële waardeveranderingen opgenomen inzake hedge-accounting:

2010	Derivaten	Activa	Passiva	Saldo
Renteswaps (fair value hedge)	-27.003	26.717	-	-286
Rentefutures (fair value hedge)	-	-	-	-
	-27.003	26.717	-	-286
2009	Derivaten	Activa	Passiva	Saldo
Renteswaps (fair value hedge)	-18.775	16.798	-	-1.977
Rentefutures (fair value hedge)	-	-	-	-
	-18.775	16.798	-	-1.977

Er is in 2010 vanuit de cash flow hedge herwaarderingsreserve € 5,6 miljoen (2009: € 2,6 miljoen) als amortisatie in de resultatenrekening geboekt met betrekking tot hedgerelaties die zijn beëindigd.

27. Overige baten

Hieronder worden die baten opgenomen die niet onder de voorgaande posten gerubriceerd kunnen worden.

	2010	2009
Deze post bestaat uit:		
- Ontvangen huren	367	489
- Diverse overige baten	546	4.371
	<hr/>	<hr/>
	913	4.860

28. Omzet participaties

Dit betreft de omzet van groepsmaatschappijen welke worden aangehouden door het participatiebedrijf.

	2010	2009
Deze post bestaat uit:		
- Dienstverlening	128.661	254.732
- Handelsgoederen	68.332	70.304
	<hr/>	<hr/>
	196.993	325.036

29. Personeelskosten

	2010	2009
De uitsplitsing van de personeelskosten luidt:		
- Lonen en salarissen eigen personeel	60.543	59.669
- Ingeleend personeel	4.702	4.233
- Pensioenlasten	7.139	8.348
- Sociale lasten	6.101	13.707
- Overige personeelskosten	5.780	5.565
	<hr/>	<hr/>
	84.265	91.522
- Personeelskosten groepsmaatschappijen aangehouden door participatiebedrijf	41.078	129.215
	<hr/>	<hr/>
	125.343	220.737

	2010	2009
De personeelskosten groepsmaatschappijen aangehouden door participatiebedrijf kunnen als volgt worden uitgesplitst:		
- Lonen en salarissen eigen personeel	31.537	109.759
- Ingeleend personeel	1.230	-
- Pensioenlasten	2.117	4.253
- Sociale lasten	3.753	12.655
- Overige personeelskosten	2.441	2.548
	<hr/>	<hr/>
	41.078	129.215

Het gemiddeld aantal vaste werknemers gedurende het boekjaar -herkend naar volledige dienstverbanden- bedraagt:

	2010	2009
Friesland Bank	807	890
Friesland Bank Assurantiën	100	100
Friesland Bank Investments	11	13
Optimix Vermogensbeheer N.V.	28	-
	946	1.003
Groepsmaatschappijen welke worden aangehouden door het participatiebedrijf	626	2.053
	1.572	3.056

	2010	2009
De pensioenlasten bestaan uit (in miljoenen euro's):		
- Pensioenkosten	7,9	7,2
- Inperking als gevolg van reorganisatie	-0,5	-2,9
- Actuariële rente	12,9	12,3
- Rendement op beleggingen	-9,9	-8,5
- Administratiekosten	1,1	1,1
- Actuarieel resultaat	-1,1	0,0
- Bijdragen werknemers	-0,8	-0,9
	9,6	8,3

Het werkelijk behaalde rendement op pensioenbeleggingen bedroeg in 2010 € 19,5 miljoen (2009: € 12,9 miljoen).

30. Andere beheerskosten

Onder deze post worden opgenomen de andere bedrijfskosten, zoals kantoorkosten, huisvestingskosten, ICT- en projectkosten, marketingkosten en overige.

	2010	2009
De uitsplitsing van de andere beheerskosten luidt:		
- Kantoorkosten	7.274	6.843
- ICT- en projectkosten	20.942	23.142
- Uitbestede diensten	8.071	6.516
- Huisvestingskosten	6.303	6.310
- Marketingkosten	5.970	5.408
- Accountants- en advieskosten	2.279	2.589
- Diverse kosten	8.291	9.340
	59.130	60.148
- Andere beheerskosten en kostprijs omzet groepsmaatschappijen welke worden aangehouden door het participatiebedrijf	137.088	158.998
	196.218	219.146

Onder de diverse kosten is in 2009 en 2010 een bedrag van respectievelijk € 4,2 miljoen en € 0,3 miljoen verantwoord inzake het depositogarantiestelsel met betrekking tot DSB Bank.

	2010	2009
De uitsplitsing van de andere beheerskosten en kostprijs omzet groepsmaatschappijen welke worden aangehouden door het participatiebedrijf luidt:		
- Kostprijs omzet	121.069	118.018
- Huisvestingskosten	5.453	16.233
- Diverse kosten	10.566	24.747
	137.088	158.998

Accountantshonorarium

In de beheerskosten zijn de onderstaande externe accountantskosten ten laste van het boekjaar opgenomen:

	2010	2009
- Onderzoek van de jaarrekening	1.073	703
- Andere controleopdracht	29	93
- Adviesdiensten op fiscaal terrein	-	1
- Andere niet-controle diensten	39	19
	1.141	816

31. Afschrijvingen

Onder deze post worden opgenomen de afschrijvingen op materiële vaste activa zoals onroerende zaken en bedrijfsmiddelen, alsmede de afschrijvingen op immateriële activa.

	2010	2009
Deze post bestaat uit:		
- Afschrijving onroerende zaken	3.711	3.551
- Afschrijving bedrijfsmiddelen	8.988	12.910
	12.699	16.461
- Afschrijving immateriële activa	11.003	10.885
	23.702	27.346

De post afschrijvingen immateriële activa bevat tevens inhaalafschrijvingen.
Voor een nadere toelichting wordt verwezen naar de toelichting bij de posten 6 en 7.

32. Bijzondere waardeverminderingen van kredieten

Hieronder worden alle waardeveranderingen opgenomen uit hoofde van kredieten.

	2010	2009
Deze post bestaat uit:		
Waardeverminderingen van kredieten aan:		
- Grote ondernemingen	15.665	22.761
- Kleine en middelgrote ondernemingen	15.284	10.612
- Woningfinancieringen	4.275	-1.285
- Overige particuliere verstrekkingen	1.481	1.260
	<hr/>	<hr/>
Totaal waardeverminderingen kredieten bankbedrijf	36.705	33.348
Waardevermindering kredieten groepsmaatschappijen aangehouden door participatiebedrijf	-	-
	<hr/>	<hr/>
Totaal waardevermindering kredieten	36.705	33.348

Op afgeboekte vorderingen is in het boekjaar € 0,3 miljoen (2009: € 0,3 miljoen) ontvangen.

33. Bijzondere waardeverminderingen van overige financiële activa

Hieronder worden gerubriceerd de waardeveranderingen van aandelen en geassocieerde deelnemingen.

	2010	2009
Deze post bestaat uit:		
- Waardeverminderingen van aandelen aangemerkt als voor verkoop beschikbaar	6.878	3.975
- Waardeverminderingen van geassocieerde deelnemingen	69.176	4.429
- Overige waardeverminderingen overige financiële activa	3.147	-
	<hr/>	<hr/>
	79.201	8.404

Onder de waardeverminderingen van geassocieerde deelnemingen is een afwaardering op het belang in Van Lanschot ter hoogte van € 61 miljoen opgenomen. Zie voor een nadere toelichting noot 5.

34. Bijzondere waardeverminderingen van (im)materiële vaste activa

Hieronder worden gerubriceerd de waardeveranderingen van immateriële activa en materiële vaste activa. Per ultimo boekjaar waren er geen waardeverminderingen. Per 2009 waren er eveneens geen waardeverminderingen met betrekking tot (im)materiële vaste activa.

35. Belastingen

Deze post betreft de op het boekjaar drukkende belastingen over het in de winst- en verliesrekening verantwoorde bedrijfsresultaat. Bij de bepaling van het belastingbedrag is rekening gehouden met vrijgestelde winstbestanddelen en niet voor aftrek in aanmerking komende posten.

	2010	2009
Belastingbete boekjaar	-9.082	-4.757
Aanpassingen inzake definitieve aangiften voorgaande jaren	182	- 6
Aanpassing latenties naar lager belastingtarief	2.801	-
	-6.099	-4.763

De belastingbete is opgebouwd uit de volgende mutaties:

	2010	2009
Acute Vpb huidig boekjaar, aanpassing inzake definitieve aangifte/aanslag	-54	-
Acute Vpb huidig boekjaar	3.763	7.679
Latente waardeverschillen, aanpassing inzake definitieve aangifte/aanslag	-1.955	5.018
Latente waardeverschillen, huidig boekjaar	-5.988	1.739
Latente waardeverschillen, aanpassingen in verband met tariefswijzigingen	1.087	-
Verliesverrekening, aanpassing inzake definitieve aangifte/aanslag	2.192	-5.024
Verliesverrekening, huidig boekjaar	-6.858	-14.815
Verliesverrekening, aanpassingen in verband met tariefswijzigingen	1.679	-
Latente liquidatieverliezen, huidig boekjaar	-	640
Latente liquidatieverliezen, aanpassingen in verband met tariefswijzigingen	35	-
	-6.099	-4.763

Het gemiddeld effectieve belastingtarief bedraagt 12,5% (2009: -17,2%). Het van toepassing zijnde belastingtarief bedraagt 25,5% (2009: 25,5%) en kan als volgt met de effectieve belastingdruk worden aangesloten:

	2010 €	2010 %	2009 €	2009 %
Operationeel resultaat	-48.666		27.795	
Belasting op basis van toepassing zijnde tarief	-12.410	25,5%	7.088	25,5%
Vrijgestelde winst uit deelnemingsvrijstelling	4.240	-8,7%	-10.692	-38,5%
Fiscaal aftrekbaar i.v.m. perpetual capital securities	-906	1,9%	-1.237	-4,5%
Saldo niet aftrekbare posten	-6	0,0%	84	0,3%
Verschuldigde belasting lopend boekjaar	-9.082	18,7%	-4.757	-17,2%
Aanpassingen inzake definitieve aangiften voorgaande jaren	182	-0,4%	-6	-0,0%
Aanpassing inzake aanpassing belastingtarief	2.801	-5,8%	-	-
	-6.099	12,5%	-4.763	-17,2%

36. Nettoresultaat beschikbaar voor belang derden

Hieronder wordt opgenomen het aandeel van derden in het resultaat.

37. Nettoresultaat beschikbaar voor aandeelhouders Friesland Bank N.V.

Hieronder wordt opgenomen het aandeel van aandeelhouders in het resultaat.

	2010	2009
Deze post bestaat uit:		
- Beschikbaar voor houders Perpetual Capital Securities	3.889	4.852
- Beschikbaar voor houders gewone aandelen	-47.171	22.136
	-43.282	26.988

1.5 Additionele toelichtingsinformatie

(x € 1.000) **38. Gesegmenteerde informatie**

De splitsing van het resultaat naar de verschillende bedrijfsonderdelen is als volgt:

2010	Bank- bedrijf	Partici- patie- bedrijf	Bancaire deelne- mingen	Totaal 2010
Rentebaten	366.969	5.899	-	372.868
Rentelasten	-201.432	-16.208	-44.915	-262.555
Rente	165.537	-10.309	-44.915	110.313
Opbrengsten uit effecten en geassocieerde deelnemingen	366	35.426	20.793	56.585
Overige inkomsten	39.049	197.249	9.307	245.605
Operationele inkomsten	204.952	222.366	-14.815	412.503
Operationele bedrijfslasten	147.227	192.038	5.998	345.236
Bedrijfsresultaat	57.725	30.328	-20.813	67.240
Bijzondere waardeverminderingen	36.705	18.320	60.881	115.906
Operationeel resultaat	21.020	12.008	-81.694	-48.666
Belastinglast/(bate)	6.953	-2.467	-10.585	-6.099
Nettoresultaat boekjaar	14.067	14.475	-71.109	-42.567
Waarvan toegerekende financieringsrente *	59.314	-14.281	-45.033	-
Totale omvang activa (€ miljoen)	10.272	414	369	11.055
Procentueel aandeel activa	93%	4%	3%	100%
Investerings in geassocieerde deelnemingen	343.838	87.113	-	430.951
Investerings materiële vaste activa	9.168	7.950	-	17.118
Investerings in immateriële activa	36.611	107.142	-	143.753
Afschrijvingen materiële vaste activa	8.549	4.150	-	12.699
Afschrijvingen immateriële activa	7.635	3.368	-	11.003

* Vanwege het feit dat er sprake is van centrale financiering door het bankbedrijf worden er financieringslasten in rekening gebracht bij het participatiebedrijf en de bancaire deelnemingen. Als basis hiervoor geldt de boekwaarde van de activa van deze bedrijfsonderdelen. Voor wat betreft de financieringsmix wordt aangesloten bij de eisen die vanuit het toezicht worden gesteld. Als tarief gelden de Friesland Bank-specifieke markttarieven (swapcurve plus een opslag die de bank voor de verschillende instrumenten moet betalen), welke wordt berekend als het gemiddelde over drie jaren.

2009	Bank- bedrijf	Partici- patie- bedrijf	Bancaire deelne- mingen	Totaal 2009
Rentebaten	378.654	3.666	-	382.320
Rentelasten	-241.693	-16.147	-39.420	-297.260
Rente	136.961	-12.481	-39.420	85.060
Opbrengsten uit effecten en geassocieerde deelnemingen	17	36.151	17.577	53.745
Overige inkomsten	68.749	329.222	-	397.971
Operationele inkomsten	205.727	352.892	-21.843	536.776
Operationele bedrijfslasten	159.603	306.624	1.002	467.229
Bedrijfsresultaat	46.124	46.268	-22.845	69.547
Bijzondere waardeverminderingen	33.348	8.404	-	41.752
Operationeel resultaat	12.776	37.864	-22.845	27.795
Belastingbate	-2.169	-3.120	10.052	4.763
Nettoresultaat boekjaar	10.607	34.744	-12.793	32.558
Waarvan toegerekende financieringsrente *	51.811	-12.391	-39.420	-
Totale omvang activa (€ miljoen)	10.220	325	465	11.010
Procentueel aandeel activa	93%	3%	4%	100%
Investerings in geassocieerde deelnemingen	427.913	107.283	-	535.196
Investerings materiële vaste activa	7.242	7.501	-	14.743
Investerings in immateriële activa	9.007	2.121	-	11.128
Afschrijvingen materiële vaste activa	8.707	7.754	-	16.461
Afschrijvingen immateriële activa	4.992	4.885	1.008	10.885

De bovenstaande segmentatie wordt intern gerapporteerd en is gekozen vanwege het verschil in de aard van de activiteiten van de segmenten en het adequaat kunnen monitoren van de ontwikkelingen binnen deze segmenten. De omzet met betrekking tot het bankbedrijf wordt met name gegenereerd uit rentestromen met betrekking tot het uitzetten en aantrekken van gelden. De omzet van het participatiebedrijf vloeit voort uit het realiseren van waardevermeerderingen op het moment dat investeringen te gelde worden gemaakt. De opbrengsten uit bancaire deelnemingen zijn toe te schrijven aan ontvangen dividenden en gerealiseerde waardeveranderingen. Specifiek verschil met het participatiebedrijf is dat deelnemingen duurzaam dan wel uit strategisch belang worden aangehouden; het participatiebedrijf houdt belangen aan als niet-duurzame investering.

* Vanwege het feit dat er sprake is van centrale financiering door het bankbedrijf worden er financieringslasten in rekening gebracht bij het participatiebedrijf en de bancaire deelnemingen. Als basis hiervoor geldt de boekwaarde van de activa van deze bedrijfsonderdelen. Voor wat betreft de financieringsmix wordt aangesloten bij de eisen die vanuit het toezicht worden gesteld. Als tarief gelden de Friesland Bank-specifieke markttarieven (swapcurve plus een opslag die de bank voor de verschillende instrumenten moet betalen), welke wordt berekend als het gemiddelde over drie jaren.

Omzet tussen de diverse bedrijfssegmenten wordt niet toegelicht omdat er tussen de verschillende segmenten geen omzet wordt gegenereerd. Aangezien er geen specifieke financiering per bedrijfs onderdeel bestaat is de post schulden eveneens niet afzonderlijk opgenomen.

De activa in het bankbedrijf bestaan voor € 8,5 miljard (2009: € 8,5 miljard) uit commerciële kredietverlening, hiervan betreft 55% (2009: 56%) het particulier bedrijf en 45% (2009: 44%) het zakelijk bedrijf. De activa van het participatiebedrijf bestaan uit de boekwaarde van participaties en de activa van groepsmaatschappijen gehouden door het participatiebedrijf. De activa van de bancaire deelnemingen bestaan uit de boekwaarde van de betreffende belangen.

Friesland Bank doet voornamelijk zaken met banken, overheden en private sector in Nederland. Hierdoor bestaat 99% (2009: 99%) van de activa uit Nederlandse posten. Alle buitenlandse posten ontstaan binnen het bankbedrijf. Gezien de beperkte omvang van de buitenlandse posten vindt geen verdere segmentatie plaats.

39. Overnames en verkopen van groepsmaatschappijen

In het volgende overzicht zijn van de in het boekjaar aan- en verkochte belangen, waarin doorslaggevende invloed uitgeoefend kan worden, de balans bij verkrijging/vervreemding, de kasstromen en opbrengsten opgenomen. Tenzij anders vermeld zijn de opgenomen reële waarden op acquisitiedatum nagenoeg gelijk aan de boekwaarden.

Transacties in 2010

Aankopen in 2010

Naam	Optimix Vermogens- beheer NV	ATAG Heating Group	Orffa Holding BV	Doedijns International Holding BV	Totaal
Belangrijkste activiteit	Beheer van vermogen	Leverancier verwarmings- elementen	Leverancier additieven diervoeding	Leverancier aandrijf- techniek	
Transactiedatum	23-12-2010	15-12-2010	22-11-2010	1-1-2010	
Belang	70%	67%	50%	85%	
Percentage zeggenschap	70%	67%	50%	85%	
Activa					
Liquide middelen	1.002	748	1.338	1	3.089
Financiële activa en deelnemingen	164	764	23	-	951
Immateriële activa	11.279	31.973	30.786	4.083	78.121
Materiële vaste activa	4.000	1.853	277	-	6.130
Voorraden	-	4.411	12.914	2.026	19.351
Debiteuren en overige kortlopende activa	9.632	8.685	26.352	2.371	47.040
Totaal activa	26.077	48.434	71.690	8.481	154.682
Passiva					
Bank	-	-	5.630	-	5.630
Crediteuren en overige kortlopende schulden	4.329	12.112	24.393	2.354	43.198
Langlopende schulden	908	31.756	50	6	32.720
Voorzieningen	-	249	-	67	316
Totaal passiva	5.237	44.127	30.073	2.427	81.864
Netto activa	20.840	4.307	41.617	6.054	72.818
Geactiveerde goodwill	16.738	26.623	10.952	2.562	56.875
De aankoopprijs bestaat uit:					
- aandelen (tegen reële waarde)	-	-	-	-	-
- contanten	10.403	19.900	3.007	5.391	38.701
- acquisitiekosten	-	-	-	-	-
Totaal	10.403	19.900	3.007	5.391	38.701
Kasstromen bij de acquisities:					
- Liquide middelen in verkregen entiteit	1.002	748	-4.292	1	-2.541
- Aankoopprijs	-10.403	-19.900	-3.007	-5.391	-38.701
- Betaalde acquisitiekosten	-	-	-	-	-
Netto kasstroom	-9.401	-19.152	-7.299	-5.390	-41.242
Opbrengsten als aankoop had plaatsgevonden aan het begin van boekjaar	9.425	47.779	192.735	-	249.939
Winst/verlies als aankoop had plaatsgevonden aan het begin van het boekjaar	2.129	1.995	2.161	-	6.285
Winst/verlies sinds transactiedatum	1.707	-	-5	-	1.702

In januari heeft Friesland Bank overheersende zeggenschap verkregen en in december haar belang in Optimix Vermogensbeheer N.V. uitgebreid van 45% tot 70%. De kostprijs van deze aankoop is deels toegerekend aan de reële waarde van de identificeerbare activa, verplichtingen en voorwaardelijke verplichtingen en deels als rechtstreekse vermogensmutatie (- € 6,4 miljoen) verwerkt. Het belang derden is tegen reële waarde op moment van verkrijgen zeggenschap verwerkt. Bij aankoop is goodwill opgenomen van € 16,7 miljoen welke hoofdzakelijk is toe te wijzen aan toekomstig business potentieel. Per januari 2010 heeft Friesland Bank Investments, via haar 85% belang in Doedijns International Holding, een indirect belang van 70% genomen in Site Valve Automation Center en Site Tork voor een pro-rata bedrag van € 5,4 miljoen. Bij aankoop is goodwill opgenomen van € 2,6 miljoen welke hoofdzakelijk is toe te wijzen aan toekomstig business potentieel. In november 2010 heeft Friesland Bank Investments haar belang in Orffa Holding B.V. voor € 3,0 miljoen uitgebreid van 45% tot 50%. Bij aankoop is goodwill opgenomen van € 11,0 miljoen welke hoofdzakelijk is toe te wijzen aan toekomstig business potentieel. In december 2010 heeft Friesland Bank Investments een 67% belang verworven in ATAG Heating Corporation B.V. voor € 19,9 miljoen. Bij aankoop is goodwill opgenomen van € 26,6 miljoen welke hoofdzakelijk is toe te wijzen aan toekomstig business potentieel. Het belang derden van ATAG, Orffa, Site Valve Automation Center en Site Tork is tegen het proportionele aandeel in de identificeerbare activa en verplichtingen van de overgenomen onderneming verwerkt.

Verkopen in 2010

Op 2 november 2010 is King Nuts verkocht en op 10 november 2010 Succes Holding. Voor de jaarrekening zijn de volgende kasstromen voortvloeiend uit de verkoop van belang:

	Succes	King Nuts	Totaal
- Deconsolidatie liquide middelen op transactiedatum	371	-6	365
- Verkoopprijs	6.155	9.055	15.210
- Betaalde verkoopkosten	-	-	-
Totale kasstroom bij verkoop	6.526	9.049	15.575

Transacties in 2009

Op 23 november 2009 is een deel van Arboned Holding B.V. verkocht. Hierdoor is het belang in Arboned Holding B.V. verlaagd van 71,7% tot 49,0%. Door deze transactie heeft Friesland Bank vanaf 23 november 2009 geen control meer over Arboned Holding B.V. Als gevolg hiervan wordt Arboned Holding per de transactiedatum niet langer geconsolideerd in de jaarrekening van de Groep.

Voor de jaarrekening zijn de volgende kasstromen voortvloeiend uit de verkoop van belang:

- Deconsolidatie liquide middelen op transactiedatum	2.488
- Verkoopprijs	15.174
- Betaalde verkoopkosten	-302
Totale kasstroom bij verkoop	17.360

Gedurende 2009 zijn er geen bedrijfscombinaties gekocht.

40. Risicobeheer

40.1 Inleiding

Inherent aan de activiteiten van de bank zijn er bepaalde risico's waardoor de resultaten van Friesland Bank niet met zekerheid voorspeld kunnen worden. Dat Friesland Bank aan risico's blootgesteld is, is reden voor aandacht, maar hoeft geen reden tot zorg te zijn. Onvermijdbare risico's komen voor. Wie bereid en in staat is om ze te accepteren, kan daarvoor een vergoeding vragen en daarmee winst maken. Zonder het lopen van risico kan geen duurzame winst gemaakt worden. Om deze risico's te beheersen is door de bank een intern raamwerk voor risicobeheersing opgesteld. De risico's voor de bank kunnen nader uitgesplitst worden in verschillende risicotypen. Hierna worden marktrisico, kredietrisico, liquiditeitsrisico en operationeel risico nader toegelicht. Dit deel heeft specifiek betrekking op de bank, dus niet op Friesland Bank Investments. Friesland Bank Investments heeft een eigen intern systeem voor het inzichtelijk maken en monitoring van risico's. De markt- en kredietrisico's van Friesland Bank Investments worden opgenomen in de risicorapportage van de groep.

In diverse gepubliceerde evaluaties, rapporten en codes van de crisis is de verhoogde aandacht voor integrale risicobeheersing een belangrijk thema, met name ook als gevolg van de kredietcrisis en de daarmee samenhangende liquiditeitsschaarste in bancaire Nederland. Samenhangend hiermee worden de risicobeheersingsactiviteiten door verschillende belanghebbenden, zoals externe en interne toezichthouders (DNB, AFM, Raad van Commissarissen), maar ook politici, nauwlettend gevolgd.

40.1.1 Doelstellingen

In het risicomanagementproces worden risico's in hun context geplaatst, geïdentificeerd, geanalyseerd, gewaardeerd en afgedekt. Het effect van risicomanagement wordt continu beoordeeld en besproken met alle belanghebbenden in de organisatie. Dit maakt het voor Friesland Bank mogelijk op een gecontroleerde wijze risico's tegen kosten en verwacht rendement af te wegen.

Het risicomanagement bij Friesland Bank heeft als doel het ondersteunen van de groei door:

- het garanderen dat Friesland Bank een adequate beloning ontvangt voor alle risico's die zij loopt;
- het verlagen van de kosten van kapitaal en financiering door het optimaliseren van de kapitaalsstructuur;
- besluitvorming vereenvoudigen door het inzichtelijk maken van de relatie tussen risico, kosten en rendement.

40.1.2 Beleid

Jaarlijks wordt er voor de bank een generiek risk appetite statement geformuleerd, dat is uitgewerkt in een risk appetite per risicotype. De risk appetite is begin 2010 door de Raad van Bestuur geaccordeerd, en is vervolgens onderwerp van gesprek geweest in de Risicocommissie, als subcommissie van de Raad van Commissarissen (RvC). Er is in 2010 geen aanleiding geweest de risk appetite aan te passen.

Om de lange termijn continuïteit te waarborgen, streeft Friesland Bank een single A externe rating na. Dit betekent dat Friesland Bank voldoende kapitaal wil aanhouden om te waarborgen met minimaal 99,91% waarschijnlijkheid dat zij aan haar financiële verplichtingen kan voldoen. Friesland Bank heeft het uitgangspunt, dat zij in de afweging van risico's expliciet kijkt naar het mogelijke rendement. De bank streeft ernaar over voldoende kennis en capaciteit te beschikken om deze risico's planmatig te beheersen.

40.1.3 Organisatie en besturing

Friesland Bank onderscheidt in haar risicobeheerstructuur een drietal geledingen: toezicht, beleid en uitvoering. Het toezicht berust bij de Raad van Commissarissen, en twee door haar ingestelde commissies, Audit & Compliance Commissie en Risicocommissie.

De Raad van Bestuur is belast met de goedkeuring van het risicobeleid dat wordt voorgesteld vanuit een aantal commissies, te weten:

- *Asset and Liability Commissie (ALCO)*: deze commissie richt zich op het balansbeheer en de risicotypen markt-, rente- en liquiditeitsrisico. Deze commissie vergadert minimaal eenmaal per maand (voorzitter: lid van RvB).
- *Commissie Kredietbeleid (CKB)*: deze commissie richt zich op het krediet- en operationeel risico. De commissie vergadert eenmaal per kwartaal (voorzitter: lid van RvB).
- *Commissie Wet- en regelgeving*: deze commissie richt zich op het integriteits-, juridisch - en compliancerisico. De commissie vergadert eenmaal per maand (voorzitter: Directeur Juridische Zaken).

De proceseigenaren zijn lid van het senior management van Friesland Bank.

De uitvoering van het beleid is als volgt nader gedelegeerd:

- *Krediet Commissie*: bij de kredietverlening is de fiatteringsbevoegdheid voor een belangrijk deel door de Raad van Bestuur gedelegeerd aan de Krediet Commissie. Deze commissie vergadert tweemaal per week en beslist op basis van kredietvoorstellen die van advies zijn voorzien door de afdelingen Krediet Risico Management en Juridische Zaken. Het voorzitterschap beruiste afwisselend bij een lid van de Raad van Bestuur, de directeur Krediet Risico Management en een door de Raad van Bestuur gedelegeerde functionaris.
- *Investment Committee*: de fiatteringsbevoegdheid ten aanzien van het participeren in ondernemingen (het onderdeel Friesland Bank Investments) is gedelegeerd naar het Investment Committee. Het Investment Committee vergadert eenmaal per vier weken. De voorzitter van dit comité wordt benoemd uit de commissie.
- *Commissie Productscan*: de Commissie Productscan is verantwoordelijk voor het productgoedkeuringsproces en richt zich op productspecifieke risico's met betrekking tot bestaande en nieuwe producten. Deze commissie vergadert eenmaal per vier weken. De voorzitter is de directeur Risk Management.
- *Crisis Management Plan Unit (CMP)*: de CMP-unit richt zich op het continuïteitsrisico. In dat kader worden bijzondere gebeurtenissen beschouwd, welke van invloed kunnen zijn op de bank. De CMP-unit vergadert eenmaal in de zes weken en indien noodzakelijk frequenter. De voorzitter is de directeur Facilitair Bedrijf.
- *Liquidity Contingency Team (LCT)*: het LCT is begin 2009 nog actief geweest, maar de activiteiten zijn daarna overgedragen aan de reguliere organisatie voor liquiditeitsbeheer. Wel is de monitoringstatus blijvend verhoogd geweest, wat betekent, dat het LCT op regelmatige basis wordt geïnformeerd over de situatie op de geld- en kapitaalmarkt. De voorzitter van het LCT is de directeur Risk Management.

Voor de beheersing van de risico's hebben binnen Friesland Bank een aantal afdelingen specifieke taken:

- *Risk Management*: de afdeling Risk Management ondersteunt de Raad van Bestuur en de directies bij de bepaling van het gewenste risicoprofiel, het waarderen van de portefeuilles voor sturing op waardecreaties, de prijsbepaling van producten en diensten, funding en kapitalisatie, het kwantitatief en/of kwalitatief modelleren en signaleren van de risico's. Onderdeel van Risk Management is het inspectieteam welke zich richt op de handhaving van de procedures door het uitvoeren van detailcontroles. Dit betreft zowel het kredietproces als de operationele en compliance processen.
- *Krediet Risico Management (KRM)*: de afdeling KRM is verantwoordelijk voor het beheersen van de risico's in de portefeuille. KRM ondersteunt de Krediet Commissie bij het fiatteren van kredietvoorstellen. De afdeling Bijzonder Beheer, die de posten beheert die in achterstand zijn of specifieke aandacht vergen, is onderdeel van KRM.
- *Compliance*: de afdeling Compliance adviseert de Raad van Bestuur en de directies over compliance aspecten en risico's van de diverse bancaire processen. De invulling van de zorgplicht richting onze cliënten heeft de bijzondere aandacht van deze afdeling. Tevens is de uitvoering van delen van de Wet op het financieel toezicht (Wft) en de Wet Melding Ongebruikelijke Transacties (MOT) bij haar belegd.

- *Juridische zaken (JZ)*: heeft als aandachtsterrein het juridisch risico. Zij heeft een beleidsvoorbereidende en operationeel ondersteunende functie, met als belangrijkste taken het signaleren en adviseren over toekomstige wet- en regelgeving en de uitvoering van de huidige wetgeving. Tevens ondersteunt zij de kredietverlening door het uitbrengen van advies over individuele kredietvoorstellen.
- *Treasury en Financiële Markten (TFM)*: de afdeling TFM voert de opdrachten van het ALCO en de Raad van Bestuur uit. Zij bewaakt de limieten van haar posities.
- *Internal Audit*: voert audits uit om zich een oordeel te vormen over de opzet, het bestaan en de werking van de risicobeheersingsmaatregelen.

40.1.4 Risicorapportages

Ten behoeve van de beleidsvoorbereiding, -bepaling en -uitvoering worden de commissies en lijnmanagers voorzien van diverse periodieke risicorapportages. De periodiciteit is veelal maandelijks, echter op onderdelen kan dit ook dagelijks, wekelijks, per kwartaal of jaarlijks zijn.

De volgende rapportages worden onderkend:

- *Economisch kapitaal*: de omvang van het exposure, economisch kapitaal, capital adequacy ratio, risk adjusted return on economic capital.
- *Kredietrisico*: de omvang van het exposure, risicoklasse (PD en LGD), achterstanden, revisiekalender, concentratie.
- *Renterisico*: de omvang van het exposure, rentetypische vervalkalender, duration, earnings at risk, sensitiviteit voor wijzigingen in korte en lange rente.
- *Marktrisico*: de omvang van de portefeuille per valuta, value at risk en de looptijd van de contracten.
- *Aandelenrisico*: de omvang van de portefeuille en de value at risk.
- *Liquiditeitsrisico*: liquiditeitstypische vervalkalender en het fundingplan.
- *Compliance en integriteitsrisico*: nieuwe wet- en regelgeving, gap-analyses, voortgang en status van de implementatie en incidenten.
- *Operationeel risico*: de resultaten van de risico- en control selfassessments en de restrisico's.

In een separate rapportage worden de effecten van stress scenario's behandeld. Hierbij wordt nagegaan of het vermogen toereikend is om de continuïteit te borgen.

40.1.5 Mitigatie van risico's

Friesland Bank kan op verschillende manieren omgaan met de risico's, die inherent zijn aan de door haar uitgevoerde activiteiten. De acties bestaan uit het vermijden, accepteren, verminderen of delen van het risico. Situationeel gebonden worden ze ingezet. Zo is voor bepaalde operationele risico's een verzekering afgesloten, terwijl andere risico's worden geaccepteerd. Voor het kredietrisico geldt, dat de primaire strategie is om zekerheden en/of garanties te krijgen. In voorkomende gevallen is echter ook (deels) risico-acceptatie aan de orde. Tevens worden derivaten gebruikt voor het mitigeren van risico's (bijv. het renterisico).

40.1.6 Concentratie van grote risico's

Het concentratierisico wordt expliciet door Friesland Bank beheerd, zowel aan de actiefkant als de passiefkant. De maximaal acceptabele limiet is vastgelegd in de Risk Appetite. Deze is vervolgens uitgewerkt naar meer operationele limieten. Deze limieten hebben bijvoorbeeld betrekking op de maximale verstrekking aan één individuele kredietnemer, maar ook op een totaal-exposure binnen een bepaalde branche.

40.1.7 Continuïteitsrisico

De continuïteit van Friesland Bank is afhankelijk van de ontwikkeling op drie belangrijke onderdelen: liquiditeit, rentabiliteit en solvabiliteit. Ter waarborging van voldoende liquiditeit, rentabiliteit en solvabiliteit heeft de bank verschillende maatregelen genomen om de risico's te mitigeren en plannen gemaakt ter realisatie.

Om een voldoende mate van liquiditeit te waarborgen hebben Treasury & Financial Markets en Planning & Control een fundingplan samengesteld. Dit fundingplan voorziet naast de gewenste planning tevens in alternatieve maatregelen in het geval dat zich bijzondere omstandigheden voor mochten doen. Daarnaast is aanvullend in 2011 een ruime geëncmitteerde liquiditeitsfaciliteit met een derde partij overeengekomen.

De rentabiliteit van de bank is van belang voor een verhoging van het kapitaal benodigd voor autonome groei zonder dat een beroep op de markt behoeft te worden gedaan voor aanvullend kapitaal. De bank heeft een plan ontwikkeld om haar winstgevendheid te vergroten. Het plan is geïmplementeerd en de bank stuurt aan op het realiseren van de in het plan opgenomen doelstellingen.

De nieuwe regels van Basel III (vanaf 2013) en de groei van het actiefbedrijf hebben invloed op de solvabiliteit van de bank. De solvabiliteit wordt uitgedrukt in BIS ratio's, waarbij tevens een Tier1 ratio wordt onderscheiden. Om blijvend aan de toekomstige ratio's te voldoen zal over enige tijd het belang in Van Lanschot worden afgebouwd.

40.2 Marktrisico

Het marktrisico is het risico dat de reële waarde van toekomstige kasstromen van financiële instrumenten zullen fluctueren door wijzigingen in marktgerelateerde variabelen, zoals als gevolg van wijzigende rentes, vreemde valuta's, prijswijzigingen van aandelen en door eerdere terugbetalingen. Hierna zullen de hierop betrekking hebbende risico's nader worden toegelicht.

40.2.1 Renterisico

Renterisico omvat alle risico's die Friesland Bank loopt door de ontwikkeling van de rentetermijnstructuur. Hierin zijn inbegrepen de risico's door mismatch van de funding, renteopties in producten (zoals een rentebedenktijd) en gedragsreacties van klanten op renteveranderingen (zoals vooruitbetalingsrisico).

Het renterisico is een onderwerp van bespreking tussen het Risicocommissie van de Raad van Commissarissen en de Raad van Bestuur. De Raad van Bestuur heeft de bevoegdheid om netto renteposities in te nemen gedelegeerd aan het ALCO. Als onderdeel van het ALM-proces volgt Friesland Bank de ontwikkeling van de rentecurve op de voet en wordt melding gemaakt aan het ALCO van ontwikkelingen die de positie van Friesland Bank substantieel kunnen beïnvloeden. Het ALCO vergelijkt regelmatig de realisatie van meetinstrumenten met de interne norm en stelt vast of het renterisico zich binnen de normen bevindt. Indien nodig initieert zij correctieve actie.

Friesland Bank behaalt het renteresultaat deels door een beheerste mismatch positie in te nemen. Zo kunnen producten voor klanten renteopties bevatten. Voor klanten in het bovensegment van de zakelijke markt verstrekt Friesland Bank rente opties, zoals swaps, FRAs, Caps en Collars. De overall mismatch positie wordt gestuurd door middel van swaps. De rentecurve voor Friesland Bank bestaat uit de euro rentecurve voor partijen die geen kredietrisico dragen, zoals overheden, en een opslag die de markt specifiek voor Friesland Bank rekent. De variatie in de eerste component vormt het renterisico. De tweede component is onderdeel van het liquiditeitsrisico.

Het renterisico wordt maandelijks intern gerapporteerd met behulp van de in onderstaande tabel genoemde instrumenten:

- *Duration van het eigen vermogen*: de duration geeft aan hoeveel procent de marktwaarde van het totale eigen vermogen afneemt bij een parallelle stijging van de rentestructuur met 1%.
- *Gevoeligheid van het resultaat*: als de korte / lange rente met 1% stijgt (ten opzichte van de gehanteerde rentevisie), zal het renteresultaat met een bepaald percentage dalen of stijgen.
- *Earnings at risk prognose renteresultaat*: dit kengetal geeft met een waarschijnlijkheid van 99,91% aan dat het werkelijke renteresultaat over de komende twaalf maanden nooit meer dan de Earnings at risk (in %) af zal wijken van de voorspelde waarde, als gevolg van veranderingen in de rentestructuur.

- *Outlier criterium*: de mutatie in de marktwaarde van het Eigen Vermogen als gevolg van een plotselinge, parallelle verschuiving van de yieldcurve met 200bps gedeeld door het toetsingsvermogen.

	2010	2009
Risicobeheersinstrument:		
- Duration van het eigen vermogen	7,8	5,6
- Gevoeligheid van het renteresultaat:		
- Korte rente	-1,18%	0,84%
- Lange rente	2,40%	4,04%
- Outlier criterium	16,03%	12,66%
- Economic capital voor renterisico (in miljoenen euro's)	7,6	26,1
- Gevoeligheid stijging (daling) in basispunten:		
- op het resultaat bij + 200/(200) bp (in miljoen euro's)	4,5/(0,7)	9,5/(1,3)
- op het vermogen + 200/(200) bp (in miljoen euro's)	(123,6)/341,1	(99,6)/126,6

Het renterisico wordt ieder kwartaal gekwantificeerd met het economic capital model voor renterisico. Dit model heeft als uitkomst de driemaands 99,91% Value at Risk (VaR). Als motief voor de driemaands periode is gesteld dat de omvang van de mismatch / gaps in de rentepositities van zodanige omvang is dat het realistisch is om te veronderstellen dat binnen een periode van 90 dagen deze volledig gesloten kunnen worden. De methode is gebaseerd op een historische simulatie met behulp van de rentestanden van de laatste vier jaren. Het economisch kapitaal voor renterisico is in 2010 niet hoger geweest dan € 27 miljoen (2009: € 30 miljoen). Hierbij wordt expliciet verondersteld dat de toekomstige wijzigingen vallen binnen de range van de laatste vier jaren.

De onderstaande tabel geeft het renterisico weer op interestdragende financiële activa en schulden die niet voor handelsdoeleinden worden aangehouden. De activa en schulden zijn weergegeven op basis van boekwaarden en contractuele looptijd.

2010	< 1 mnd	1 mnd - 3 mnd	3 mnd - 1 jaar	1 jaar - 5 jaar	> 5 jaar	Totaal
Activa						
Bankiers	511	-	-	22	-	533
Kredieten	1.125	18	78	521	6.804	8.546
Obligaties	115	15	54	273	165	622
Totaal activa	1.751	33	132	816	6.969	9.701
Passiva						
Bankiers	53	903	8	32	-	996
Toevertrouwde middelen	2.437	113	201	2.418	108	5.277
Schuldbewijzen	1	100	500	738	1.811	3.150
Achtergestelde schulden	1	2	4	82	271	360
Totaal passiva	2.492	1.118	713	3.270	2.190	9.783
Totaal ruimte in sensitiviteit interest	-741	-1.085	-581	-2.454	4.779	-82

2009	< 1 mnd	1 mnd - 3 mnd	3 mnd - 1 jaar	1 jaar - 5 jaar	> 5 jaar	Totaal
Activa						
Bankiers	681	-	-	-	-	681
Kredieten	1.179	75	386	1.137	5.674	8.451
Obligaties	12	-	5	583	76	676
Totaal activa	1.872	75	391	1.720	5.750	9.808
Passiva						
Bankiers	81	77	759	23	10	950
Toevertrouwde middelen	2.817	457	279	1.807	88	5.448
Schuldbewijzen	-	100	15	1.247	1.551	2.913
Achtergestelde schulden	26	5	49	52	286	418
Totaal passiva	2.924	639	1.102	3.129	1.935	9.729
Totaal ruimte in sensitiviteit interest	-1.052	-564	-711	-1.409	3.815	79

40.2.2 Vreemde valutarisico

Het vreemde valutarisico betreft het risico dat de waarde van financiële instrumenten zullen wijzigen door veranderingen in vreemde valuta. Friesland Bank loopt valutarisico door haar beleggingen, door producten die zij haar klanten aanbiedt en, indirect, door correlatie tussen valutarisico en de kredietkwaliteit van haar kredietrelaties. De maximale positie aan vreemde valuta is vastgesteld door het ALCO op € 1,0 miljoen (2009: € 1,0 miljoen). Dit bedrag is in zowel 2010 als 2009 niet overschreden.

Het beleid van de bank is erop gericht eventuele valutarisico's af te dekken. Dit vindt plaats door middel van derivaten, waaronder valutatermijncontracten. De valutapositie kan als volgt worden weergegeven (in miljoenen euro's):

2010	Actief	Passief	Per saldo	Derivaten	Positie
Amerikaanse Dollar	78,8	5,4	73,4	-73,3	0,1
Britse Pond	4,9	3,2	1,7	-1,8	-0,1
Zweedse Kroon	5,1	0,0	5,1	-5,1	0,0
Canadese Dollar	7,6	0,5	7,1	-6,9	0,2
Deense Kroon	0,9	0,1	0,8	-0,7	0,1
Overig	9,7	0,8	8,9	-8,9	0,0
Totaal	107,0	10,0	97,0	96,7	0,3
2009	Actief	Passief	Per saldo	Derivaten	Positie
Amerikaanse Dollar	49,4	5,7	43,7	-43,8	-0,1
Britse Pond	2,8	0,9	1,9	-2,0	-0,1
Deense Kroon	8,9	0,1	8,8	-8,8	0,0
Overig	20,8	2,7	18,1	-17,7	0,4
Totaal	81,9	9,4	72,5	-72,3	0,2

De sensitiviteit is niet verder toegelicht, aangezien mutaties in vreemde valuta door het gevoerde beleid en de zeer beperkte netto exposure voortvloeiend uit het beleid geen materiële mutaties in het resultaat dan wel vermogen tot gevolg zullen hebben.

40.2.3 Aandelenrisico

Het aandelenrisico is het risico dat de reële waarde van aandelen zullen muteren als gevolg van mutaties in aandelenindices of van individuele aandelen. Bij aandelen die niet worden aangehouden voor handelsdoeleinden uit dit risico zich initieel in het eigen vermogen en potentieel, bij bijzondere waardeverminderingen, in het resultaat. Indien de beurskoersen van aandelen aangehouden als voor verkoop beschikbaar met 5% zouden stijgen, zou dit een positief effect op het vermogen hebben van € 3,8 miljoen (2009: € 4,5 miljoen). Een vergelijkbare daling zou negatief effect hebben op het vermogen van eenzelfde omvang. Ultimo 2010 zou dit, net als in 2009, geen aanleiding geven voor een bijzondere waardevermindering ten laste van het resultaat.

40.2.4 Vooruitbetalingsrisico

Het vooruitbetalingsrisico heeft betrekking op het risico dat klanten en andere tegenpartijen posities eerder of later aflossen. De interne berekeningen op basis van historische gegevens laten zien, dat er een vooruitbetalingsrisico voor hypotheeklen bestaat tussen de 0% en 10% van het uitstaande exposure, afhankelijk van rente-ontwikkelingen. Concreet worden deze gegevens gebruikt bij de bepaling van de gemiddelde looptijden van onze uitzettingen.

40.3 Kredietrisico

Kredietrisico bestaat uit de mogelijkheid dat een relatie van Friesland Bank niet aan zijn verplichtingen kan voldoen. Het grootste gedeelte van het kredietrisico wordt gelopen op de kredietverlening aan de particuliere en zakelijke klanten. Daarnaast wordt ook kredietrisico gelopen door de beleggingen in de beleggingsportefeuille en de interbancaire posities. De kredieten zijn door Friesland Bank vooral uitgezet in Nederland, maar de portefeuille omvat ook enkele internationale posities.

De onderstaande tabel laat het maximale kredietrisico zien voor de diverse onderdelen van de balans, inclusief derivaten. Het maximale kredietrisico wordt bruto getoond, dus zonder rekening te houden met het verlagende effect (op het kredietrisico) van zekerheden welke als onderpand zijn verkregen of andere kredietverbeteringen. Het bedrag van de financiële instrumenten die in deze tabel op reële waarde zijn gewaardeerd vertegenwoordigen het kredietrisico per balansdatum, maar niet het maximale risico dat in de toekomst kan ontstaan door wijzigingen in de waarde.

	Toelichting	Bruto maximaal kredietrisico 2010	Bruto maximaal kredietrisico 2009
Tegoeden bij de centrale bank	1	56.768	49.501
Vorderingen op bankiers	2	533.683	680.538
Kredieten	3	8.545.832	8.450.974
Overige financiële activa	4	761.705	762.595
Geassocieerde deelnemingen	5	99.302	146.024
Acute belastingen	9	4.821	285
Handelsdebiteuren	11	56.655	34.983
Overige activa	12	38.675	26.533
Overlopende activa	13	59.024	38.661
Subtotaal		10.156.765	10.190.094
Voorwaardelijke schulden	43	121.103	109.333
Herroepelijke faciliteiten	43	691.012	642.803
Onherroepelijke faciliteiten	43	270.216	175.865
Totaal kredietrisico		11.239.096	11.118.095

De gerapporteerde BIS-ratio is gebaseerd op de Standardized Approach voor kredietrisico. Hierbij wordt gebruik gemaakt van risicowegingen en kredietrisicoverminderingstechnieken zoals aangegeven door de toezichthouder.

Het kredietrisicobeleid kenmerkt zich door een behoudende en voorzichtige koers. Het beleid is dat de cliënt geen lening krijgt die zijn capaciteit te boven gaat, zodat het kredietrisico aanvaardbaar blijft. Bij de fiatting speelt het gezonde verstand de boventoon naast het risicoprofiel vanuit de modellen.

Het kredietrisico wordt op twee niveaus beheerst; op portefeuilleniveau en op het niveau van individuele posten. Het beheer op portefeuilleniveau vindt plaats op basis van meerdere indicatoren, zoals:

- Economisch kapitaal
- Earnings at Risk
- Limieten ten aanzien van concentratie in de portefeuille
- Verwacht verlies in de portefeuille
- Overstanden op de rekening courant
- Acceptatiecriteria voor retailproducten
- Ratingmigratie

De concentratie van de risicogewogen exposure van Friesland Bank ultimo boekjaar is in onderstaande tabel per sector weergegeven:

	2010	2009
Sectoren:		
Particulieren	6%	6%
Ondernemingen		
- Banken financiële intermediairs	33%	32%
- Vastgoed	14%	14%
- Dienstverlening	13%	18%
- Landbouw, veeteelt en visserij	9%	8%
- Bouw en infrastructuur	2%	3%
- Transport en logistiek	2%	2%
- Gezondheids- en sociale zorg	2%	2%
- Toerisme en vrije tijd	2%	1%
- Overig	17%	14%
Totaal	100%	100%

Het deel van de portefeuille 'vorderingen op particulieren' is percentageel op basis van risicogewogen exposure relatief laag. Deze vorderingen kennen een lager risicoprofiel dan de vorderingen op ondernemingen. Binnen de vorderingen op ondernemingen zijn, op basis van risicogewogen activa, de sectoren vastgoed, financiële holdings / financiële intermediairs en dienstverlening de grootste. Vastgoed en de primaire sector kenmerken zich door een hoge dekking middels hypotheek op gebouwen en grond. Het exposure bij financiële holdings en financiële intermediairs betreft onder andere de uitzettingen bij banken en de beleggingsportefeuille. De post 'Overig' is een samenvoeging van diverse sectoren, die individueel minder dan 2% van het totaal uitmaken.

Het landenrisico is geconcentreerd in Nederland; 0,7% (2009: 1,0%) van de voor risicogewogen activa is uitgeleend aan partijen buiten Nederland.

Friesland Bank maakt sinds 2005 gebruik van intern ontwikkelde risicomodellen waarmee de kans op default (PD) en het verlies gegeven, default (LGD) van klanten kan worden ingeschat. Voor de vorderingen op banken, overheden en de RMBS portefeuille is, gegeven de omvang van de portefeuille, geen interne rating beschikbaar; er wordt gesteund op de externe rating van Moody's, Fitch of S&P. Bij participaties wordt geen gebruik gemaakt van ratingmodellen.

Voor interne modellen is een model governance proces opgezet. Het model governance proces bestaat uit vier stappen. In chronologische volgorde zijn dit:

- ontwikkeling van het model
- pre-validatie
- implementatie
- validatie

Het volgende overzicht toont de portefeuille opgedeeld naar PD ratingklassen. Conform de eenvoudige IRB benadering vallen onder Corporate de groot- en middelgroot zakelijke financieringen en onder Retail de particuliere en kleinzakelijke financieringen. In totaal is € 520 miljoen (2009: € 422 miljoen) in default, waarvoor een voorziening is getroffen. De definitie van default binnen Friesland Bank is in lijn met de definitie van wanbetaling volgens artikel 3:40 van de Regeling solvabiliteitseisen voor het kredietrisico.

	FB01	FB06	FB09	FB11	D1	Unrated	Totaal
2010	FB05	FB08	FB10	FB12	D2		
Historische default rates	0,34%	2,20%	6,16%	15,48%	-	-	1,02%
Kredieten							
- Grote ondernemingen	4,3%	10,8%	7,2%	1,6%	2,6%	-	26,5%
- Kleine en middelgrote ondernemingen	6,5%	9,7%	3,2%	0,5%	2,3%	-	22,2%
- Particulieren met woningen	36,2%	6,4%	1,6%	1,0%	1,3%	-	46,5%
- Overige particuliere kredieten	1,7%	2,1%	0,4%	0,1%	0,5%	-	4,8%
Totaal	48,7%	29,0%	12,4%	3,2%	6,7%	-	100,0%
	FB01	FB06	FB09	FB11	D1	Unrated	Totaal
2009	FB05	FB08	FB10	FB12	D2		
Historische default rates	0,32%	2,73%	8,41%	17,69%	-	-	1,19%
Kredieten							
- Grote ondernemingen	3,1%	11,3%	8,2%	2,6%	2,0%	-	27,2%
- Kleine en middelgrote ondernemingen	5,9%	8,7%	3,9%	1,1%	2,2%	-	21,8%
- Particulieren met woningen	35,7%	7,0%	1,8%	0,8%	1,3%	-	46,6%
- Overige particuliere kredieten	1,6%	2,1%	0,3%	0,1%	0,3%	-	4,4%
Totaal	46,3%	29,1%	14,2%	4,6%	5,8%	-	100,0%

Een analyse van de post overstanden, welke geen bijzondere waardeverandering heeft ondergaan, is als volgt (in miljoenen euro's):

2010	=< 30 dagen	>30 en =<60 dagen	>60 en =<90 dagen	>90 dagen	Totaal 2010
Vorderingen op bankiers	-	-	-	-	-
Kredieten:					
- Grote ondernemingen	-	-	0,1	-	0,1
- Kleine en middelgrote ondernemingen	2,6	1,1	0,3	2,0	6,0
- Woninghypotheken	0,3	0,1	-	-	0,4
- Overige particuliere kredieten	0,3	0,1	0,1	-	0,5
Overige vorderingen	-	-	-	-	-
Totaal	3,2	1,3	0,5	2,0	7,0

2009	=< 30 dagen	>30 en =<60 dagen	>60 en =<90 dagen	>90 dagen	Totaal 2009
Vorderingen op bankiers	-	-	-	-	-
Kredieten:					
- Grote ondernemingen	6,4	0,4	-	-	6,8
- Kleine en middelgrote ondernemingen	2,3	1,0	0,7	2,3	6,3
- Woninghypotheken	0,5	0,1	-	-	0,6
- Overige particuliere kredieten	1,4	0,1	-	-	1,5
Overige vorderingen	-	-	-	-	-
Totaal	10,6	1,6	0,7	2,3	15,2

In zowel 2010 als in 2009 is er voldoende onderpand aanwezig om niet tot een bijzondere waardeverandering over te gaan. De gehouden onderpanden betreffen met name woningen en zakelijk vastgoed.

40.4 Liquiditeitsrisico

Liquiditeitsrisico heeft betrekking op enerzijds de mogelijke liquiditeitstypische mismatch tussen vereiste en aanwezige liquiditeiten in normale en bijzondere situaties en anderzijds de kans dat de bank niet voldoende mogelijkheden heeft om liquiditeit aan te trekken. Het doel van het liquiditeitsrisicoproces is het verzekeren dat Friesland Bank voldoende liquiditeit heeft om aan haar verplichtingen te voldoen, tegen een redelijk tarief.

Het liquiditeitsrisico van derivaten omvat het niet kunnen beschikken over de vereiste liquiditeiten om de rentestromen te kunnen betalen. Friesland Bank hanteert daarvoor margincalls in de vorm van girale tegoeden dan wel verstrekte zekerheden. In de volgende overzichten zijn de derivaten gesaldeerd opgenomen, omdat er op de contractuele einddatum per saldo geen kasstroom zal plaatsvinden. Per saldo zijn de posities derhalve nihil.

De bank beschikt over een door de organisatie gedragen strategie voor de beheersing van de liquiditeitspositie en daarin onderkende risico's. Een en ander is uitgewerkt in het Liquiditeitsbeleid en het Liquidity Contingency Plan dat een overzicht geeft van de maatregelen die Friesland Bank treft in tijden van een noodsituatie op het gebied van liquiditeiten.

De bank heeft een informatiesysteem voor het meten, monitoren, beheersen van en rapporteren over het liquiditeitsrisico. Wekelijks wordt de liquiditeitstypische vervalkalender opgesteld. Dit overzicht geeft inzicht in de verwachte ontwikkeling van de liquiditeitspositie in de komende 15 maanden. Daarnaast wordt wekelijks een liquiditeitsdashboard opgesteld, dat de ontwikkeling van markt- en bankbrede factoren beschrijft die van invloed kunnen zijn op de toekomstige liquiditeitspositie van Friesland Bank. Daarnaast wordt op maandelijks basis de maand- en jaarliquiditeit bepaald. Deze worden maandelijks gerapporteerd aan het ALCO.

Hieronder deze ratio's per ultimo boekjaar:

	2010	2009
Risicobeheersinstrument		
- Maandliquiditeit	1,20	2,03
- Jaarliquiditeit	0,56	0,57

De maandliquiditeit heeft zich in 2010 bewogen tussen de begin- en eindstand, en heeft steeds boven de DNB-norm gelegen. De hoge stand ultimo 2009 werd veroorzaakt door een incidentele, grote instroom van liquiditeiten in december 2009.

De maandliquiditeit is de quotiënt van het saldo van de binnenkomende en uitgaande geldstromen voor de komende maand en het volgens DNB vereiste saldo. Hierbij wordt gerekend met wegingspercentages ($\leq 100\%$) van DNB. De jaarliquiditeit is de verhouding tussen de som van de activa en de som van de passiva die liquiditeitstypisch volgens het contract zullen vervallen in de komende 12 maanden.

Het ALCO bewaakt de liquiditeitspositie en bepaalt het liquiditeitsaandachtsniveau. Als gevolg van de situatie op de geld- en kapitaalmarkt is in 2010 sprake geweest van een verhoogde monitoring van de liquiditeitspositie conform het Liquidity Contingency Plan gecoördineerd door het Liquidity Contingency Team (LCT). Het LCT bewaakt de liquiditeitspositie aan de hand van de wekelijkse liquiditeitsinformatie: de hoogte waarop wordt gestuurd is afhankelijk van ontwikkelingen en de mate van onzekerheid in o.a. de geld- en kapitaalmarkt. De transacties om de liquiditeitspositie op gewenste niveau's te krijgen en te houden worden uitgevoerd door de afdeling Treasury & Financiële Markten.

Hieronder worden de financiële verplichtingen uitgesplitst naar contractuele liquiditeitstechnische looptijd (in miljoenen euro's). De opgenomen bedragen betreffen niet-gedisconteerde bedragen.

2010	< 1 mnd	1 mnd - 3 mnd	3 mnd - 1 jaar	1 jaar - 5 jaar	> 5 jaar	Totaal
Bankiers	53	903	8	32	-	996
Toevertrouwde middelen	2.437	113	201	2.418	108	5.277
Schuldbewijzen	1	100	500	738	1.811	3.150
Achtergestelde schulden	1	2	4	82	271	360
Financiële verplichtingen	-	-	-	-	-	-
Overige schulden en overlopende passiva	166	36	33	-	-	235
Rente	23	30	93	416	119	681
Totaal financiële verplichtingen	2.681	1.184	839	3.686	2.309	10.699
2009	< 1 mnd	1 mnd - 3 mnd	3 mnd - 1 jaar	1 jaar - 5 jaar	> 5 jaar	Totaal
Bankiers	81	77	759	23	10	950
Toevertrouwde middelen	2.817	457	279	1.807	88	5.448
Schuldbewijzen	-	100	15	1.247	1.551	2.913
Achtergestelde schulden	26	5	49	52	286	418
Financiële verplichtingen	-	-	-	-	-	-
Overige schulden en overlopende passiva	156	26	33	-	-	215
Rente	25	34	122	704	182	1.067
Totaal financiële verplichtingen	3.105	699	1.257	3.833	2.117	11.011

Onder bankiers zijn in bovenstaande overzichten ook de trekkingen opgenomen, die door Friesland Bank zijn opgenomen bij de Europese Centrale Bank. De financiële verplichtingen zijn als nihil opgenomen aangezien deze op contractuele einddatum netto zullen settelen. In het managen van het liquiditeitsrisico wordt gewerkt met verwachte liquiditeitstechnische looptijden. Hiervoor worden de contractuele looptijden gecorrigeerd voor enkele effecten:

- Modelleren van vaste kernen bij rekeningcouranten (debet en credit) en dagelijks opvraagbare spaargelden. Voor deze producten is ondanks het dagelijks opvraagbare karakter altijd een zeker volume blijvend aanwezig. Dit is op basis van historische data bepaald, waarbij een onderscheid wordt gemaakt tussen de behandeling van de debetzijde en de creditzijde, vanwege de verschillende redenen om gelden aan te houden (spaar- versus leenmotief). De vaste kern voor debetproducten loopt tot 5 jaar, voor creditproducten tot 15 jaar.

- Modellering van vervroegde aflossing van particuliere hypotheek. Voor particuliere hypotheek is een model ontwikkeld dat op basis van de concurrentietarieven en de hoogte van het rentepercentage per hypotheek de kans op vervroegde aflossing bepaalt. Dit model berekent gecumuleerd over de totale portefeuille een correctie op de contractuele looptijd van de portefeuille particuliere hypotheek.

De onderstaande tabel geeft de contractuele looptijd van de voorwaardelijke schulden en (on-)herroepelijke faciliteiten weer (in miljoenen euro's):

2010	< 1 mnd	1 mnd - 3 mnd	3 mnd - 1 jaar	1 jaar - 5 jaar	> 5 jaar	Totaal
Voorwaardelijke schulden en (on-)herroepelijke faciliteiten	810	1	12	39	220	1.082
2009	< 1 mnd	1 mnd - 3 mnd	3 mnd - 1 jaar	1 jaar - 5 jaar	> 5 jaar	Totaal
Voorwaardelijke schulden en (on-)herroepelijke faciliteiten	758	9	21	127	13	928

Het is de verwachting dat niet alle voorwaardelijke schulden en (on-)herroepelijke faciliteiten ook daadwerkelijk tot kasstromen zullen leiden.

40.5 Operationeel risico

Friesland Bank loopt binnen haar bedrijfsactiviteiten het risico dat processen en systemen inadequaat zijn of falen, en dat medewerkers fouten maken of falen. Daarnaast is er een dreiging van onvoorziene externe gebeurtenissen zoals stroomstoringen. De hoge mate van automatisering, de afhankelijkheid hiervan en daarnaast de breedte van het productaanbod dragen hieraan bij. Operationeel risico heeft betrekking op de gehele Friesland Bank en is expliciet gedefinieerd als het risico van verliezen als gevolg van inadequate of falende interne processen, mensen, systemen of van externe evenementen. De bank kan en wil niet alle operationele risico's volledig elimineren, maar beheerst de risico's middels procedurele maatregelen van interne controle in de administratieve organisatie en technische maatregelen in systemen. Het betreft hier maatregelen binnen de lijnorganisatie en daarnaast maatregelen binnen de veranderorganisatie (projecten) en zijn gericht op het mitigeren van de operationele risico's. Hieronder valt ook informatiebeveiliging en fraudepreventie. Periodiek wordt gerapporteerd over de stand van zaken rondom operationeel risicomanagement waarbij de focus ligt op de mate van beheersing van de risico's en de feitelijke losses (verdeeld naar risicogebied) binnen de context van Friesland Bank.

40.6 Kapitaalmanagement

Het kapitaalbeslag voor Friesland Bank per 31-12-2010 is, net als voorgaand jaar, berekend met behulp van de Standaardbenadering voor kredietrisico, de Capital Adequacy Directive voor marktrisico en Basisindicatorbenadering voor operationeel risico. De door Friesland Bank gehanteerde normen voor het vaststellen van de kapitaalstoereikendheid hebben niet geleid tot prudentiële opslagen. De BIS-ratio ultimo 2010 bedraagt 12,1% (2009: 13,1%). Hiermee heeft de bank een buffer die ruim boven de minimumeisen van De Nederlandsche Bank ligt.

In het interne kapitaalstoereikendheidsproces (ICAAP) worden de kwantificeerbare risico's afgezet tegen de hoeveelheid beschikbaar kapitaal. Er wordt gebruik gemaakt van de capital adequacy ratio (CAR) en de BIS-ratio. De CAR is de verhouding tussen het economisch kapitaal voor diversificatie en het totaalvermogen. Door Friesland Bank is besloten dat de CAR zich dient te bewegen in de range van 60 – 80%. Dit betekent dat 20 – 40% van het totale vermogen van Friesland Bank niet ingezet wordt om risico's te nemen waar economisch kapitaal voor nodig is, maar als buffer dient.

Indien sprake is van onder- dan wel overschrijding zullen acties ondernomen worden tot veranderingen in het risicoprofiel van haar activa, dan wel de verwerving van kapitaal. In 2010 en 2009 is de CAR binnen de genoemde bandbreedte gebleven.

Friesland Bank voert periodiek reguliere stresstests uit, maar ook meer in de vorm scenario-analyses, zoals in het kader van door DNB opgelegde stress-scenario's. Uit deze stresstests blijkt, dat Friesland Bank ook in de gedefinieerde stress-situaties over voldoende kapitaal beschikt en dat de ratio's, na doorrekening van de scenario's, voldoende robuust zijn. In deze scenario's worden diverse stress-situaties gedefinieerd, zoals macro-economische (daling van de waarde van onderliggende zekerheden), bank-specifieke (bijv. een aantal grote klanten gaat in default), technische crises en natuurrampen.

41. Reële waarde van financiële instrumenten

De volgende tabel geeft van alle financiële activa en passiva zowel de boekwaarde als de reële waarde weer. De getoonde reële waarde van de activa en passiva is exclusief opgelopen rente (in miljoenen euro's).

	Boek- waarde 2010	Reële waarde 2010	Vershil 2010	Boek- waarde 2009	Reële waarde 2009	Vershil 2009
Activa						
Kasmiddelen	66	66	-	60	60	-
Bankiers	534	534	-	681	681	-
Kredieten	8.546	8.948	402	8.451	8.874	423
Overige financiële activa – tegen reële waarde	504	504	-	489	489	-
Overige financiële activa – RMBS	344	324	-20	365	292	-73
Geassocieerde deelnemingen	431	396	-35	535	583	48
Overige en overlopende activa	302	302	-	270	270	-
	10.727	11.074	347	10.851	11.249	398
Passiva						
Bankiers	996	996	-	951	953	2
Toevertrouwde middelen	5.277	5.527	250	5.448	5.658	210
Schuldbewijzen	3.150	3.189	39	2.912	2.948	36
Financiële verplichtingen	120	120	-	133	133	-
Overige en overlopende passiva	126	126	-	226	226	-
Achtergestelde schulden	361	365	4	418	426	8
	10.030	10.323	293	10.088	10.344	256

De reële waarde van een financieel instrument is het bedrag waarvoor dat instrument tussen twee partijen zou kunnen worden uitgewisseld door middel van een onafhankelijke transactie tussen goed geïnformeerde, daartoe bereid zijnde partijen.

Hierna wordt per balanscategorie weergegeven op welke wijze de reële waarde is vastgesteld.

41.1 Kasmiddelen

De balanswaarde van de kasmiddelen wordt geacht een redelijke benadering van de reële waarde te zijn.

41.2 Bankiers (debet en credit)

De balanswaarden van direct opvraagbare vorderingen op bankiers en vorderingen zonder overeengekomen looptijd worden geacht een redelijke benadering te zijn van de reële waarde. Voor vorderingen op bankiers met een overeengekomen looptijd is de reële waarde bepaald op basis van het contant maken van toekomstige kasstromen gebruikmakend van de interestvoet die op balansdatum van toepassing is op vorderingen aan bankiers met eenzelfde resterende looptijd.

41.3 Kredieten

De reële waarde van vastrentende kredieten en hypothecaire leningen wordt geschat door het contant maken van toekomstige kasstromen middels de marktrente op het moment van kredietverlening af te zetten tegen de actuele marktrente voor soortgelijke kredieten en leningen op balansdatum. Bij het bepalen van toekomstige kasstromen is rekening gehouden met het effect van mogelijk vervroegde aflossingen. De balanswaarde van variabel rentende kredieten wordt geacht een redelijke benadering van de reële waarde te zijn. Wijzigingen in de kredietwaardigheid van klanten, in de creditspread en in de liquidityspread worden in aanmerking genomen bij het bepalen van de reële waarde door een correctie toe te passen op de spread. Dit waarderingmodel gebruikt contante waarde berekeningen om de reële waarde te benaderen. Voor de invoer van modelgegevens wordt zoveel mogelijk gebruik gemaakt van waarneembare marktgegevens boven niet-waarneembare gegevens. Gebruikte marktgegevens zijn onder andere rentepercentages, volatiliteiten, correlaties en creditspreads. Waar nodig wordt ook een aantal aanvullende factoren zoals de bid-offer spread, het tegenpartijrisico en de modelonzekerheid in aanmerking genomen.

41.4 Overige financiële activa tegen reële waarde en financiële verplichtingen

Voor financiële instrumenten in actieve markten wordt de reële waarde gebaseerd op de beurskoers (fair value level I). Voor activa worden biedkoersen gehanteerd en voor passiva laatkoersen. Voor financiële instrumenten in inactieve markten of waarvoor geen beurskoersen beschikbaar zijn, wordt de reële waarde bepaald met behulp van waarderingstechnieken op basis van in de markt waarneembare gegevens (fair value level II) of interne waarderingstechnieken op basis van niet in de markt waarneembare gegevens (fair value level III). Waarderingstechnieken op basis van in de markt waarneembare gegevens zijn bijvoorbeeld genoteerde prijzen van soortgelijke instrumenten of waarderingmodellen die gebruikmaken van bijvoorbeeld markttrentes en creditspreads. Waarderingstechnieken op basis van niet in de markt waarneembare gegevens zijn met name waarderingmodellen waarin schattingen en aannames van de leiding zijn betrokken.

Waarderingstechnieken worden over het algemeen gebruikt bij de reële waardebepaling van OTC-derivaten, niet genoteerde aandelen en belangen in industriële participaties. Tot de toegepaste waarderingstechnieken behoren vergelijking met soortgelijke instrumenten waarvoor waarneembare marktprijzen bestaan, forward pricing- en swapmodellen waarbij contante waarde berekeningen worden gemaakt, optiemodellen zoals Black & Scholes en creditmodellen zoals default rate en creditspread. Bij modelgestuurde waarderingstechnieken wordt voor de invoer van gegevens zoveel mogelijk gebruik gemaakt van waarneembare marktgegevens boven niet-waarneembare gegevens. Gebruikte marktgegevens zijn onder andere rentepercentages, volatiliteiten, correlaties en creditspreads. Waar nodig wordt ook een aantal aanvullende factoren zoals de bid-offer spread, het tegenpartijrisico en de modelonzekerheid in aanmerking genomen.

Voor aandelenbelangen gehouden door het participatiebedrijf, waarvan de aandelen verhandeld worden in actieve markten, heeft de reële waardebepaling plaatsgevonden tegen de genoteerde marktprijs. Overige belangen zijn gewaardeerd met behulp van een waarderingmodel. Het waarderingmodel is gebaseerd op multiples welke eveneens bij de initiële investering inputvariabelen waren.

In onderstaande tabel worden de financiële instrumenten welke in de jaarrekening worden gewaardeerd tegen reële waarde gesplitst weergegeven naar fair value level (in duizenden euro's):

	Level I 2010	Level II 2010	Level III 2010	Totaal 2010
Activa				
<i>Handelsportefeuille</i>				
- aandelen	-	-	-	-
<i>Voor verkoop beschikbaar</i>				
- aandelen	20.306	50.218	1.620	72.144
- financiële instrumenten participatiebedrijf	2.126	-	12.384	14.510
- obligaties	295.433	2.828	73.319	371.580
<i>Derivaten</i>				
- held for trading	-	42.953	-	42.953
- designated as hedge-instrument	-	2.742	-	2.742
Totaal	317.865	98.741	87.323	503.929
Passiva				
<i>Derivaten</i>				
- held for trading	-	88.588	-	88.588
- held for hedging	-	31.066	-	31.066
Totaal	-	119.654	-	119.654
	Level I 2009	Level II 2009	Level III 2009	Totaal 2009
Activa				
<i>Handelsportefeuille</i>				
- aandelen	-	-	-	-
<i>Voor verkoop beschikbaar</i>				
- aandelen	33.056	44.349	1.620	79.025
- financiële instrumenten participatiebedrijf	2.445	-	10.299	12.744
- obligaties	242.531	37.182	85.529	365.242
<i>Derivaten</i>				
- held for trading	-	29.885	-	29.885
- designated as hedge-instrument	-	2.311	-	2.311
Totaal	278.032	113.727	97.448	489.207
Passiva				
<i>Derivaten</i>				
- held for trading	-	64.510	-	64.510
- held for hedging	-	68.092	-	68.092
Totaal	-	132.602	-	132.602

De beleggingsportefeuille heeft betrekking op courante obligaties die voornamelijk zonder tussenkomst van een beurs worden verhandeld tussen professionele marktpartijen. Prijzen zijn op aanvraag bij brokers te verkrijgen. Transacties in deze obligaties worden niet centraal via een beurs geregistreerd en/of gepubliceerd en derhalve is Friesland Bank van oordeel dat een actieve markt niet aantoonbaar is. De vergelijkende cijfers voor 2009 zijn hiervoor aangepast, waarbij in de

categorie obligaties een herclassificatie ter hoogte van € 25,6 miljoen heeft plaatsgevonden van level II naar level III. De financiële instrumenten in de fair value level III bestaan met name uit rentegerelateerde producten. De rente op deze producten is veelal contractueel overeengekomen. Deze rente is echter niet in de markt waarneembaar en ze worden slechts beperkt verhandeld. De waardering van deze instrumenten is op betrouwbare wijze vast te stellen. De overige producten in de level III categorie, met name gehouden belangen kleiner dan 20%, zijn van beperkte omvang. Als gevolg hiervan zouden andere assumpties in deze categorie op het totaal niet tot een wezenlijke andere reële waarde leiden.

Gedurende het jaar heeft er geen herclassificatie plaatsgevonden tussen Level I en Level II. Van de Level III instrumenten kan het volgende verloopoverzicht worden gegeven:

	2010	2009
Stand per 1 januari	97.448	74.728
- Aankopen	970	17.435
- Verkopen	-11.351	-
- Herwaarderingen	4.864	1.822
- Resultaten	5.141	3.428
- Dividenden	-1.861	-758
- Bijzondere waardeverminderingen	-6.878	-3.973
- (De-)consolidaties	-1.010	4.766
Stand per 31 december	87.323	97.448

De herwaarderingen zijn opgenomen in de ongerealiseerde resultaten in het Geconsolideerd overzicht totaal resultaten. De regels resultaten en dividenden zijn verantwoord in de Geconsolideerde winst- en verliesrekening op de regel opbrengsten uit effecten. De bijzondere waardeverminderingen zijn tevens verantwoord in de Geconsolideerde winst- en verliesrekening, op de regel Bijzondere waardeverminderingen van de overige financiële activa. Van het totaal verantwoorde resultaat heeft - € 0,9 miljoen (2009: € 0,3 miljoen) betrekking op de op balansdatum aanwezige activa.

41.5 Overige financiële activa - RMBS

Voor de reële waardering van de RMBS (Residential Mortgages Backed Securities) portefeuille is in 2008 overgestapt van genoteerde marktprijzen naar een waarderingsmodel op basis van in de markt waarneembare gegevens. De markt voor dergelijke instrumenten is in 2008 inactief geworden, met als gevolg dat genoteerde marktprijzen niet meer beschikbaar zijn dan wel geen juiste afspiegeling meer zijn van de actuele onderliggende waarde. In het toegepaste waarderingsmodel wordt de contante waarde van de kasstromen berekend met gebruikmaking van in de markt waarneembare gegevens, zoals looptijden, couponrentes, marktrentes en aflossingsschema's.

41.6 Geassocieerde deelnemingen

Voor geassocieerde deelnemingen, waarvan de aandelen verhandeld worden in actieve markten, heeft de reële waardebeoordeling plaatsgevonden tegen de genoteerde marktprijs. Overige belangen zijn gewaardeerd met behulp van een waarderingsmodel. Het waarderingsmodel is gebaseerd op multiples welke eveneens bij de initiële investering inputvariabelen waren.

41.7 Overige en overlopende activa

De balanswaarde van de overige en overlopende activa wordt geacht een redelijke benadering van de reële waarde te zijn.

41.8 Toevertrouwde middelen

De balanswaarden van direct opvraagbare tegoeden van klanten en toevertrouwde middelen zonder overeengekomen looptijd worden geacht een redelijke benadering te zijn van de reële waarde. Voor toevertrouwde middelen met een overeengekomen looptijd is de reële waarde bepaald op basis van het contant maken van toekomstige kasstromen, gebruikmakend van de interestvoet die op balansdatum van toepassing is op toevertrouwde middelen met eenzelfde resterende looptijd.

41.9 Schuldbewijzen

De reële waarde van schuldbewijzen is benaderd door het contant maken van toekomstige kasstromen, gebruikmakend van de interestvoet die geldt voor soortgelijke instrumenten. De reële waarde van de uitgegeven Notes door Stichting Eleven Cities No 1, No 2, No 3, No 4, No 5 en No 6 zijn middels een intern ontwikkeld RMBS-waarderingsmodel benaderd. Dit waarderingsmodel gebruikt contante waarde berekeningen om de reële waarde te benaderen. Voor de invoer van modelgegevens wordt zoveel mogelijk gebruik gemaakt van waarneembare marktgegevens boven niet-waarneembare gegevens. Gebruikte marktgegevens zijn onder andere rentepercentages, volatiliteiten, correlaties en creditspreads. Waar nodig wordt ook een aantal aanvullende factoren zoals de bid-offer spread, het tegenpartijrisico en de modelonzekerheid in aanmerking genomen.

41.10 Financiële verplichtingen

De bepaling reële waarde van derivaten die niet openbaar verhandeld worden is afhankelijk van het type instrument en wordt gebaseerd op een contante waarde model van toekomstige kasstromen. De disconteringsvoet is gebaseerd op de marktrentecurves per balansdatum.

41.11 Overige en overlopende passiva

De balanswaarde van de overige schulden en overlopende passiva is een redelijke benadering van de reële waarde.

41.12 Achtergestelde schulden

De reële waarde van achtergestelde schulden is benaderd door het contant maken van toekomstige kasstromen, gebruikmakend van de interestvoet die geldt voor soortgelijke instrumenten per balansdatum.

42. Derivaten en hedge-accounting

Derivaten zijn financiële instrumenten belichaamd in contracten waarvan de waarde afhankelijk is van één of meer onderliggende activa, referentieprijzen of indices. Voorbeelden van derivaten zijn valutatermijncontracten, renteswaps, opties en forward rate agreements. Transacties in derivaten worden door de bank afgesloten voor het beheren van de eigen rente- en valutarisico's en ten behoeve van cliënten. Veelal worden bedrag, looptijd en prijs van derivatencontracten direct met een tegenpartij overeengekomen in de over-the-counter (OTC) markt.

Naast het marktrisico (het risico vanwege verandering van bijvoorbeeld rente en koers) bestaat er ten aanzien van derivaten ook een kredietrisico. Het kredietrisico wordt bepaald door het mogelijke verlies dat ontstaat als een tegenpartij in gebreke blijft. Het kredietrisico wordt gemeten door de positieve vervangingswaarde van de derivatencontracten te vermeerderen met een percentage van het notional amount (bepaald door de looptijd en de aard van de contracten). Indien dit (ongewogen) kredietequivalent wordt gewogen met het tegenpartijrisico (over het algemeen banken) resteert het gewogen kredietequivalent.

De posities in derivaten kunnen als volgt worden weergegeven (in miljoenen euro's):

Ultimo 2010	=< 1 jaar	> 1 jaar		Totaal	Positieve markt-waarde	Negatieve markt-waarde
		=< 5 jaar	> 5 jaar			
<i>Rentecontracten</i>						
OTC, swaps	51	1.918	804	2.773	37	112
OTC, opties	131	302	77	510	7	7
OTC, forwards	-	-	-	-	-	-
	182	2.220	881	3.283	44	119
<i>Valutacontracten</i>						
OTC, opties	-	-	-	-	-	-
OTC, forwards	126	-	-	126	2	1
Totaal	308	2.220	881	3.409	46	120

Ultimo 2009	=< 1 jaar	> 1 jaar		Totaal	Positieve markt-waarde	Negatieve markt-waarde
		=< 5 jaar	> 5 jaar			
<i>Rentecontracten</i>						
OTC, swaps	80	902	961	1.943	23	122
OTC, opties	87	229	50	366	4	4
OTC, forwards	-	-	-	-	-	-
	167	1.131	1.011	2.309	27	126
<i>Valutacontracten</i>						
OTC, opties	-	-	-	-	-	-
OTC, forwards	162	-	-	162	2	3
Totaal	329	1.131	1.011	2.471	29	129

43. Niet uit de balans blijvende verplichtingen

Dit betreft onder andere voorwaardelijke schulden uit hoofde van transacties waarbij de bank zich garant heeft gesteld voor de verplichtingen van een derde en onherroepelijke faciliteiten die tot een kredietrisico kunnen leiden, bijvoorbeeld niet opgenomen kredietfaciliteiten in rekening-courant.

	2010	2009
Voorwaardelijke schulden uit hoofde van garanties en dergelijke	116.218	102.323
Voorwaardelijke schulden uit hoofde van onherroepelijke accreditieven	4.885	7.010
Voorwaardelijke schulden	121.103	109.333
Herroepelijke faciliteiten	691.012	642.803
Onherroepelijke faciliteiten	270.216	175.865
Totaal	1.082.331	928.001

Voor de looptijden van de voorwaardelijke schulden en (on-)herroepelijke faciliteiten wordt verwezen naar noot 40.4.

Er is een beperkt aantal procedures tegen Friesland Bank N.V. aanhangig. Op grond van de thans beschikbare informatie en gesterkt door adviezen van de betrokken juridische adviseurs is de Raad van Bestuur van mening dat niet te verwachten valt dat de uitkomst van die procedures van significant nadelige invloed zal zijn op de vermogenspositie van Friesland Bank N.V.. Voor een deel zijn voor deze procedures voorzieningen gevormd, wanneer waarschijnlijk is dat deze betaald zullen worden.

De verplichtingen uit hoofde van langlopende huur- en leasecontracten (met name huur van panden en operationele autoleasecontracten) bedroegen per einde van het boekjaar:

- korter dan één jaar	€ 3,9 miljoen (2009: € 3,7 miljoen)
- van één tot vijf jaar	€ 7,0 miljoen (2009: € 5,7 miljoen)
- vijf jaar en langer	€ 0,2 miljoen (2009: € 0,5 miljoen)

In het boekjaar is inzake langlopende huur- en leasecontracten ten laste van het resultaat gekomen € 3,3 miljoen (2009: € 3,2 miljoen). In het boekjaar is Friesland Bank voor € 1,2 miljoen (2009: € 2,4 miljoen) verplichtingen aangegaan ten behoeve van investeringen in materiële vaste activa.

44. Zekerheidstellingen

In verband met zekerheidstellingen ten behoeve van bepaalde passiva en voor buiten de balans opgenomen voorwaardelijke schulden, alsmede in het kader van transacties op de financiële markten, staan bepaalde activa niet ter vrije beschikking. Dit betreft kasmiddelen, waarvoor in de periode rond balansdatum gemiddeld € 52,4 miljoen (2009: € 65,6 miljoen) aangehouden dient te worden, en overige financiële activa € 1,3 miljard (2009: € 1,3 miljard).

In Nederland gevestigde kredietinstellingen zijn verplicht tot het aanhouden van minimumreserves bij DNB in het kader van het stelsel van reserveverplichtingen van het Eurosysteem. Het door elke instelling aan te houden bedrag aan minimumreserves wordt bepaald in relatie tot de reservebasis van de instelling. DNB bepaalt de hoogte van de aan te houden kasreserves. Er wordt voldaan aan het aan te houden bedrag indien over een bepaalde periode gemiddeld het door DNB gevraagde saldo wordt aangehouden. Over de door de instellingen verplicht aangehouden reserves wordt een rente vergoed gelijk aan het gemiddelde marginale rentetarief van de basis-herfinancierings-transacties van het Eurosysteem gedurende de aanhoudingsperiode. De boekwaarde van de kasmiddelen op balansdatum was € 56,8 miljoen (2009: € 49,5 miljoen).

Als zekerheden in het kader van monetaire beleidstransacties (en tevens ten behoeve van intraday-krediet) komen in aanmerking verhandelbare activa en niet-verhandelbare activa die voldoen aan in het gehele eurogebied geldende, door de ECB vastgestelde en gepubliceerde criteria. Voor de berekening van de beleenbare waarde wordt een percentage in mindering gebracht op de marktwaarde van de activa. Dit percentage ('valuation haircut') is afhankelijk van het activum alsmede van de resterende looptijd. Zowel verhandelbare als niet-verhandelbare activa zijn ingedeeld in verschillende liquiditeitscategorieën. De boekwaarde van de overige financiële activa, met name obligaties en RMBSSen, op balansdatum was € 1,5 miljard (2009: € 1,5 miljard).

45. Verhoudingen met verbonden partijen

In beperkte mate vinden er, tegen marktconforme tarieven, reguliere bancaire transacties, zoals kredietverlening en betalingsverkeer, plaats met verbonden partijen.

2010	Bankiers debet	Kredieten	Bankiers credit	Toever- trouwe middelen
Geassocieerde deelnemingen	1.213	6.950	-	515
Key Management	14	2.653	150	1.329

2009	Bankiers debet	Kredieten	Bankiers credit	Toever- trouwe middelen
Geassocieerde deelnemingen	7.352	11.239	30.629	7.565
Key Management	12	3.892	133	1.994

Binnen de Groep worden de Raad van Bestuur en Raad van Commissarissen als Key Management aangemerkt, aangezien zij het operationele en financiële beleid bepalen, respectievelijk toetsen.

Raad van Bestuur

De arbeidsvoorwaarden van de leden van de Raad van Bestuur worden vastgesteld door de Raad van Commissarissen op advies van de Remuneratiecommissie. Conform bestendig beleid vindt, gebaseerd op een onafhankelijke, externe marktvergelijking, om de twee jaar een herijking plaats van de beloning van de leden van de Raad van Bestuur. In januari 2009 werd de beloning van de leden van de Raad van Bestuur vastgesteld voor de jaren 2009 en 2010. Het pensioen is gebaseerd op een geïndexeerde middelloonregeling met een opbouwpercentage van 2,25% per dienstjaar. Het pensioengevend salaris is gelijk aan het jaarsalaris inclusief vakantiegeld en 13e maand. De pensioenleeftijd is 65 jaar. Als franchise wordt de fiscaal minimaal toegestane franchise gehanteerd. Van de pensioengrondslag wordt 2,5% als eigen bijdrage ingehouden bij het lid van de Raad van Bestuur.

De leden van de Raad van Bestuur komen naast hun vaste beloning in aanmerking voor een variabele beloning. Over het jaar 2010 is aan de zittende leden van de Raad van Bestuur geen variabele beloning toegekend. Het beloningsbeleid voor leden van de Raad van Bestuur wordt met ingang van 2011 aangepast. Voor nadere details wordt verwezen naar pagina 48 van het jaarverslag.

De bezoldiging (inclusief pensioenlasten) van de leden en voormalige leden van de Raad van Bestuur bedraagt € 2.913.000 (2009: € 3.036.000). De specificatie is als volgt:

2010	Vaste beloning	Variabele beloning	Overig	Pensioen	Totaal
drs. C.J. Beuving	199.000	-	9.000	-	208.000
A. Vlaskamp	324.000	-	20.000	95.000	439.000
drs. G.T. van Wakeren RBA	313.000	-	20.000	72.000	405.000
drs. R. Klaasman	270.000	-	605.000*	64.000	939.000
drs. E.H.M.M. Krijnsen RA	330.000	-	539.000*	53.000	922.000

* Betreft voor een bedrag ad € 590.000 (drs. R. Klaasman) en € 519.000 drs. E.H.M.M. Krijnsen RA) een contractueel overeengekomen vergoeding uit hoofde van beëindiging van de arbeidsovereenkomst. De beëindigingsvergoeding is opgebouwd uit een vergoeding gebaseerd op het vaste salaris (drs. R. Klaasman € 450.000, drs. E.H.M.M. Krijnsen RA € 313.000), de gemiddelde variabele beloning over de afgelopen drie jaar (drs. R. Klaasman € 126.000, drs. E.H.M.M. Krijnsen RA € 59.000), alsmede de afwikkeling van overige rechten en aanspraken (drs. R. Klaasman € 14.000, drs. E.H.M.M. Krijnsen RA € 147.000).

Voorts wordt onder Overig bij alle leden van de Raad van Bestuur een compensatie verantwoord voor de fiscale bijtelling voortvloeiend uit prive gebruik auto ad € 20.000 op jaarbasis.

2009	Vaste beloning	Variabele beloning	Overig	Pensioen	Totaal
drs. R. Klaasman	346.000	100.000	20.000	82.000	548.000
A. Vlaskamp	313.000	87.000	20.000	145.000	565.000
drs. E.H.M.M. Krijnsen RA	313.000	100.000	20.000	52.000	485.000
drs. G.T. van Wakeren RBA	313.000	87.000	20.000	80.000	500.000
drs. W.F.C. Cramer	239.000	100.000	500.000*	99.000	938.000

* Betreft een vergoeding uit hoofde van de beëindiging van de arbeidsovereenkomst, opgebouwd uit één vast jaarsalaris ten bedrage van € 400.000,-, en de afwikkeling van overige rechten en aanspraken.

De per balansdatum uitstaande bedragen inzake leningen en dergelijke ten behoeve van leden van de Raad van Bestuur bedragen € 1.032.000 (2009: € 2.448.000). De specificatie is als volgt:

	2010	gem %	2009	gem %
drs. R. Klaasman	-	-	1.308.000	3,3%
A. Vlaskamp	640.000	3,9%	748.000	4,0%
drs. G.T. van Wakeren RBA	392.000	3,7%	392.000	3,7%

Raad van Commissarissen

Conform bestendig beleid vindt gebaseerd op een onafhankelijke, externe marktvergelijking om de twee jaar een herijking plaats van de beloning van de leden van de Raad van Commissarissen. In dit kader is in januari 2009 de beloning van de leden van de Raad van Commissarissen opnieuw vastgesteld voor de jaren 2009 en 2010. Naar aanleiding van de uitkomsten van de marktvergelijking is besloten de hoogte van de vergoedingen ongewijzigd te handhaven, waarmee deze sedert 2007 niet zijn verhoogd.

De vaste beloning van de voorzitter en de vice-voorzitter bedragen respectievelijk € 35.000 en € 28.000 per jaar. De overige leden ontvangen een vaste beloning van € 24.000 per jaar. Alle commissieleden ontvangen een vacatiegeld per commissievergadering van € 1.500.

Een aantal commissarissen heeft deelgenomen aan een werkgroep, samengesteld uit leden van de Raad van Bestuur en de Raad van Commissarissen, en heeft in dit verband in 2010 deelgenomen aan diverse ingelaste vergaderingen. De specificatie van de bezoldiging ad € 336.000 (2009: € 265.000) en de uitstaande bedragen inzake leningen en dergelijke ten behoeve van de Raad van Commissarissen ad € 1.296.000 (2009: € 1.444.000) is:

	Bezoldiging		Uitstaande bedragen			
	2010	2009	2010	gem%	2009	gem%
drs. R.J. Meuter	75.000	32.000	-	-	-	-
prof. drs. K. Wezeman	58.000	58.000	-	-	-	-
J. Keijzer	52.000	42.000	-	-	-	-
dr. G. Benedictus	30.000	33.000	102.000	3,7%	160.000	3,8%
A. Oosterhof	33.000	32.000	1.194.000	4,1%	1.218.000	3,9%
mr. L. Lindner	55.000	41.000	-	-	66.000	5,3%
mr. B.R.I.M. Gerner	33.000	27.000	-	-	-	-

46. Gebeurtenissen na balansdatum

De aandelen van Friesland Bank N.V. zijn sedert 1994 middels Friesland Bank Holding N.V. volledig in handen van Vereniging Friesland Bank. Sindsdien heeft regelmatig een evaluatie plaatsgevonden van de governance van Friesland Bank Groep, laatstelijk in 2010. Naar aanleiding van de uitgevoerde evaluatie hebben het bestuur en de algemene vergadering van Vereniging Friesland Bank besloten tot omzetting van de vereniging in Stichting Friesland Bank. Deze omzetting is gerealiseerd op 1 april 2011. De stichting wordt aangestuurd door een bestuur met maximaal zeven bestuurders. De slagvaardigheid van de aandeelhouder van Friesland Bank wordt hiermede verder versterkt. De statutaire doelstelling is ongewijzigd gehandhaafd. De governance van Friesland Bank Groep is hiermee weer in overeenstemming met de eisen die daaraan naar de meest recente inzichten omtrent 'good governance' gesteld mogen worden.

Na balansdatum hebben zich verder geen gebeurtenissen voorgedaan die dermate belangrijk zijn dat zij de oordeelsvorming van gebruikers van deze jaarrekening beïnvloedt.

Leeuwarden, 20 april 2011

Friesland Bank N.V.
Raad van Bestuur

Drs. C.J. Beuving
A. Vlaskamp
Drs. G.T. van Wakeren RBA

1.6 Belangrijke deelnemingen

Onderstaand zijn de belangrijke belangen zoals gehouden door Friesland Bank weergegeven. De gehouden belangen zijn, tenzij anders vermeld, gelijk aan de stemrechten. De gehouden belangen zijn naar het dichtstbijzijnde gehele percentage afgerond. Voor belangen met een * is een aansprakelijkstelling overeenkomstig artikel 2:403 afgegeven.

		2010	2009
Groepsmaatschappijen			
FBA Holding B.V.*	Leeuwarden	100%	100%
Friesland Bank Assurantiën B.V.*	Leeuwarden	100%	100%
Friesland Bank Assuradeuren B.V.*	Leeuwarden	100%	100%
Friesland Bank Investments B.V.*	Leeuwarden	100%	100%
Friesland Bank Participaties B.V.*	Leeuwarden	100%	100%
BV Bewaarbedrijf Friesland Bank	Leeuwarden	100%	100%
Holding- en Beleggingsmaatschappij Kring Noord B.V.	Leeuwarden	100%	100%
Beheersmaatschappij Het Noorden B.V.	Leeuwarden	100%	100%
Stichting Eleven Cities No 1	Amsterdam	100%	100%
Stichting Eleven Cities No 2	Amsterdam	100%	100%
Stichting Eleven Cities No 3	Amsterdam	100%	100%
Stichting Eleven Cities No 4	Amsterdam	100%	100%
Stichting Eleven Cities No 5	Amsterdam	100%	100%
Stichting Eleven Cities No 6	Amsterdam	100%	100%
Optimix Vermogensbeheer N.V.	Amsterdam	70%	-

Groepsmaatschappijen gehouden door participatiebedrijf

Aandelenbeurs Fritom N.V.	Leeuwarden	100%	100%
Doedijns International Holding B.V.	Waddinxveen	85%	70%
Torenvalk Holding B.V.	Poeldijk	70%	70%
Troost Mechanical Services B.V.	Klundert	68%	68%
ATAG Heating Group	Lichtenvoorde	67%	-
Succes Holding B.V.	Rijswijk	-	60%
King Nuts Holding B.V.	Bodegraven	-	55%
Houdstermaatschappij Preferente Aandelen NDC B.V.	Leeuwarden	51%	51%
Orffa Holding B.V.	Werkendam	50%	-

2010 2009

Geassocieerde deelnemingen

Frieschriedt B.V.	Leeuwarden	50%	50%
Optimix Vermogensbeheer N.V.	Amsterdam	-	45%
Van Lanschot N.V.	's Hertogenbosch	23%	25%

Geassocieerde deelnemingen gehouden door participatiebedrijf

Visual Identity Management Group B.V.	Oldenzaal	50%	50%
Damheer B.V.	Heerenveen	50%	50%
NVA Capital B.V.	Oldenzaal	50%	50%
Arboned Holding B.V.	Utrecht	49%	49%
Orffa Holding B.V.	Werkendam	-	45%
D.O.R.C Holding B.V.	Utrecht	43%	43%
De Drie Eiken B.V.	Amsterdam	43%	43%
Triade Holding B.V.	Amsterdam	-	41%
Halcyon Holding B.V.	Enschede	50%	50%
Berghave N.V.	Naarden	38%	38%
Alrec Instore Communication Group B.V.	Leeuwarden	34%	34%
Excent Participaties B.V.	Gouda	30%	30%
The Institute of Travel Holding B.V.	Amsterdam	29%	29%
Twentures Holding B.V.	Enschede	-	28%
Main Entertainment I	Den Haag	26%	26%
Jongbloed B.V.	Heerenveen	-	25%
Ophtec Holding B.V.	Groningen	25%	25%
Prins Holding B.V.	Dokkum	21%	21%
Actuera Holding B.V.	Rotterdam	20%	20%

2. Enkelvoudige jaarrekening

2.1.1 Enkelvoudige balans per 31 december 2010

(x € 1.000) ACTIVA	Toelichting	2010	2009
Kasmiddelen	1	65.832	60.216
Kortlopend overheidspapier	2	-	-
Bankiers	3	295.106	562.215
Kredieten aan de overheid		14.092	72.641
Kredieten aan de private sector		6.220.070	6.587.437
Kredieten	4	6.234.162	6.660.078
Rentedragende waardepapieren	5	1.353.693	1.084.743
Aandelen	6	72.103	79.025
Deelnemingen in groepsmaatschappijen	7	286.142	292.595
Overige geassocieerde deelnemingen	8	343.838	427.913
Immateriële activa	9	45.209	16.234
Onroerende zaken en bedrijfsmiddelen	10	75.271	75.165
Overige activa	11	346.722	181.989
Overlopende activa	12	57.001	35.099
Totaal activa		9.175.079	9.475.272

Bankiers	13	987.856		933.330
Spaargelden		3.265.798	2.926.358	
Overige toevertrouwde middelen		2.027.108	2.582.803	
Toevertrouwde middelen	14	5.292.906		5.509.161
Schuldbewijzen	15	1.419.192		1.468.122
Overige schulden	16	171.742		155.655
Overlopende passiva	17	127.139		119.362
Voorzieningen	18	25.562		27.016
		8.024.397		8.212.646
Achtergestelde schulden	19	355.041		406.378
Kapitaal		16.858	16.858	
Agioreserve		76.319	76.319	
Herwaarderingsreserve		20.721	30.277	
Overige wettelijke en statutaire reserves		158.391	168.470	
Overige reserves		445.523	419.357	
Resultaat boekjaar		-43.282	26.988	
Interimdividend		-3.889	-4.852	
Kapitaal en reserves toekomende aan aandeelhouders Friesland Bank	20	670.641		733.417
Perpetual Capital Securities		125.000		122.831
Aansprakelijk vermogen		1.150.682		1.262.626
Totaal passiva		9.175.079		9.475.272
Voorwaardelijke schulden	21	121.103		109.333
(On-)herroepelijke faciliteiten	21	961.228		818.668

2.1.2 Enkelvoudige winst- en verliesrekening over 2010¹

(x € 1.000)	2010	2009
Resultaat deelnemingen na belastingen	44.471	33.394
Overig resultaat na belastingen	-87.753	-6.406
Nettowinst	-43.282	26.988

¹ bij de opstelling van de enkelvoudige winst- en verliesrekening is gebruik gemaakt van artikel 402 boek 2 BW

2.2 Grondslagen

De enkelvoudige jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met de bepalingen van het Burgerlijk Wetboek, Boek 2, Titel 9. Friesland Bank N.V. maakt gebruik van de faciliteit om in de enkelvoudige jaarrekening de in de geconsolideerde jaarrekening gehanteerde grondslagen voor waardering en resultaatbepaling toe te passen. Friesland Bank N.V. hanteert in haar geconsolideerde jaarrekening de International Financial Reporting Standards (IFRS) zoals aanvaard binnen de Europese Unie. Vanwege het feit dat Friesland Bank ervoor gekozen heeft de in de geconsolideerde jaarrekening gehanteerde grondslagen voor waardering en resultaatbepaling ook toe te passen in de enkelvoudige jaarrekening zijn het geconsolideerde en enkelvoudige eigen vermogen en de geconsolideerde en enkelvoudige nettowinst aan elkaar gelijk.

Er wordt dan ook verwezen naar de grondslagen zoals opgenomen in de geconsolideerde jaarrekening hoofdstuk 1.5 Grondslagen met uitzondering van de waardering van deelnemingen in groepsmaatschappijen. De deelnemingen in groepsmaatschappijen (aandelenbelangen waar invloed van betekenis kan worden uitgeoefend) worden gewaardeerd op de nettovermogenswaarde.

2.3 Toelichting op de enkelvoudige jaarrekening

(x € 1.000)

1. Kasmiddelen

Onder deze post vallen wettige betaalmiddelen met inbegrip van in vreemde valuta luidende bankbiljetten en munten, alsmede onmiddellijk opeisbare tegoeden bij de centrale bank.

	2010	2009
Deze post bestaat uit:		
- Kasmiddelen	9.063	10.715
- Tegoeden bij de centrale bank	56.769	49.501
	65.832	60.216

2. Kortlopend overheidspapier

Hieronder wordt opgenomen het door de overheid uitgegeven waardepapier met een looptijd korter dan twee jaar.

3. Bankiers

Hieronder worden opgenomen alle met de bedrijfsuitoefening van de bank samenhangende vorderingen op bankiers, onder welke titel dan ook, mits niet belichaamd in effecten.

	2010	2009
Deze post bestaat uit:		
- Direct opeisbare tegoeden	272.943	562.215
- Niet-direct opeisbare tegoeden	22.163	-
	295.106	562.215

Voor de vorderingen opgenomen onder dit hoofd is geen voorziening voor oninbaarheid getroffen. Onder de niet-direct opeisbare tegoeden is een vordering ter hoogte van € 22,1 miljoen op DSB opgenomen inzake het depositogarantiestelsel. De vordering bestaat uit een voorschot van € 26,6 miljoen en de in 2009 en 2010 gevormde voorziening ter hoogte van € 4,5 miljoen.

In onderstaande tabel zijn de bankiers uitgesplitst naar looptijd:

	< 3 mnd	3 mnd - 1 jaar	1 jaar - 5 jaar	> 5 jaar	Totaal
2010	273	-	22	-	295
2009	562	-	-	-	562

4. Kredieten

Hieronder worden opgenomen alle met de bedrijfsuitoefening van de bank samenhangende vorderingen, voor zover het geen vorderingen op bankiers en effecten zijn.

	2010	2009
Deze post bestaat uit:		
- Kredieten aan de overheid	14.092	72.641
- Kredieten aan de private sector, particulier	2.407.479	2.840.842
- Kredieten aan de private sector, zakelijk	3.942.410	3.857.397
- Voorziening voor oninbaarheid	-129.819	-110.802
	6.234.162	6.660.078

De uitsplitsing van de kredieten naar looptijd is als volgt:

	< 3 mnd	3 mnd - 1 jaar	1 jaar - 5 jaar	> 5 jaar	Totaal
2010	1.141	69	484	4.540	6.234
2009	1.231	297	812	4.320	6.660

De zakelijke kredieten gespecificeerd naar bedrijfstak:

	2010	2009
- agrarische sector	16%	14%
- industrie, bouwnijverheid	7%	7%
- handel	6%	6%
- zakelijke en financiële dienstverlening	57%	58%
- overige dienstverlening	5%	5%
- overig	9%	10%
	100%	100%

De kredieten uitgesplitst naar zekerheden:

	2010	2009
- overheidsgarantie	5%	5%
- hypothecaire dekking	33%	40%
- overige zekerheden (inclusief blanco)	62%	55%
	100%	100%

Het verloop van de voorziening voor oninbaarheid is als volgt:

	Zakelijke kredieten	Particuliere kredieten	Totaal 2010	Zakelijke kredieten	Particuliere kredieten	Totaal 2009
Stand per 1 januari	97.493	13.309	110.802	66.647	19.168	85.815
Afboekingen	-10.169	-3.056	-13.225	-6.029	-2.614	-8.643
Verminderingen	-6.945	-2.141	-9.086	-13.434	-7.456	-20.890
Toevoegingen	39.020	1.994	41.014	50.309	3.929	54.238
Ontvangsten	-	314	314	-	282	282
Stand per 31 december	119.399	10.420	129.819	97.493	13.309	110.802

5. Rentdragende waardepapieren

Hieronder zijn opgenomen de door publiekrechtelijke lichamen, bankiers en anderen geëmitteerde rentedragende waardepapieren, voor zover geen overheidspapier herfinancierbaar bij de centrale bank.

	2010	2009
Het verloop van de beleggingsportefeuille is als volgt:		
Stand per 1 januari	1.084.743	1.772.239
- Aankopen	1.478.206	1.518.988
- Verkopen	-1.857.904	-2.093.645
- Lossingen	-124.431	-142.364
- Herwaarderingen	-704	29.525
- Bijzondere waardeverminderingen	-	-
- Overige mutaties	773.783	-
Stand per 31 december	1.353.693	1.084.743
	2010	2009
De uitsplitsing naar emittent is als volgt:		
- Nederlandse overheid	278.829	194.276
- Particuliere sector	1.074.864	890.467
	1.353.693	1.084.743
	2010	2009
De uitsplitsing naar verhandelbaarheid is als volgt:		
- Beursgenoteerd	295.433	265.512
- Niet beursgenoteerd	1.058.260	819.231
	1.353.693	1.084.743
Het nog niet geamortiseerde verschil tussen de verkrijgingswaarde en de aflossingswaarde van de rentedragende waardepapieren in de beleggingsportefeuille bedraagt € 6,1 miljoen (2009: € 1,7 miljoen). Het bedrag aan rentedragende waardepapieren dat in het volgende boekjaar opeisbaar wordt bedraagt € 183,4 miljoen (2009: € 17,0 miljoen).		

6. Aandelen

Hieronder worden opgenomen de door kredietinstellingen en andere ondernemingen geëmitteerde aandelen, voor zover geen deelnemingen in groepsmaatschappijen en geen overige deelnemingen.

	2010	2009
De uitsplitsing naar het doel van de portefeuille is als volgt:		
- Aandelen behorende tot de beleggingsportefeuille	72.103	79.025
- Aandelen behorende tot de handelsportefeuille	-	-
	72.103	79.025
Het verloop van de beleggingsportefeuille is als volgt:		
Stand per 1 januari	79.025	87.573
- Aankopen	1.111	5.652
- Verkopen	-10.460	-59.269
- Herwaarderingen	2.427	45.069
- Bijzondere waardeverminderingen	-	-
Stand per 31 december	72.103	79.025

	2010	2009
De uitsplitsing naar verhandelbaarheid is als volgt:		
- Beursgenoteerd	20.267	33.054
- Niet beursgenoteerd	51.836	45.971
	72.103	79.025

De som der herwaarderingen van de aandelen in de beleggingsportefeuille bedraagt € 11,7 miljoen (2009: € 15,1 miljoen). De verkrijgingswaarde van de aandelen in de handelsportefeuille bedraagt nihil (2009: nihil).

7. Deelnemingen in groepsmaatschappijen

Hieronder zijn opgenomen alle aandelenbelangen waar invloed van betekenis kan worden uitgeoefend en die tevens groepsmaatschappij zijn conform artikel 24b Boek 2 BW.

	2010	2009
Het verloop van deze post is als volgt:		
Stand per 1 januari	292.595	293.989
- Aankopen	-	-
- Resultaat	30.652	39.799
- Herwaarderingen	2.456	-10.214
- Dividenden	-44.273	-30.979
- Overige mutaties	4.712	-
Stand per 31 december	286.142	292.595

Er zijn per balansdatum geen groepsmaatschappijen die zich kwalificeren als kredietinstelling en alle groepsmaatschappijen zijn niet-beursgenoteerd.

8. Overige geassocieerde deelnemingen

Hieronder zijn opgenomen alle aandelenbelangen waar invloed van betekenis kan worden uitgeoefend, voor zover geen deelnemingen in groepsmaatschappijen.

	2010	2009
Dit betreft deelnemingen in:		
- Kredietinstellingen	331.649	387.569
- Overige deelnemingen	12.189	40.344
	343.838	427.913
Het verloop van deze post is als volgt:		
Stand per 1 januari	427.913	428.217
- Aankopen	353	-
- Verkopen	-	-489
- Resultaat	13.819	-6.405
- Herwaarderingen	-10.918	11.639
- Dividenden	-	-5.049
- Bijzondere waardeverminderingen	-60.881	-
- Overige mutaties	-26.448	-
Stand per 31 december	343.838	427.913

	2010	2009
De uitsplitsing naar verhandelbaarheid is als volgt:		
- Beursgenoteerd	175.558	114.120
- Niet-beursgenoteerd	168.280	313.793
	343.838	427.913

9. Immateriële activa

Deze post bestaat uit geactiveerde goodwill inzake groepsmaatschappijen en overige immateriële activa zoals software en gekochte klantrelaties, merknamen en assurantieportefeuilles.

	2010	2009
Dit betreft:		
- Goodwill	16.737	-
- Klantrelaties en merknamen	10.508	-
- Software	17.964	16.234
Stand per 31 december	45.209	16.234

Het verloop van de post immateriële activa is als volgt:

	Good- will	Klant- relaties	Merk- namen	Totaal 2010	Good- will	Klant- relaties	Merk- namen	Totaal 2009
Beginstand	-	-	-	-	-	-	-	-
- Aankopen	16.737	9.941	1.203	27.881	-	-	-	-
- Desinvesteringen	-	-	-	-	-	-	-	-
- (De-)consolidaties	-	-	-	-	-	-	-	-
- Afschrijvingen	-	-600	-36	-636	-	-	-	-
- Bijzondere waarde- verminderingen	-	-	-	-	-	-	-	-
Stand per 31 december	16.737	9.341	1.167	27.245	-	-	-	-
Cumulatieve aanschaf- waarde	16.737	9.941	1.203	27.881	-	-	-	-
Cumulatieve afschrijving	-	600	36	636	-	-	-	-

Het verloop van de post software is als volgt:

	2010	2009
Stand per 1 januari	16.234	12.052
- Aankopen	8.729	8.998
- Afschrijvingen	-6.999	-4.816
Stand per 31 december	17.964	16.234
Cumulatieve aanschafwaarde	34.869	27.498
Cumulatieve afschrijvingen	16.905	11.264

10. Onroerende zaken en bedrijfsmiddelen

Hieronder worden opgenomen bedrijfsgebouwen en –terreinen, machines en installaties en andere bedrijfsmiddelen, zoals technische en administratieve uitrusting.

Het verloop van deze post is als volgt:

	Onroerende zaken	Overige bedrijfsmiddelen	Totaal 2010	Onroerende zaken	Overige bedrijfsmiddelen	Totaal 2009
Stand per 1 januari	62.735	12.430	75.165	65.350	14.369	79.719
- Investerings	4.082	5.086	9.168	3.952	3.288	7.240
- Desinvesterings	-446	-67	-513	-3.234	-45	-3.279
- Afschrijvingen	-3.307	-5.242	-8.549	-3.333	-5.182	-8.515
Stand per 31 december	63.064	12.207	75.271	62.735	12.430	75.165
Cumulatieve aanschafwaarde	107.792	76.496	184.288	104.335	71.516	175.851
Cumulatieve afschrijvingen	44.728	64.289	109.017	41.600	59.086	100.686

11. Overige activa

Onder dit hoofd worden opgenomen edele metalen, munten en penningen, belastingvorderingen en verder alle activa die niet onder de andere actiefposten kunnen worden gerubriceerd. In deze post is een bedrag van € 146,6 miljoen (2009: € 132,8 miljoen) aan (latente) vennootschapsbelasting opgenomen.

12. Overlopende activa

Dit betreft vooruitbetaalde kosten, te ontvangen rente en overige te ontvangen nog niet gefactureerde bedragen.

13. Bankiers

Hieronder worden opgenomen alle met de bedrijfsuitoefening van de bank samenhangende schulden aan bankiers voor zover niet belichaamd in een schuldbewijs dan wel een achtergestelde schuld.

	2010	2009
Deze post bestaat uit:		
- Direct opeisbare tegoeden	44.853	63.630
- Niet-direct opeisbare tegoeden	943.003	869.700
	987.856	933.330

De uitsplitsing naar looptijd is als volgt:

	< 3 mnd	3 mnd - 1 jaar	1 jaar - 5 jaar	> 5 jaar	Totaal
2010	948	8	32	-	988
2009	141	759	23	10	933

14. Toevertrouwde middelen

Hieronder worden opgenomen alle met de bedrijfsuitoefening van de bank samenhangende schulden voor zover geen schulden aan bankiers en voor zover niet belichaamd in een schuldbewijs dan wel een achtergestelde schuld.

	2010	2009
Deze post bestaat uit:		
- Spaargelden	3.265.798	2.926.358
- Overige toevertrouwde middelen	2.027.108	2.582.803
	5.292.906	5.509.161

De toevertrouwde middelen kunnen als volgt naar looptijd worden uitgesplitst:

	< 3 mnd	3 mnd - 1 jaar	1 jaar - 5 jaar	> 5 jaar	Totaal
2010	2.609	201	2.375	108	5.293
2009	3.355	279	1.787	88	5.509

15. Schuldbewijzen

Hieronder worden opgenomen obligaties, medium term notes en overige schuldbewijzen.

	2010	2009
Deze post bestaat uit:		
- Medium term notes	1.418.126	1.467.049
- Overige schuldbewijzen	1.066	1.073
	1.419.192	1.468.122

16. Overige schulden

Deze post bevat die passiva die niet onder een van de overige passiefposten kunnen worden gerubriceerd, waaronder nog te verrekenen posten in het betalingsverkeer.

17. Overlopende passiva

Dit betreft vooruit ontvangen bedragen, te betalen rente alsmede overige te betalen bedragen.

18. Voorzieningen

	2010	2009
Deze post bestaat uit:		
- Voorziening voor pensioenen	23.887	21.846
- Reorganisatie voorziening	1.450	4.900
- Overige voorzieningen	225	270
	25.562	27.016

Voorziening voor pensioenen

Friesland Bank heeft vanuit het verleden meerdere pensioenregelingen voor haar werknemers, waarbij de werknemers een pensioen is toegezegd dat 70% zal bedragen van het eindloon dan wel het middelloon. Het toegezegde pensioen gaat in vanaf het 65e levensjaar. Voor de werknemers zijn

collectieve pensioencontracten gesloten bij een verzekeringsmaatschappij. In de volgende tabellen worden de pensioenverplichtingen en de reële waarde van de pensioenbeleggingen weergegeven. De pensioenbeleggingen bestaan voor 73,8% (2009: 18,5%) uit vastrentende waardepapieren, 26,1% (2009: 0,6%) uit aandelen en 0,2% (2009: 80,9%) kortlopende deposito's en liquide middelen, waarbij niet in eigen aandelen en/of activa in eigendom van Friesland Bank wordt belegd. Voor VUT en gratificaties, welke ultimo 2010 € 6,5 miljoen bedragen (2009: € 8,5 miljoen), worden geen specifieke fondsbeleggingen aangehouden.

Bij de bepaling van de pensioenvoorziening zijn de volgende belangrijke veronderstellingen gehanteerd:

	2010	2009
- Disconteringsvoet	4,75%	5,25%
- Verwachte salarisontwikkeling (inclusief inflatiecorrectie)	2,10%	2,50%
- Verwacht rendement op beleggingen	4,50%	4,50%
- Verwachte indexatie, actieven	2,00%	2,00%
- Verwachte indexatie, inactieven en gepensioneerden tot 1 januari 2006	2,00%	2,00%
- Verwachte indexatie, inactieven en gepensioneerden vanaf 1 januari 2006	0,50%	2,00%
- Gehanteerde sterftetafel	AG-prognosetafel	GBM/GBV
	2010-2060	'00/'05

Bovenstaande percentages betreffen lange termijn verwachtingen en zijn mede gebaseerd op langjarige historische reeksen. Als gevolg van marktontwikkelingen is de disconteringsvoet verlaagd van 5,25% naar 4,75%. Hierdoor namen de verplichtingen toe met € 20 miljoen. De verwachte salarisontwikkeling is in 2010 verlaagd van 2,50% naar 2,10%. Deze verlaging is vooral ingegeven door de werkelijke salarisontwikkeling van de afgelopen jaren. Het effect op de verplichtingen bedroeg -€ 22 miljoen. Het verwachte rendement op beleggingen is het gewogen gemiddelde van de verwachte rendementen gebaseerd op de beleggingsstrategie. Voor aandelen is dit 7,5% en rentedragende waardepapieren 3,5%. Het totale verwachte rendement is ten opzichte van vorig jaar niet gewijzigd. De verwachte indexatie is conform de lange termijn inflatie doelstelling van de ECB. Voor een deel van de pensioenen (de inactieven- en gepensioneerdengroep vanaf 1 januari 2006) is er sprake van een voorwaardelijke indexatie afhankelijk van de financiële buffers binnen het depot. Met een verwacht rendement op beleggingen van 4,50% is het de verwachting dat de indexatie voor deze groep 0,50% zal bedragen. De aanpassing van deze verwachting betekende een verlaging van de verplichtingen van € 38 miljoen. De gehanteerde sterftetafel is in 2010 geactualiseerd. Hierdoor namen de verplichtingen toe met € 30 miljoen.

Het verloop van de pensioenvoorziening is als volgt (in miljoenen euro's):

2010	Verplichtingen	Beleggingen	Corridor	Totaal 2010
Stand per 1 januari	244,0	212,1	10,1	21,8
- Pensioenkosten boekjaar	7,9	-	-	7,9
- Inperking als gevolg van reorganisatie	-0,5	-	-	-0,5
- Actuariële rente c.q. rendement beleggingen	12,9	9,9	-	3,0
- Bijdrage werkgever inzake lopend dienstjaar	-	7,3	-	-7,3
- Bijdrage werknemer	-	1,1	-	-1,1
- Uitkeringen	-6,6	-6,6	-	-
- Administratie- en overige kosten	-	-1,1	-	1,1
- Actuariel resultaat	-22,1	9,6	-30,7	-1,0
Stand per 31 december	235,6	232,3	-20,6	23,9

2009	Verplichtingen	Beleggingen	Corridor	Totaal 2009
Stand per 1 januari	230,9	184,1	12,3	34,5
- Pensioenkosten boekjaar	7,2	-	-	7,2
- Inperking als gevolg van reorganisatie	-2,8	-	-	-2,8
- Actuariële rente c.q. rendement beleggingen	12,3	8,5	-	3,8
- Bijdrage werkgever inzake lopend dienstjaar	-	21,0	-	-21,0
- Bijdrage werknemer	-	0,9	-	-0,9
- Uitkeringen	-5,7	-5,7	-	0,0
- Administratiekosten	-	-1,1	-	1,1
- Actuarieel resultaat	2,1	4,4	-2,2	-0,1

Stand per 31 december 244,0 212,1 10,1 21,8

Meerjarenoverzicht	2010	2009	2008	2007	2006
Pensioenverplichtingen	235,6	244,0	230,9	214,4	228,2
Pensioenbeleggingen	232,3	212,1	184,1	202,0	196,1
Tekort	3,3	31,9	46,8	12,4	32,1
Ervaringsaanpassingen pensioenverplichtingen	-1,4	2,1	0,7	-26,7	-48,6
Ervaringsaanpassingen pensioenbeleggingen	9,6	4,4	-34,7	-6,1	-

In de resultatenrekening is tot en met 2010 cumulatief € 2,5 miljoen (tot en met 2009 € 3,6 miljoen) verantwoord inzake actuariële verliezen. De premieafdracht voor 2011 bedraagt naar verwachting € 10,0 miljoen (2010: € 6,5 miljoen). In zowel 2010 als 2009 was er geen sprake van past service cost.

Reorganisatievoorziening

De voorziening heeft betrekking op een bankbrede reorganisatie, met als doel efficiëntere bedrijfsvoering. In totaal zal dit moeten leiden tot een reductie van ca. 250 fte's, verdeeld over de jaren 2009, 2010 en 2011. De verwachting is dat de in de voorziening opgenomen bedragen binnen 1 jaar zullen worden besteed.

	2010	2009
Het verloop van deze post is als volgt:		
Stand per 1 januari	4.900	-
- Toevoegingen	-	6.782
- Onttrekkingen	-2.918	-1.882
- Vrijgevallen	-532	-
Stand per 31 december	1.450	4.900

Overige voorzieningen

De overige voorzieningen betreffen voornamelijk verzekeringstechnische voorzieningen, met name voor nog niet verdiende premies. Als gevolg van afspraken met verzekeraars is er een risico aanwezig dat bij voortijdige beëindiging van een verzekeringscontract een deel van de ontvangen premie moet worden gerestitueerd. De omvang van de voorziening wordt bepaald op basis van historische gegevens.

	2010	2009
Het verloop van deze post is als volgt:		
Stand per 1 januari	270	320
- Toevoegingen	10	-
- Vrijval	-55	-50
	<hr/>	<hr/>
Stand per 31 december	225	270

19. Achtergestelde schulden

De onder deze post opgenomen schulden zijn achtergesteld bij alle tegenwoordige en toekomstige verplichtingen van Friesland Bank N.V., vervroegde of gedeeltelijke aflossing is niet toegestaan. Het gemiddeld rentepercentage op de achtergestelde schulden bedraagt 5,6% (2009: 5,3%), de gemiddeld resterende looptijd is 6,6 jaar (2009: 6,7 jaar).

20. Eigen vermogen

Het geconsolideerd en enkelvoudig eigen vermogen is gelijk. Voor de toelichting wordt verwezen naar de toelichting op de geconsolideerde balans.

21. Voorwaardelijke schulden en onherroepelijke faciliteiten

Dit betreft onder andere voorwaardelijke schulden uit hoofde van transacties waarbij de bank zich garant heeft gesteld voor de verplichtingen van een derde en onherroepelijke faciliteiten die tot een kredietrisico kunnen leiden, bijvoorbeeld niet opgenomen kredietfaciliteiten in rekening-courant.

	2010	2009
Voorwaardelijke schulden uit hoofde van garanties en dergelijke	116.218	102.323
Voorwaardelijke schulden uit hoofde van onherroepelijke accreditieven	4.885	7.010
	<hr/>	<hr/>
Voorwaardelijke schulden	121.103	109.333
Herroepelijke faciliteiten	691.012	642.803
Onherroepelijke faciliteiten	270.216	175.865
	<hr/>	<hr/>
Totaal	1.082.331	928.001

Raad van Bestuur en Raad van Commissarissen

Voor de bezoldiging van en de kredietverlening aan de leden van de Raad van Bestuur en Raad van Commissarissen wordt verwezen naar de geconsolideerde jaarrekening (post 45).

Leeuwarden, 20 april 2011

Friesland Bank N.V.
Raad van Bestuur

Drs. C.J. Beuving
A. Vlaskamp
Drs. G.T. van Wakeren RBA

3 Overige gegevens

Statutaire bepalingen inzake de winstverdeling

De winstverdeling vindt plaats overeenkomstig de artikelen 25 en 26 van de statuten van Friesland Bank N.V.. In hoofdlijnen zijn de statutaire bepalingen inzake de winstverdeling als volgt:

Van de winst, zoals die blijkt uit de vastgestelde jaarrekening, zullen zodanige bedragen worden gereserveerd als de Raad van Bestuur, onder goedkeuring van de Raad van Commissarissen, zal bepalen. De daarna resterende winst staat ter vrije beschikking van de algemene vergadering.

De vennootschap kan aan de aandeelhouders slechts uitkeringen doen voor zover haar eigen vermogen groter is dan het bedrag van het geplaatste kapitaal vermeerderd met de reserves die krachtens de wet moeten worden aangehouden.

Ten laste van de door de wet voorgeschreven reserves mag slechts een tekort worden gedelgd voor zover de wet dat toestaat.

Winstverdeling

Het voorstel voor de winstverdeling is als volgt:

	2010	2009
Resultaat boekjaar	-43.282	26.988
Interim dividend perpetual	-3.889	-4.852
	<hr/>	<hr/>
	-47.171	22.136
Als volgt te verdelen:		
-Toevoeging/(onttrekking) aan de wettelijke en statutaire reserves	21.322	-10.079
-Toevoeging/(onttrekking) aan de overige reserves	-68.493	32.215
	<hr/>	<hr/>
	-47.171	22.136

Accountantsverklaring

CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT

Aan: Raad van Commissarissen van Friesland Bank N.V.

Verklaring betreffende de jaarrekening

Wij hebben de in dit verslag opgenomen jaarrekening 2010 van Friesland Bank N.V. te Leeuwarden gecontroleerd. De jaarrekening omvat de geconsolideerde en de enkelvoudige jaarrekening. De geconsolideerde jaarrekening bestaat uit de geconsolideerde balans per 31 december 2010, de geconsolideerde winst- en verliesrekening over 2010, het geconsolideerd overzicht totaal resultaten over 2010, geconsolideerd mutatieoverzicht eigen vermogen en geconsolideerd kasstroomoverzicht over 2010 en de toelichting waarin zijn opgenomen een overzicht van de belangrijke grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen. De enkelvoudige jaarrekening bestaat uit de enkelvoudige balans per 31 december 2010 en de enkelvoudige winst-en-verliesrekening over 2010 met de toelichting, waarin zijn opgenomen een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en overige toelichtingen.

Verantwoordelijkheid van het bestuur

Het bestuur van de vennootschap is verantwoordelijk voor het opmaken van de jaarrekening die het vermogen en het resultaat getrouw dient weer te geven in overeenstemming met International Financial Reporting Standards zoals aanvaard binnen de Europese Unie en met Titel 9 Boek 2 van het in Nederland geldende Burgerlijk Wetboek (BW), alsmede voor het opstellen van het jaarverslag in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW. Het bestuur is tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing als het noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude of fouten.

Verantwoordelijkheid van de accountant

Onze verantwoordelijkheid is het geven van een oordeel over de jaarrekening op basis van onze controle. Wij hebben onze controle verricht in overeenstemming met Nederlands recht, waaronder de Nederlandse controlestandaarden. Dit vereist dat wij voldoen aan de voor ons geldende ethische voorschriften en dat wij onze controle zodanig plannen en uitvoeren dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de jaarrekening geen afwijkingen van materieel belang bevat. Een controle omvat het uitvoeren van werkzaamheden ter verkrijging van controle-informatie over de bedragen en de toelichtingen in de jaarrekening. De geselecteerde werkzaamheden zijn afhankelijk van de door de accountant toegepaste oordeelsvorming, met inbegrip van het inschatten van de risico's dat de jaarrekening een afwijking van materieel belang bevat als gevolg van fraude of fouten. Bij het maken van deze risico-inschattingen neemt de accountant de interne beheersing in aanmerking die relevant is voor het opmaken van de jaarrekening en voor het getrouwe beeld daarvan, gericht op het opzetten van controlewerkzaamheden die passend zijn in de omstandigheden. Deze risico-inschattingen hebben echter niet tot doel een oordeel tot uitdrukking te brengen over de effectiviteit van de interne beheersing van de vennootschap. Een controle omvat tevens het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en van de redelijkheid van de door het bestuur van de vennootschap gemaakte schattingen, alsmede een evaluatie van het algehele beeld van de jaarrekening.

Wij zijn van mening dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is om een onderbouwing voor ons oordeel te bieden.

Oordeel betreffende de geconsolideerde jaarrekening

Naar ons oordeel geeft de geconsolideerde jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Friesland Bank N.V. per 31 december 2010 en van het resultaat en de kasstromen over 2010 in overeenstemming met International Financial Reporting Standards zoals aanvaard binnen de Europese Unie en met Titel 9 Boek 2 BW.

Oordeel betreffende de enkelvoudige jaarrekening

Naar ons oordeel geeft de enkelvoudige jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en samenstelling van het vermogen van Friesland Bank N.V. per 31 december 2010 en van het resultaat over 2010 in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

Verklaring betreffende overige bij of krachtens de wet gestelde eisen

Ingevolge artikel 2:393 lid 5 onder e en f BW vermelden wij dat ons geen tekortkomingen zijn gebleken naar aanleiding van het onderzoek of het jaarverslag, voor zover wij dat kunnen beoordelen, overeenkomstig Titel 9 Boek 2 BW is opgesteld, en of de in artikel 2:392 lid 1 onder b tot en met h BW vereiste gegevens zijn toegevoegd. Tevens vermelden wij dat het jaarverslag, voor zover wij dat kunnen beoordelen, verenigbaar is met de jaarrekening zoals vereist in artikel 2:391 lid 4 BW.

Amsterdam, 20 april 2011

Ernst & Young Accountants LLP
namens deze

w.g. drs. A.B. Roeders RA

Personalia

Raad van Commissarissen

drs. R.J. Meuter (1947), voorzitter (vanaf 01-10-2010)

Benoemd in 2008, zittingsperiode eindigt in 2012

Voormalige hoofdfunctie: Directeur Generaal ABN AMRO Bank N.V.

Overige functies:

Voorzitter van het pensioenfonds van ABN AMRO Bank N.V.

Lid RvC en lid Audit Committee TD Waterhouse Bank N.V.

Lid bestuur Ubbo Emmiusfonds Rijks Universiteit Groningen

Lid RvT Koninklijke Nederlandse Reddingmaatschappij

Voorzitter Stichting Vistaprint

mr. L. Lindner (1944), secretaris

Benoemd in 2005, zittingsperiode eindigt in 2013

Voormalige hoofdfunctie: Concernstafdirecteur Algemene Zaken Koninklijke Friesland Foods N.V.

Overige functies:

Lid RvC Neerlands Glorie Conserven B.V.

Lid RvC Buitenfood B.V.

Lid RvC Koninklijke Tichelaar N.V.

Lid RvT Universitair Medisch Centrum Groningen

J. Keijzer (1942), vice voorzitter

Benoemd in 2000, zittingsperiode eindigt in 2012

Voormalige hoofdfunctie: lid directie NPM Capital N.V.

Overige functies:

Directeur Bosplaat Advies

Adviseur Nationaal Register Commissarissen en

Toezichthouders

Voorzitter RvC Koopmans Koninklijke Meelfabrieken N.V.

Lid RvC Wadinko Beheer B.V.

Voorzitter bestuur Stichting Arbo Unie Nederland

Lid RvT bestuur Het Internationaal Danstheater

Lid bestuur De Doelenzaal

dr. G. Benedictus (1952)

Benoemd in 2004, zittingsperiode eindigt in 2012

Hoofdfunctie: Eigenaar Adviesbureau (veterinair consultant)

Overige functies:

Lid Eerste Kamer der Staten-Generaal

Voorzitter Bond van Friese VogelWachten BFWW

Voorzitter RvC LTO Vastgoed

Lid bestuur Stichting Hapin

Lid Noordelijk Lanbouwberaad

Adviseur Steatekonomie Frysk

Voorzitter Stichting Genomische Evaluatie

Voorzitter Stichting Veepro

A. Oosterhof (1947)

Benoemd in 2004, zittingsperiode eindigt in 2012

Hoofdfunctie: Akkerbouwer

Overige functies:

Lid RvC HZPC Holland B.V.

Voorzitter Museumfederatie Markant

Voorzitter Stichting Theater Dokkum

Voorzitter Stichting Skûtsjesilen Noard

mr. B.R.I.M. Gerner (1951)

Benoemd in 2008, zittingsperiode eindigt in 2012

Hoofdfunctie: Chief Financial Officer/Lid Raad van Bestuur

Imtech N.V.

Overige functies:

Vice-voorzitter International Chamber of Commerce Nederland

prof. drs. K. Wezeman (1940)

Benoemd in 1999, teruggetreden per 01-10-2010

Voormalige hoofdfunctie: Hoogleraar Administratieve

Organisatie Rijks Universiteit Groningen

Overige functies:

Voorzitter RvC Hordijk Holding B.V.

Voorzitter RvC Koopman Holding B.V.

Voorzitter bestuur Stichting Woningmaatschappen VSN

Raad van Bestuur

drs. C.J. Beuving (1951)

Voorzitter RvB sinds: 15-07-2010

Aandachtsgebieden:

- Secretariaat Raad van Bestuur
- Juridische Zaken
- Compliance
- Human Resource Management
- Internal Audit
- Corporate Clients
- Retail & Advies

A. Vlaskamp (1956)

Lid RvB sinds: 01-07-2004

Aandachtsgebieden:

- Treasury & Financiële Markten
- Risico Management
- Planning & Control
- Friesland Bank Investments

drs. G.T. van Wakeren RBA (1960)

Lid RvB sinds: 15-09-2007

Aandachtsgebieden:

- Operational Support
- Marketing & Productmanagement
- ICT
- Friesland Bank Assurantiën

drs. E.H.M.M. Krijnsen RA (1968)

Lid RvB: 01-01-2007 t/m 31-12-2010

drs. R. Klaasman (1959)

Lid RvB: 01-01-2009 t/m 21-04-2010

Voorzitter RvB van 01-04-2009 t/m 21-04-2010

Management Team

Met ingang van 01-10-2010 is een nieuwe managementstructuur voor de bank ingevoerd. In deze structuur is de uitvoering van het beleid van de bancaire activiteiten in handen gelegd van het Management Team.

Naast de leden van de Raad van Bestuur hebben hierin de volgende directeuren zitting (situatie per 31-12-2010):

W.J.M. van Slobbe, Corporate Clients

drs. F. Fennema, Retail & Advies

E.A. de Boer MBA, Treasury & Financiële Markten

drs. N.J. Kronemeijer, ICT Services

drs. E.F. Bos, Operational Support

drs. A. Stougie, Planning & Control

Directeuren overige afdelingen, groepsmaatschappijen en allianties

(situatie per 31-12-2010)

drs. G. Ensing, Krediet Risico Management

drs. J. Olivier, Internal Audit

mr. I.L.G.M. Hermans, Juridische Zaken

drs. P.A. Jellema, Compliance

M. Patist, Human Resource Management

mr. H.G. Ellemers, Secretariaat Raad van Bestuur

ing. G.J. de Vries, Operations en Facilitair Bedrijf

drs. A.R. Timmermans, Marketing & Communicatie

J. Vroegh, Betalen, Sparen en Financieringen

drs. K.L. Leijendekker RE RA CISA, Riskmanagement

G.L. Sirks (a.i.), Effectenbedrijf

drs. R. Verdam, Strategie

drs. I.P.R. van der Weij, Friesland Bank Investments B.V.

mr. M.H.A. Perquin, FBA Holding B.V.

W. Nijboer, Vereniging voor Arts en Auto

Vestigingen

Regio Friesland

Buitenpost	Kuipersweg 32
Dokkum	De Dijk 4
Drachten	Burg. Wuiteweg 27
Franeker	Voorstraat 2
Harlingen	Noorderhaven 114
Heerenveen	Nieuwstraat 4
Joure	Midstraat 20
Koudum	Hoofdstraat 1
Leeuwarden	Wiardaplantage 17
Leeuwarden	Zaailand 108
Lemmer	Vissersburen 88
Oldeberkoop	Willinge Prinsstraat 20
Sint Annaparochie	Statenweg 11
Sneek	Hegedyk 9
Surhuisterveen	Torenplein 7
Wolvega	Hoofdstraat Oost 57

Regio Alkmaar

Alkmaar	Kennemerstraatweg 31-33
---------	-------------------------

Regio Amsterdam

Amsterdam	Museumplein 17
-----------	----------------

Regio Enschede

Enschede	M. Harpertsz Tromplaan 52
----------	---------------------------

Regio Groningen/Assen

Assen	Oostersingel 11
Groningen	Paterswoldseweg 811

Regio Rotterdam

Rotterdam	Veerkade 1
-----------	------------

Regio Utrecht

Utrecht	Maliebaan 22
---------	--------------

Regio Zwolle

Zwolle	Burg. Van Royensingel 10
--------	--------------------------

FBA Holding B.V.

Leeuwarden	Zuiderstraat 2
------------	----------------

Friesland Bank Investments B.V.

Amsterdam	Museumplein 17
Enschede	M. Harpertsz Tromplaan 52
Leeuwarden	Beursplein 1

